

LATVIJA

CITU VALSTU SAIMĒ

Veltījums

Šo grāmatu dāvinu sava ~~eskadrona~~
bij. karvirim Čērka bilbertam

..... nokalpotā obligatoriskā kara dienesta laika
atcerei ar novēlējumu dzīvē un darba būt krietnam savas
tēvzemes — latviskās Latvijas pilsonim un aizstāvim.

12. Ložmetēju eskadrona
komandieris, kableinis

1939. g.

30. martā
Raugapilī

Šim novēlējumam pievienojamies:

Kapitāns U. V. Lubiņš

13. Arhivists

14. Arhivists

15. Arhivists

Latvija citu valstu saimē

Kulturali-saimniecisks apskats

1 9 3 9.

Militarās literatūras apgādes fonda izdevums.

Armijas spiestuve Rīgā, Muižas ielā 1. 3110. 1939. g.

Valsts un Ministru Prezidents L. k. o. k. Kārlis Ulmanis.

Kara ministrs ģenerālis L. k. o. k. Jānis Balodis.

Armijas komandieris ģenerālis L. k. o. k. Krišjānis Berķis.

Armijas štaba priekšnieks ģenerālis L. k. o. k. Mārtiņš Hartmanis.

I. Latvijas politiskais stāvoklis citu valstu interešu krustceļos.

Latvija atrodas Eiropas ziemeļos pie Baltijas jūras austrumu piekrastes un aizņem apgabalu gar abiem Rīgas jūras līča un Daugavas krastiem. Mūsu ostām, un sevišķi Daugavai, jau sirmā senatnē ir bijusi un arī tagad ir izcilus loma satiksmē starp rietumu un austrumu tautām.

Visērtākais un lētākais satiksmes ceļš ir bijis un ir vēl tagad ūdens ceļš. Sevišķi sirmā senatnē ūdens ceļiem bija liela nozīme, jo mūža mežiem pārklātā zemes virsma bez izbūvētiem ceļiem nebija ērta satiksmei. Bez tam pārvietošanās pa zemes ceļiem, pie toreizējiem satiksmes līdzekļiem, ceļu stāvokļa un nedrošības, bija saistīta ar ļoti lielām grūtībām un briesmām. Tāpēc arī satiksme notika galvenā kārtā pa ūdens ceļiem: jūrām un upēm. Seno tautu kultūras centri ir atradušies gandrīz vienmēr jūru un upju krastos.

Mūsu jūras piekraste ir maz robota un tai nav dabisku dziļu līču un pussalu, kas veidotu jūras satiksmei tik nepieciešamās ostas. Mūsu labākās ostas pa lielākai daļai ir mūsu upju grīvās. Mums ir šādas ostas: Rīga, Ventspils, Liepāja, Pāvilosta, Salacgrīva un Ainaži.

Sevišķi svarīga loma, kā satiksmes ceļam starp rietumiem un austrumiem ir piekritusi Daugavai.

Daugava ir lielākā Latvijas upe. Tā pāri par 1000 km gara (Latvijas teritorijā 367 km), un garuma ziņā ieņem Eiropā 11. vietu. Ar savām pietekām tā aptver 85.400 kvadratkilometru lielu baseinu. Daugava sākas Dvīņecas nelielajā ezerā, Valdaju augstienē, Krievijā, bij. Tveras guberņā. Tikai 14 km no Daugavas iztekas atrodas lielās krievu upes Volgas avoti, un abas upes netālu no savām iztekām gandrīz satek kopā. Ar savu pieteku Ulu Daugava savukārt atrodas netālu no otras lielās krievu upes Dņepras, ar kuru tā tagad savienota ar kanāli (Berezinas kanālis). Tādā kārtā Daugava ir taisnākais un parocīgākais ceļš no Baltijas jūras uz Dņepras un Volgas baseina zemēm, un tāpēc arī jau sirmā senatnē Daugava bija pazīstama daudzām tautām kā ievērojams satiksmes ceļš.

Jau 150 gadus pr. Kristus Ptolomejs min kādu Rudona upi, kuru daži pētnieki uzskata par Daugavu. Krievu chronisti Daugavu sauc par ceļu no Skandināvijas uz Grieķiju. Daugava palika sevišķi pazīstama vikingu laikmetā. Skandināvieši brauca pa jūru līdz Daugavas grīvai, tad, nelielās laivās, pa upi uz augšu un tālāk divos virzienos: pa Dņepru uz leju līdz Melnai jūrai un Konstantinopelei vai pa Volgu uz leju uz dienvidiem un tālāk vai nu uz aizvēsturisko kalnrūpniecības zemi Altajā, vai arī uz Kaspijas jūru un tālāk uz Persiju un Indiju.

Kā izrakumi mūsu zemes pilskalnos rāda, tad mūsu senči bijuši strādīga zemkopju tauta, atradušies uz augstas kultūras līmeņa, dzīvojuši turīgi, un uzturējuši plašus tirdznieciskus sakarus ar ļoti daudzām tautām.

Latvieši jau sirmā senatnē ražojuši tādā vairumā labību, mācējuši sakrāt medu, vaskus, zvērādas, mājlopu ādas, savākt dzintaru, ka varējuši visu to eksportēt uz svešām zemēm.

Romiešu un citas mūsu senču kapos atrastās senlietas liecina, ka mūsu senčiem ir bijuši tirdznieciski sakari pat ar visattālākām zemēm. Sevišķi dzīvi latviešu zemju tirdznieciskie sakari ar citām zemēm radušies sākot ar VII g. simteni pēc Kristus un līdz XIII gadu simtenim. Šinī laikā latviešiem attīstījušies lieli tirdzniecības centri Daugavas krastos — Koknese, Aizkraukle, Lielvārde, Jersika. Zemgalē tanī pat laikā izveidojusies Zemgales osta, Lielupes līdzenumā, un Jūrpils (tagadējā Grobiņa).

Izdarot izrakumus, archeologi ir nākuši pie slēdziena, ka iepretim Doles salai Daugmales pilskalnā ir bijis tirdznieciskais centrs, kas izveidojās jau sākot ar Kristus dzimšanu un beidzot ar tiem laikiem, kad mūsu zemē valdīja bīskaps un ordenis.

Latviešu sakarus ar citām zemēm raksturo izrakumos atrastās monetas un citas senlietas, kā, piemēram, svaru kausi un atsvariņi, sudraba stieņi, sudraba kakla riņķi un kakla gredzeni. Latvijā ir arī atrastas arabiešu monetas, kas attiecas uz laiku no 745. līdz 1014. gadam un kas kaldinātas Samarkandā, Taškentā, Bucharā un Bagdadā. Ir atrastas Bicances monetas no 868. līdz 1014. gadam, angļu - sakšu un angļu - dāņu no 804.—1040. g., vācu no 829. līdz 1180. g. un arī no vēlākiem laikiem, kuras kaldinātas Utrechtā, Ķelnē, Magdeburgā,

Dortmundē, Trirā, Strasburgā un citur. Tāpat atrastas seno romiešu monetas no III un IV g. s. pēc Kristus.

Tas viss liecina par mūsu senču uzņēmību un viņu plašiem sakariem ar pārējām tautām, kas varēja notikt pateicoties mūsu Daugavai un ostām. Vēl lielāka mūsu ostu nozīme kļuva sakarā ar dzelzceļu attīstību, kuri tās savienoja ar visattālākiem lielās Krievijas apgabaliem. Priekš pasaules kara Latvijas ostas ieņēma visai redzamu vietu Baltijas jūras piekrastes tirdzniecības centru starpā. 1913. gadā Baltijas jūrā bija tikai astoņas ostas, kurās ienāca kuģi ar vairāk nekā vienu miljonu lielu tonnāžu.

Šīs ostas bija:

Kopenhagena	3.942.000 t,	Rīga	2.033.000 t,
Stokholma	2.986.000 t,	Stetina	1.828.000 t,
Malmö	2.578.000 t,	Rostoka	1.458.000 t,
Pēterpils	2.538.000 t,	Sasnica	1.027.000 t.

Neskatoties uz to, ka Pēterpili ienākošo kuģu tonnāža bija mazliet lielāka nekā Rīgā, tomēr Rīga ieņēma pirmo vietu Baltijas jūras austrumu piekrastes tirdzniecības pilsētu starpā, jo Rīgas ārējās tirdzniecības bilance bija vislielākā.

Salīdzinot tirdznieciskos apgrozījumus rubļos, dabūjam, ka piem., 1913. gadā apgrozīts:

Rīgā	Rb. 409.369.875
Ventspilī	„ 93.411.276
Liepājā	„ 82.206.392
Latvijā	Rb. 584.987.543
Pēterpili un Kronštātē	Rb. 332.132.347
Tallinā un Baltiņsportā	„ 114.226.369
Pērnavā	„ 6.857.992

Pavisam caur Krievijas ostām Baltijas jūras piekrastē izveda un ieveda preces par 1.038 miljonu rubļ., bet caur trijām Latvijas ostām par 585 miljonu rubļu. Sevišķi eksporttirdzniecībā Latvijas ostām bija izcilus nozīme. Caur visām Krievijas Baltijas jūras ostām 1913. g. izvestas preces par 495 milj. rubļ., bet caur Latvijas ostām vien par 348 miljonu rubļ., t. i. vairāk nekā 70% no visas šo ostu eksporttirdzniecības.

No visas agrākās Krievijas valsts izvedumiem 1913. g. 28,2% un 1912. g. 30,9% gāja caur mūsu ostām. No importtirdzniecības caur šīm ostām 1913. g. gāja 20,6% no visām pre-

cēm. Tādā kārtā viena ceturtā daļa no visas agrākās Krievijas ārējās tirdzniecības gāja caur Latvijas ostām.

Ja pieskaitam vēl pa dzelzceļiem un sauszemes ceļiem ievesto un izvesto preču vērtību (pa dzelzceļiem Latvijā 1911. g. ievests un izvests preču par 500 milj. rubļ), tad dabūjam, ka Latvijas ārējās tirdzniecības apgrozījumi priekš kara gadā pārsniedza vienu miljardu zelta rubļu. Tāpēc arī saprotams, ka jau no sirmās senatnes līdz mūsu dienām daudzas tautas ir pievilkuši un arī vēl tagad pievelk šie ērtie un labie satiksmes ceļi un ostas, un ka pēc Daugavas un mūsu ostām ir tikojušas un tīko daudzas tautas. Daugavas krasti senos laikos bieži redzējuši gan zviedru sirotāju laivas, gan vanagu spārniem rotātās vikingu cepures, gan krievu kņazu — vikingu pēcnācēju karapulkus, gan vācu zobenbrāļus. Un visjaunākos laikos — gan krievu un vācu, gan komunistu un Bermonta karapulkus, kas arī tīkoja pēc mūsu zemes, bet topošās neatkarīgās Latvijas varonīgie cīnītāji tos asiņainās kaujās atvairīja un padzina, un Latvija kļuva brīva.

Metot skatu pagātnē, redzam, ka drūmākais periods latviešu vēsturē sākās ar vācu parādīšanos Latvijā XII g. s. Uzplaukstot Baltijas jūras dienvidu piekrastes vācu pilsētām, pēdējās ar lielu neatlaidību sāk meklēt jaunus tirgus. Vācu tirgotāji XII g. s. otrā pusē arvienu biežāk apmeklēja Daugavas grīvu, uzsākot tirdznieciskus sakarus ar vietējiem iedzīvotājiem. Drīzi tirgotājiem seko arī mūki, kuri sludina kristīgo ticību. Redzot turīgos iedzīvotājus un auglīgo zemi, vāciem rodas domas šo zemi iekarot, tāpēc tirgotājiem un garīdzniekiem seko bruņinieki, un tā sākas varonīgās latvju cīņas savas neatkarības dēļ, pie kurām šeit tuvāk neapstāsimies. It sevišķi atzīmējams, ka tikai nevienprātība, kāda valdīja starp latvju ciltīm, noveda pie tā, ka latvju ciltis šo cīņu zaudēja un uz daudziem gadu simtiem — latvju tauta kļuva atkarīga un nebrīva.

Ap 1500. gadiem pēc mūsu zemēm sāk tikt krievi. Tie iebrūk mūsu zemē un sāk nežēlīgi laupīt, postīt un slepkavot. Nespēdami krieviem pretoties, vāci noslēdz līgumu ar poļiem, pēc kura 1561. g. Vidzeme un Latgale nāk zem Polijas varas, bet Kurzemi izsludina par hercogisti.

1621. gadā zviedru karalis Gustavs Ādofs iekaro Vidzemi. Zviedri cenšas uzlabot latviešu grūto stāvokli un ierobežo vācu

muižnieku varu. Tas vāciem nepatīk, un tie izprovocē karu starp Zviedriju no vienas puses, Poliju un Krieviju no otras puses. Krievu karapulki atkal ierodas Latvijā un ļoti stiprā mērā to izposta. Atlikušo iedzīvotāju lielāko daļu pieveic bads un mēris. Šī kara rezultātā latviešu zeme tiek pievienota Krievijai.

Grūts bija latviešu stāvoklis zem svešām varām. Biežos karos latvju zeme arvienu no jauna tika izlaupīta un izpostīta. Ienācēji vācieši atņēma latviešiem zemi un brīvību. Visa vara atradās vācu muižnieku rokās un tie visādi izmantoja latviešus. Grūtie dzīves apstākļi atstāja negatīvu iespaidu uz latvju tautas raksturu. Vienīgi zviedru valdīšanas laikā daudz maz tika atvieglots latviešu stāvoklis, bet tas neturpinājās ilgi, jo, pateicoties vācu muižnieku intrigām, zviedru laiki Latvijā drīzi vien izbeidzās un vācu muižnieki atkal atguva savas privilēģijas. Tikai ap 1860. gadu latviešu stāvoklis sāk pamazām uzlaboties. Šinī laikā latviešiem radās iespēja iepirkt zemi dzimtsīpašumā un, sakarā ar to, iedzīvoties turībā. Tas deva tiem savukārt iespēju sūtīt savus bērnus skolā. Tā latviešiem radās darbinieki, kuri aicināja latvju tautu tiekties pēc gara izglītības, pēc brīvības, pēc cienīgas vietas citu tautu saimē. Tā atjaunojās cīņa par latviešu brīvību.

Pasaules karš sit dziļas un smagas brūces latvju tautā un zemē, prasot lielus gan cilvēku, gan materialos upurus. 1915. gadā vācu karaspēks ieņem Kurzemi un Zemgali un nonāk līdz Daugavai. Daudzi iedzīvotāji, krievu varas spiesti, atstāj savu iedzīvi un dzimteni un dodas bēgļu gaitās, no kurām lielākā daļa vairs neatgriežas, jo aiziet bojā Krievijā, revolūcijas, juku un bada laikos. Pasaules kara laikā kaujas starp Krievijas un Vācijas armijām, kuras norisinājas nepārtraukti vairāk kā divus gadus uz latvju zemes, to stiprā mērā izposta; kauju ugunis aiziet bojā ļoti lielas materialās vērtības.

Krievijas revolūcijai izceļoties, centieni pēc pašu valsts sāk gūt reālu pamatu. Nodibinājas Nacionalā padome, kura sanāk uz pirmo sesiju Valkā 1917. g. novembrī. Drīz pēc tam, vācu karaspēks ieņem visu Latviju. Tomēr Latvijas neatkarības ideja turpina augt un nostiprināties, un kad 1918. g. rudenī Vācija pazaudē cīņu pret sabiedrotiem, un Vācijā izceļas revolūcija, rodas izdevīgi apstākļi Latvijas neatkarības

idejas izvešanai dzīvē. 1918. g. 17. novembrī Rīgā nodibinas Tautas padome, kura jau nākošā dienā, 18. novembrī svinīgā aktā Nacionalā teatrī proklamēja Latvijas valsts neatkarību, un nodibināja pagaidu valdību, izraugot par pirmo Ministru Prezidentu **K ā r l i U l m a n i**.

Tomēr ar valsts proklamēšanu latvju tautas cīņas par labāku nākotni vēl neizbeidzas, bet īstenībā tikai sākas un mūsu jaunai nacionalai armijai vajaga izcīnīt daudz slavas pilnu, asiņainu cīņu, lai Latvijas valsts neatkarība tiktu galīgi nodrošināta.

Padomju Krievijas karaspēks bija pirmais, kas uzsāka cīņu pret jauno Latvijas valsti. 1918. g. 27. novembrī tas uzbrūk Pleskavai, kuru ieņemot turpina uzbrukumu Latvijai. Latvijas valdība ar saviem nelieliem vāji apbruņotiem latviešu spēkiem nav spējīga atturēt lielinieku spēkus un, pārspēka spiesta, atstāj Rīgu. 1919. g. 2. janvarī valdība pārceļas uz Jelgavu un 5. janvarī tālāk uz Liepāju. 3. janvarī Rīgu atstāj pulkveža **K a l p a k a** vadībā arī mūsu nelielie bruņotie spēki un ar kaujām atiet aiz Ventas. Uz Ventas upes līnijas lielinieku spēki tiek apturēti.

Latvijā sākas atkal drūms un asiņains komunistu valdīšanas laikmets. Bads un terors prasa tūkstošiem nevainīgu pilsoņu dzīvības. Godīgu pilsoņu mantai un dzīvībai nav vairs nekādas vērtības.

Tomēr palikušā mūsu rokās, nelielā zemes stūrītī aiz Ventas, kā arī mums draudzīgā kaimiņu zemē Igaunijā, sāk veidoties un augt lielumā un stiprumā mūsu bruņotie spēki.

1919. g. 3. marta rītā, gaismai austot, pulkveža **K a l p a k a** bataljons pāriet Ventu un kopā ar pabalstošām vāciešu daļām uzsāk varonīgas cīņas dēļ Latvijas zemes atbrīvošanas. Šais cīņās uz Tēvijas altāra ziedo savu dzīvību mūsu pirmais virspavēlnieks pulkvedis **K a l p a k s**. Viņa vietā stājas pulkvedis-leitnants **B a l o d i s** (tagad ģenerālis un kara ministrs), kura vadībā, mūsu nacionalā armija izcīna galīgu uzvaru. 22. maijā tiek ieņemta Rīga un jūnija sākumā arī atbrīvota Vidzeme. Līdz ar to lielinieku varas laikmets Latvijā, izņemot Latgali, izbeidzas. Latgales atbrīvošana pagaidām jāatliek, jo sāk risināties notikumi, kuri draud iznīcināt visus līdzšinējos sasniegumus.

Cenšoties izmantot latviešu grūto stāvokli, savu interešu nodrošināšanai Baltijas jūras piekrastē, vācu spēki dodas uz mūsu valsts ziemeļiem, nolūkā pakļaut savai varai visu Latviju un Igauniju. 1919. g. jūnija sākumā tie nonāk līdz Cēsīm, kur sastopas ar Ziemeļlatvijas karaspēku. Sākas sarunas, kuras tomēr nedod pozitīvus rezultātus, kāpēc jautājums jāizšķir ieročiem.

22. jūnijā latviešu spēki, kurus vadīja pulkvedis-leitnants Berķis (tagad ģenerālis un armijas komandieris), kopā ar igauņiem pie Cēsīm sakauj vāciešus, un tādā kārtā vācu tieksmes pēc virskundzības Latvijā uz laiku tiek likvidētas.

Saskaņā ar pamiera noteikumiem, sakauto vācu spēku atliekas atiet uz Olaines pozīcijām un savas apgādes un pārējās aizmugures iestādes novieto Jelgavā. Kaut gan ģenerāļa Golca spēku apstāšanās Jelgavas rajonā bija domāta tikai pagaidām, jo drīz vien vajadzēja sākties viņu evakuācijai uz Vāciju, tomēr iznāca citādi. Evakuācijas vietā šeit noorganizējās spēki, kuri 1919. g. 7. oktobrī Bermonta vadībā uzsāka izšķirošu uzbrukumu latviešu spēkiem un jau 10. oktobrī nonāca līdz Daugavai.

Ciņas Daugavas krastos norit līdz 3. novembrim, kad mūsu armija pāriet uzbrukumā un grūtās, asiņainās ciņās Rīgu atbrīvo. Bermonta spēki tiek galīgi sakauti un to atliekas nekārtībā atkāpjas pāri Latvijas robežai.

Atlikās vēl atbrīvot Latgali. Arī to panāk mūsu nacionālā armija, kura visu laiku, neskatoties uz ārkārtīgi grūtiem un nelabvēlīgiem apstākļiem, nepārtraukti turpina augt un izveidoties. Sīvās ciņās 1920. g. sākumā lielniekus no Latgales izdzina un 1920. g. 11. augustā ar Padomju Krieviju Rīgā noslēdz mieru. Pie Daugavpils un D. Latgales atbrīvošanas mums palīdzēja arī poļu spēki ģenerāļa Ridž-Smiglija vadībā.

Tā pēc vairāk kā 700 nebrīves gadiem, kuri izbeidzās ar varonīgām Brīvības cīņām, latvju tauta nokratīja svešautiešu jūgu un kā brīva un neatkarīga tauta nostājās starp citām tautām, pievienojās citu valstu saimei.

Atliek mest vēl skatu nākotnē un apsvērt jautājumu par to, vai nākotnē mūsu neatkarība var tikt apdraudēta. Tas ir vajadzīgs, jo gribam dzīvot ne vienai dienai, bet mūžīgi un tāpēc par mūsu neatkarības nodrošināšanu mums ir jā rūpējas.

Mēs vēlamies dzīvot saticīgi ar visām tautām un valstīm. Brīvības cīņu dienās mēs esam ieguvuši visu to, uz ko mums bija moraliskas tiesības. Mums nav nekādu nenokārtotu strīdus jautājumu ar citām valstīm. Mēs ieturam labvēlīgu politiku pret visām valstīm un sagaidam tādu arī no visām valstīm attiecībā pret mums. Mēs tāpēc gribam cerēt, ka ienaidnieku mums nav un arī nebūs.

Ja vēstures laika gaitās kāda valsts tomēr nostātos pret mums un apdraudētu mūsu valsts neatkarību, tad mums jābūt gataviem uzsākt cīņu. Tādai cīņai mums jābūt sagatavotiem vienmēr, jo neviens nevar skaidri paredzēt, ko nesīs rītdiena. Sagatavojoties varbūtējai cīņai, mums jābūt skaidrībā, kas varētu būt mūsu ienaidnieki. Pats par sevi saprotams, ka bīstamas mums var būt tikai lielvalstis, un pirmā kārtā tās, kas ir mums tuvākos kaimiņos.

Ja pētam tālāk, kādi varētu būt iemesli, kuru dēļ kāda no šīm lielvalstīm varētu mūs apdraudēt, tad pirmā vietā varētu būt šo valstu tieksmes iegūt mūsu teritoriju, lai nodrošinātu sev izdevīgu pieeju pie Baltijas jūras (ostas), vai arī lai iegūtu mūsu teritoriju kā izdevīgu objektu kolonizācijai.

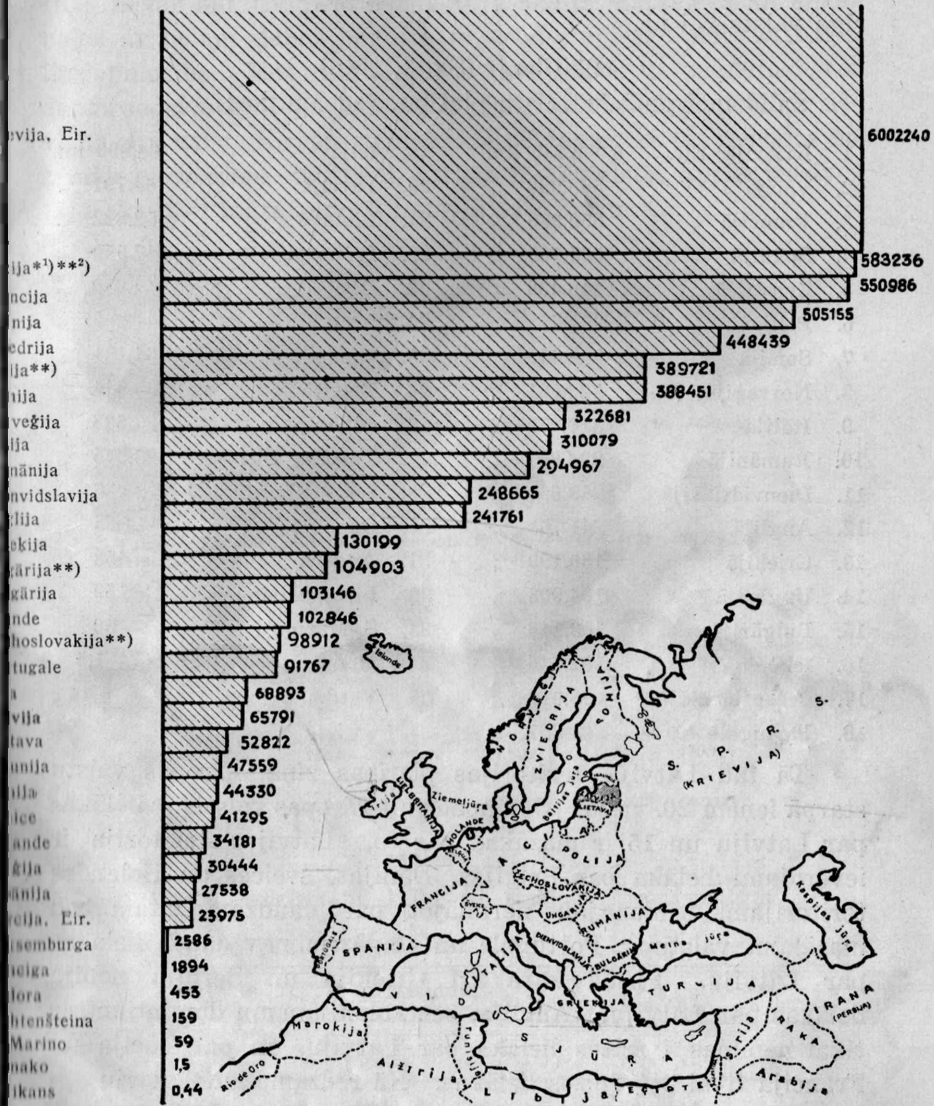
Vēl par iemeslu mūsu neatkarības apdraudēšanai varētu būt daži lielvalstu centieni, kas ir tīri politiskas dabas un kuru piepildīšanai mūsu valsts stāvētu ceļā kā šķērslis.

Ja metam skatu vēsturē, tad redzam, ka ar mūsu neatkarīgas valsts nodibināšanu nav gribējušas samierināties tikai 2 lielvalstis — Krievija un Vācija, un uzsākušas pret mums bruņotu cīņu. Slēdziens no sacītā varētu būt tāds, ka mūsu neatkarīgas valsts nodibināšanās nebija patīkama Krievijai un Vācijai. Vienalga, kādi motīvi te spēlējuši lomu — teritoriālie vai tīri politiskie, pēdējais apstāklis mums paturams vērā.

No mazām valstīm, kas ir mums tuvākos kaimiņos, Igaunija un Lietava atrodas vienādos apstākļos ar mums, tāpēc mūsu intereses ir kopējas. Ejot roku rokā ar Igauniju un Lietuvu, mēs esam ievērojams faktors, ar kuru jārēķinās lielvalstīm savas politikas līnijas nospraužot. Cerēsim, ka vēstures laika gaitās lielvalstu politika pret mums būs vienmēr draudzīga un mūsu neatkarība netiks apdraudēta. Pretējā gadījumā mums būs jāiet cīņā par mūsu neatkarību. Tāpēc, lai savu patstāvību pasargātu — mums vienmēr jābūt cīņas spējīgiem.

2. Latvija starp Eiropas valstīm.

Bieži nākas dzirdēt domas, ka mūsu valsts ir maza valsts, un ka mūsu valsts nevarēs pastāvēt nevis tāpēc, ka kāds gri-bētu to iekarot, bet vienkārši tāpēc, ka mūsu valsts ir par mazu

1. zīm. Eiropas valstu platības salīdzinājums.

1) Visās tabulās, kur Vācija minēta ar atzīmi *, dati aprēķināti Vācija kopā ar bij. Austriju, bez šīs atzīmes — Vācija bez bij. Austrijas.

2) Visās tabulās, kur Vācija, Čehoslovākija, Ungārija un Polija minētas ar atzīmi **, ņemti vērā pagaidu dati pēc Čehoslovākijas sadalīšanas 1988. g.

un par nabagu, lai tā varētu pastāvēt kā neatkarīga valsts. Ka šādam uzskatam nav ne mazākā pamata, to vislabāk pierāda skaitļi. Tāpēc salīdzināsim Latviju ar citām Eiropas valstīm un tad spriedīsim par to, vai esam spējīgi pastāvēt kā neatkarīga valsts vai nē.

Platība. (Sk. 1. zīm.)

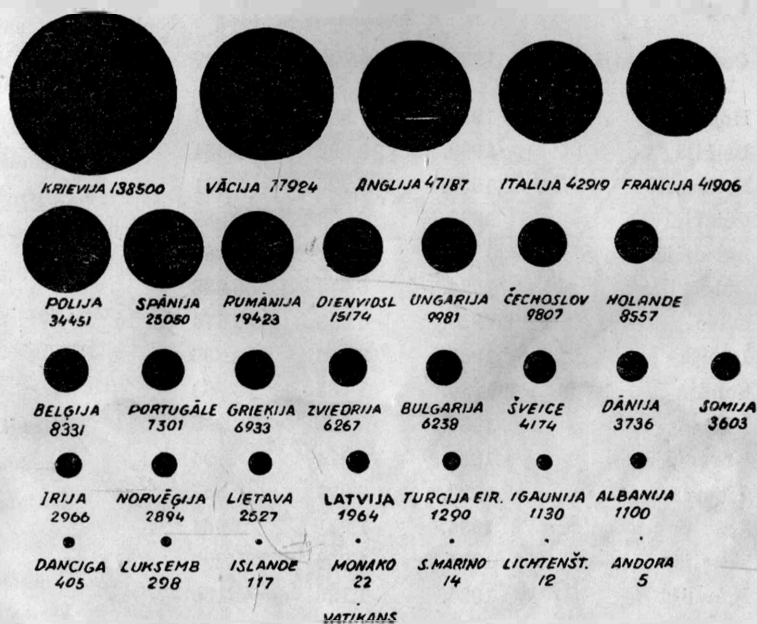
Salīdzinot dažādu valstu platību, redzam, ka:

1. Krievijā, Eir.	6.002.240 km ²	19. Īrijā	68.893 km ²
2. Vācijā***)	583.236 „	20. Latvijā	65.791 „
3. Francijā	550.986 „	21. Lietuvā	52.822 „
4. Spānijā	505.155 „	22. Igaunijā	47.559 „
5. Zviedrijā	448.439 „	23. Dānijā	44.330 „
6. Polijā**	389.721 „	24. Šveicē	41.295 „
7. Somijā	388.451 „	25. Holandē	34.181 „
8. Norveģijā	322.681 „	26. Beļģijā	30.444 „
9. Itālijā	310.079 „	27. Albānijā	27.538 „
10. Rumānijā	294.967 „	28. Turcijā, Eir.	23.975 „
11. Dienvidslāvijā	248.665 „	29. Luksemburgā	2.586 „
12. Anglijā	241.761 „	30. Dancigā	1.894 „
13. Grieķijā	130.199 „	31. Andorā	453 „
14. Ungārijā**	104.903 „	32. Lichtenšteinā	159 „
15. Bulgārijā	103.146 „	33. S.-Marino	59 „
16. Islandē	102.846 „	34. Monako	1,5 „
17. Čehoslovākijā**	98.912 „	35. Vatikanā	0,44 „
18. Portugālē	91.767 „		

Tā tad Latvija, teritorijas platības ziņā, Eiropas valstu starpā ieņem 20. vietu. Devīnpadsmit Eiropas valstis ir lielākas par Latviju un 15 ir mazākas par to. Latvijas teritorija ir ievērojami lielāka par Beļģijas, Dānijas, Šveices un Holandes teritorijām, nemaz jau nerunājot par daudzām citām vēl mazākām valstīm. Portugāle un Ungārija nav daudz lielākas par Latviju. Pirms kara arī Grieķija un Serbija nebija lielākas par Latviju. Anglija, bez kolonijām un dominijām, ir tikai nepilnas 4 reizes lielāka par Latviju, un pat Vācija un Francija tikai 8½ reizes lielākas. Kā redzam, tad Latviju apzīmēt par mazu valsti, kā to dažreiz dara, nav nekāda pamata, un atzīstot pārējām mazākām valstīm eksistences tiesības un iespējas, nevienam nav ne mazākā iemesla to nedarīt arī attiecībā pret Latviju.

Iedzīvotāju skaits.

Arī iedzīvotāju skaita ziņā Latvija nav viena no mazākām valstīm. Saprotams, Latvijā, kā zemē, kurā nav dabas bagātību, nevar būt tik liels iedzīvotāju skaits kā zemēs un apgabalos ar lielām dabas bagātībām (rūda, ogles), kur attīstīta lielrūpniecība. Bez tam Latvija kara gados ir zaudējusi tik daudz iedzīvotāju; gandrīz $\frac{1}{3}$ no iedzīvotāju kopskaita, kā neviena cita valsts Eiropā. Tomēr arī vēl tagad, kā tas redzams no zemāk pievestiem skaitļiem, Eiropā ir 11 valstis, kurās iedzīvotāju skaits ir mazāks nekā Latvijā (sk. 2. zīm.).

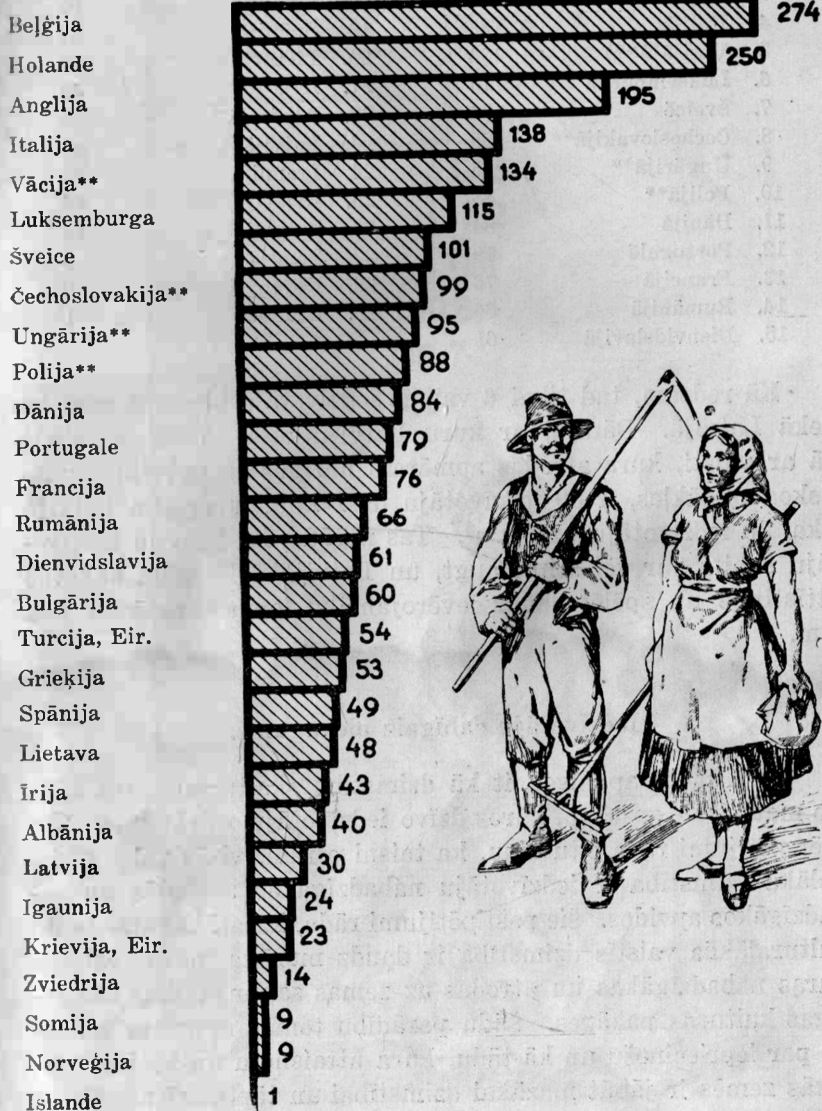
2. zīm. Iedzīvotāju skaita salīdzinājums Eiropas valstīs.

Iedzīvotāju skaits tūkstošos:

N.Nr. pēc kārtas	Valstis	Pēc tautas skaitīšanas		Aprēķināts uz 31. XII. 1936.	Piezīmes
		gads	skaits		
1.	Krievijā, Eir.	1926.	116.063	138.500	
2.	Vācijā*)**)	—	—	77.924	1938. g. pēc Čehoslovak. sad.
3.	Anglijā	1931.	46.046	47.187	
4.	Itālijā	1936.	42.919	42.919	

Nr. pēc kārtas	Valstis	Pēc tautas skaitīšanas		Aprēķināts uz 31. XII. 1936.	Piezīmes
		gads	skaits		
5.	Francijā	1936.	41.906	41.906	
6.	Polijā**)	1931.	32.133	34.451	1938. g. pēc Čehoslovak. sad.
7.	Spānijā	1930.	23.564	25.050	
8.	Rumānijā	1930.	18.053	19.423	
9.	Dienvidslāvijā	1931.	13.934	15.174	
10.	Ungārijā**)	1930.	8.688	9.981	1938. g. pēc Čehoslovak. sad.
11.	Čehoslovākijā**)	1930.	14.729	9.807	1938. g. pēc Čehoslovak. sad.
12.	Holandē	1930.	7.936	8.557	
13.	Beļģijā	1930.	8.092	8.331	
14.	Portugālē	1930.	6.726	7.301	
15.	Grieķijā	1928.	6.205	6.933	
16.	Zviedrijā	1935.	6.251	6.267	
17.	Bulgārijā	1934.	6.078	6.238	
18.	Šveicē	1930.	4.058	4.174	
19.	Dānijā	1935.	3.076	3.736	
20.	Somijā	1930.	3.463	3.603	
21.	Īrijā	1936.	2.966	2.966	
22.	Norveģijā	1930.	2.814	2.894	
23.	Lietavā	1923.	2.029	2.527	
24.	Latvijā	1935.	1.951	1.964	
25.	Turcijā, Eir.	1935.	1.268	1.290	
26.	Igaunijā	1934.	1.126	1.130	
27.	Albānijā	1930.	1.003	1.100	
28.	Dancigā	1929.	408	405	
29.	Luksemburgā	1935.	297	298	
30.	Islandē	1930.	109	117	
31.	Monako	1933.	22	22	
32.	S. Marino	—	—	14	
33.	Lichtenšteinā	1930.	10	12	
34.	Andorā	—	—	5	
35.	Vatikans	1932.	1	1	

Iedzīvotāju biežuma ziņā Latvija pieder pie reti apdzīvotām zemēm (sk. 3. zīm.).

3. zīm. Iedzīvotāju skaits uz 1 km².

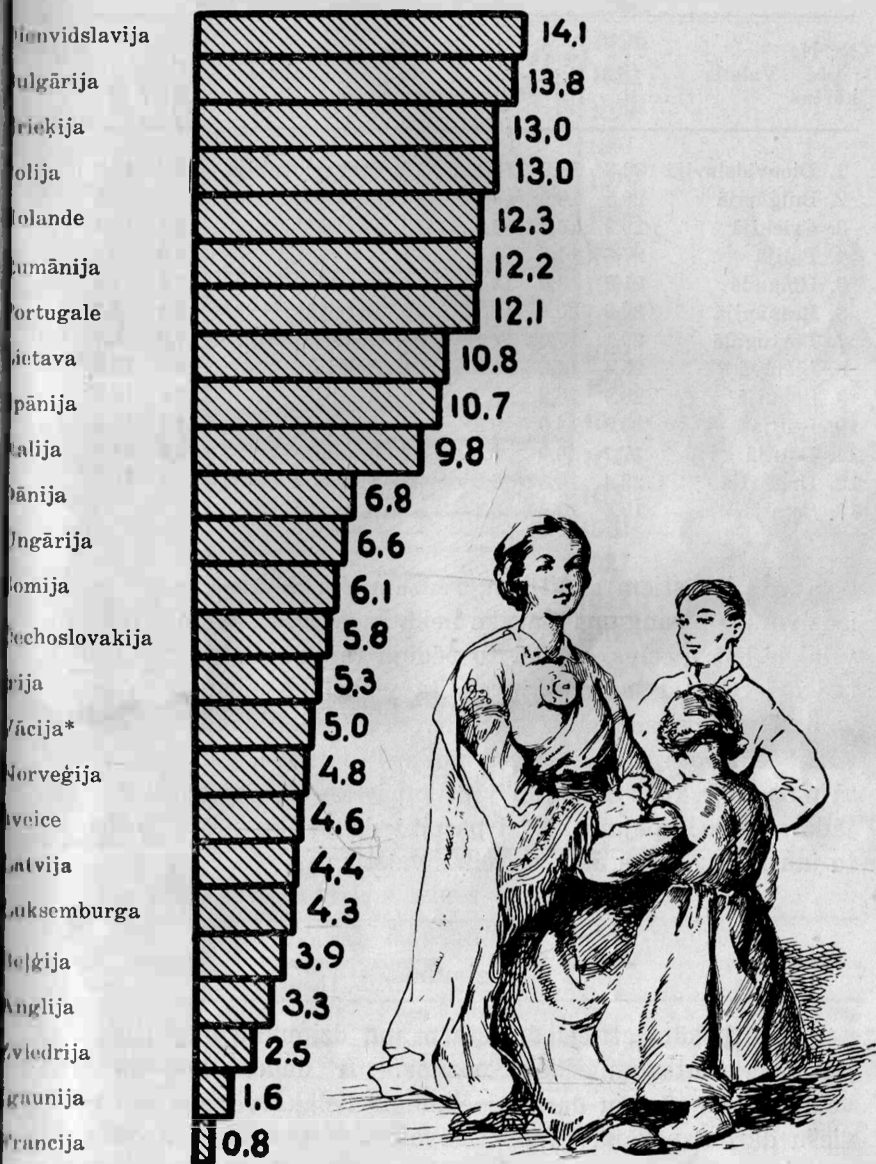
Uz viena kvadratkilometra iedzīvotāju (skat. 3. zīm.):

1. Beļģijā	274	16. Bulgārijā	60
2. Holandē	250	17. Turcijā, Eir.	54
3. Anglijā	195	18. Grieķijā	53
4. Itālijā	138	19. Spānijā	49
5. Vācijā*)**)	134	20. Lietuvā	48
6. Luksemburgā	115	21. Īrijā	43
7. Šveicē	101	22. Albānijā	40
8. Čehoslovākijā**	99	23. Latvijā	30
9. Ungārijā**	95	24. Igaunijā	24
10. Polijā**	88	25. Krievijā, Eir.	23
11. Dānijā	84	26. Zviedrijā	14
12. Portugālē	79	27. Somijā	9
13. Francijā	76	28. Norvēģijā	9
14. Rumānijā	66	29. Islandē	1
15. Dienvidslāvijā	61		

Kā redzam, tad tikai 6 valstīs iedzīvotāju biežums mazāks nekā Latvijā. Dānijā, ar kuru Latviju bieži mēdz salīdzināt kā ar valsti, kura atrodas apmēram līdzīgos ar Latviju klimatiskos apstākļos, ir 80 iedzīvotāju uz 1 km², turpretim Latvijā tikai 30 iedzīvotāju uz 1 km². Tas norāda, ka Latvijā iedzīvotāju skaits var vēl stipri augt, un Latvijai ir iespēja nākotnē attīstīties un spēlēt daudz ievērojamāku lomu Eiropā kā līdz šim.

Iedzīvotāju dabīgais pieaugums.

Bieži mēdz apgalvot, it kā dzimstību skaitu samazina sliktie materialie apstākļi, kuros dzīvo iedzīvotāju vairākums. Tomēr pētījumi rāda citu ainu, ka taisni otrādi, visās valstīs vislielākā dzimstība ir iedzīvotāju nabadzīgākās aprindās un nabadzīgākos apvidos. Šie paši pētījumi rāda, ka arī bagātākās un kulturalākās valstīs dzimstība ir daudz mazāka nekā valstīs, kuras nabadzīgākas un atrodas uz zemas saimnieciskas un garīgas kultūras pakāpes. Šādu parādību tomēr nevaram uzskatīt par iepriecinošu un kā tādu, kura attaisnotu to, ka kulturalākās zemēs ir jābūt mazākai dzimstībai un tāpēc arī mazākam dabīgam pieaugumam. Tā tomēr ir bēdīga parādība, kura norāda, ka kulturalākās tautas tuvojas iznīkšanai un ka tām ir pēdējais laiks padomāt par savas tautas nākotni. To var attiecināt arī uz Latviju.

4. zīm. Iedzīvotāju dabīgais pieaugums uz 1.000 cilv.

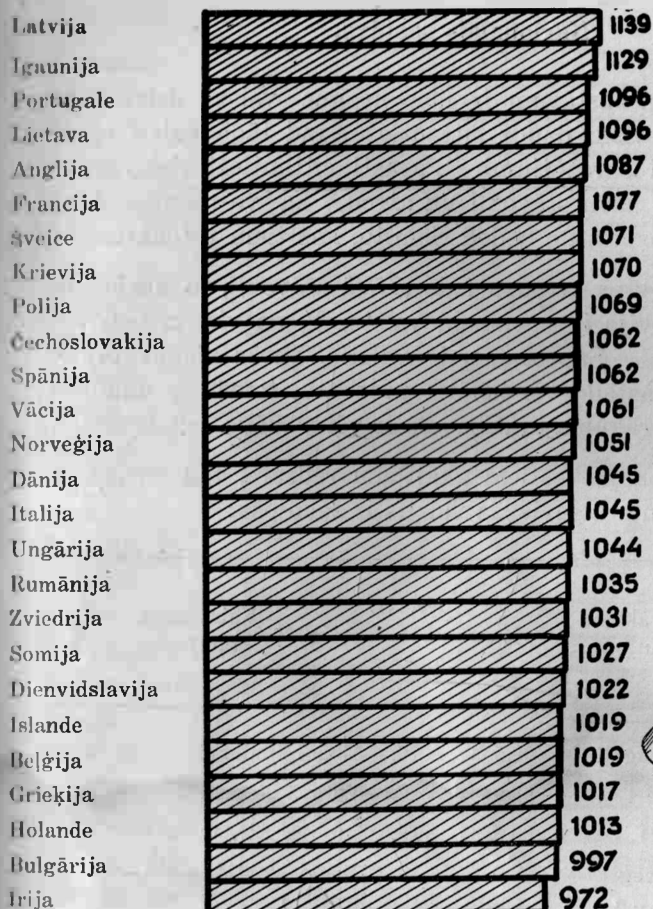
Salīdzinot skaitļus laikā no 1933.—1935. g. (sk. 4. zīm.) dabūjam, ka uz 1.000 iedzīvotājiem caurmērā gadā:

Nr. Nr. pēc Valstis kārtas	Dzim.	Mir.	Pieaug.	Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Dzim.	Mir.	Pieaug.
1. Dienvidslāvijā	32,3	18,2	14,1	14. Čehoslovākijā		19,6	13,8	5,8
2. Bulgārijā	29,5	16,5	13,8	15. Īrijā		19,3	14,0	5,3
3. Grieķijā	29,9	16,8	13,0	16. Vācijā*		16,4	11,4	5,0
4. Polijā	27,6	14,6	13,0	17. Norveģijā		15,2	10,4	4,8
5. Holandē	21,2	8,9	12,3	18. Šveicē		16,4	11,8	4,6
6. Rumānijā	32,8	20,6	12,2	19. Latvijā		18,3	13,9	4,4
7. Portugālē	29,1	17,0	12,1	20. Luksemburgā		17,0	12,7	4,3
8. Lietuvā	25,4	14,6	10,8	21. Beļģijā		16,8	12,9	3,9
9. Spānijā	26,9	16,2	10,7	22. Anglijā		15,5	12,2	3,3
10. Itālijā	23,8	14,0	9,8	23. Zviedrijā		14,1	11,6	2,5
11. Dānijā	17,7	10,9	6,8	24. Igaunijā		16,5	14,9	1,6
12. Ungārijā	22,4	15,8	6,6	25. Francijā		16,5	15,7	0,8
13. Somijā	19,5	13,4	6,1					

No pievestiem skaitļiem, redzam, ka kaut gan 6 valstīs iedzīvotāju pieaugums mazāks nekā Latvijā, tad tomēr tas Latvijai ir ļoti niecīgs, un kā to pēdējā tautu skaitīšana rādijs, tad arī Latvijā iedzīvotāju skaita vislielāko pieaugumu ir devusi taisni nabadzīgākā Latgale. Pārējai, turīgākai Latvijas daļai, iedzīvotāju skaita pieaugums ir ļoti niecīgs. Tas ir jāūtājums, par kuru nopietni jāpadomā un jau vistuvākā laikā jādara viss iespējama, lai paceltu dzimstību mūsu valstī, kā to jau ir darijušas daudzas citas valstis.

Dzimums.

Skaitliskām attiecībām starp abu dzimumu piederīgiem ir ļoti liela tautsaimnieciska nozīme. Ir daudzi nodarbošanās veidi, kuros vīriešu darba spēkam ir lielāka vērtība nekā sievietes darba spēkam. Tāpēc labvēlīgākos apstākļos atrodas tās valstis, kurās sievietes pārsvars ir mazāks. Relatīvi vislielākais sievietes skaits Eiropā ir Latvijā, un tā šini ziņā ieņem visnezdevīgāko stāvokli Eiropas valstu starpā. Tās ir pasaules kara sekas, jo Latvija pēdējos karos ir vissmagāk cietusi.

5. zīm. Sieviešu skaits uz 1,000 vīriešiem.

Uz 1.000 vīriešiem ir sievietes (sk. 5. zīm):

Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skaiti- šanas gads	Skaitis	Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skaiti- šanas gads	Skaitis
1.	Latvijā	1935.	1.139	14.	Dānijā	1930.	1.045
2.	Igaunijā	1934.	1.129	15.	Itālijā	1931.	1.045
3.	Portugālē	1930.	1.096	16.	Ungārijā	1930.	1.044
4.	Lietavā	1935.	1.096	17.	Rumānijā	1930.	1.035
5.	Anglijā	1931.	1.087	18.	Zviedrijā	1931.	1.031
6.	Francijā	1931.	1.077	19.	Somijā	1930.	1.027
7.	Šveicē	1930.	1.071	20.	Dienvidslāvijā	1931.	1.022
8.	Krievijā	1926.	1.070	21.	Islandē	1930.	1.019
9.	Polijā	1931.	1.069	22.	Beļģijā	1930.	1.019
10.	Čehoslovākijā	1930.	1.062	23.	Grieķijā	1928.	1.017
11.	Spānijā	1930.	1.062	24.	Holandē	1930.	1.013
12.	Vācijā*	1933.	1.061	25.	Bulgārijā	1934.	997
13.	Norveģijā	1930.	1.051	26.	Īrijā	1926.	972

Nacionalais sastāvs.

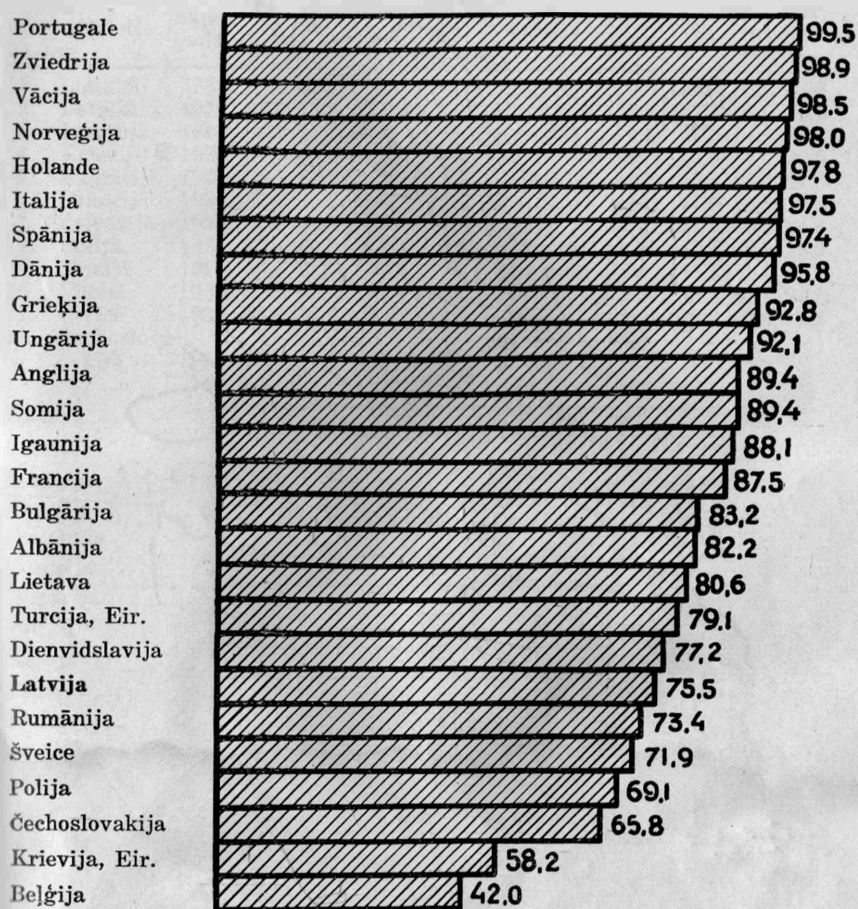
Nacionalajam sastāvam ir liela nozīme valsts dzīvē. Ja kādā valstī ir sevišķi daudz cittautiešu, tad tādā valstī vienmēr rodas visādi sarežģījumi. Parasti cittautieši vienmēr ir neapmierināti ar savu stāvokli un atrod, ka vairākuma tautība tos visādi apspiež un nedod tiem to, kas tiem pienāktos.

Latvija šīnī ziņā atrodas izdevīgākā stāvoklī, jo nacionālā sastāva ziņā Latvija ir nacionāla valsts, $\frac{3}{4}$ no visiem iedzīvotājiem ir latvieši. Saprotais, ir valstis, kurās vienas tautības iedzīvotāji sastāda vēl lielāku procentu, tomēr ir daudzas valstis, kurās vairākuma tautības % ir vēl mazāks (sk. 6. zīm.).

Kā no zemāk pievestiem skaitļiem redzam, tad nacionālā vairākuma procents atsevišķās valstīs ir sekojošs:

Nr. Nr. pēc kārtas	Valsts	Vairākuma tautība	%	Nr. Nr. pēc kārtas	Valsts	Vairākuma tautība	%
1.	Portugalē	portugaļi	99,5	16.	Albānijā	albāņi	82,2
2.	Zviedrijā	zviedri	98,9	17.	Lietavā	lietavieši	80,6
3.	Vācijā	vācieši*)	98,5	18.	Turcijā, Eir.	turki*)	79,1
4.	Norvegijā	norveģi	98,0	19.	Dienvidslavijā	serbi vai kroati*)	77,2
5.	Holandē	holandieši	97,8	20.	Latvijā	latvieši	75,5
6.	Italiņā	italieši	97,5	21.	Rumānijā	rumāņi	73,4
7.	Spānijā	spāņieši	97,4	22.	Šveicē	vācieši*)	71,9
8.	Dānijā	dāņi	95,8	23.	Polijā	poļi*)	69,1
9.	Griekijā	grieķi*)	92,8	24.	Čehoslovākijā	čeči**	65,8
10.	Ungārijā	ungāri*	92,1		Čehijā	čeči	94,8
11.	Anglijā	angļi	89,4		Slovākijā	slovaki	83,9
12.	Somijā	somi*)	89,4		Karpatu Ukrainā		
13.	Igaunijā	igauņi	88,1		ukraiņi		92,8
14.	Francijā	franči	87,5	25.	Krievijā, Eir.	lielkrievi	58,2
15.	Bulgārijā	bulgāri	83,2	26.	Beļģijā	valoņi	42,0

*) Skaitīti pēc ģimenes valodas.

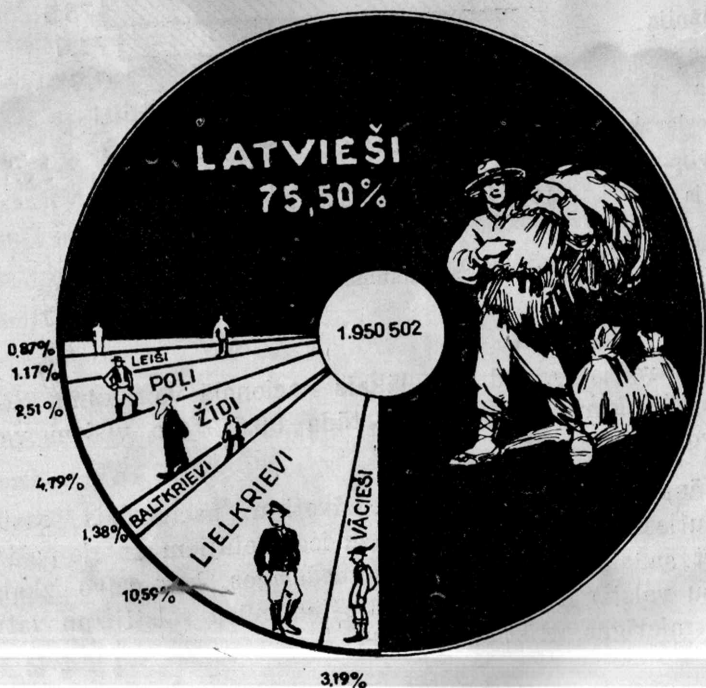
6. zīm. Nacionalā vairākuma procents atsevišķās valstīs.

Kā redzams, tad vislielākais nacionalā vairākuma % ir Portugalē, kur portugāļi sastāda 99,5% no visiem valsts iedzīvotājiem.

Jāatzīst, ka Latvijas iedzīvotāju nacionalais sastāvs (cittautiešu ir tikai $\frac{1}{4}$ no visiem iedzīvotājiem un tie paši savukārt sadalās daudzu tautību piederīgos, kas dzīvo izkaisīti pa visu valsti) ir tāds, kas nodrošina mūsu valstij un latvju tautai mierīgas attīstības iespēju.

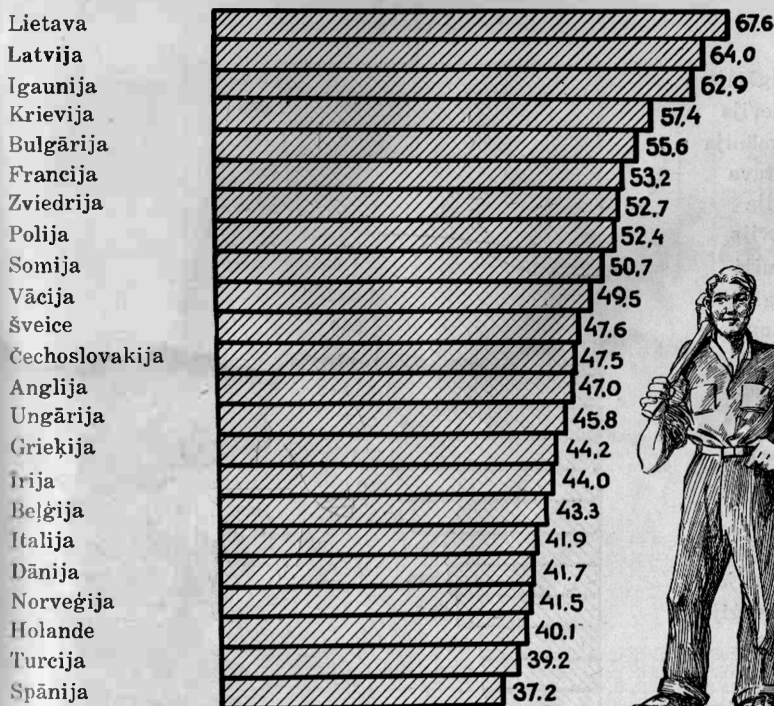
(Pie 6. zīmējuma.)

(Pie 6. zīm.)

Aktivo iedzīvotāju procents.

Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skait. gads	0/0	Str. vīr.	Str. siev.	Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skait. gads	0/0	Str. vīr.	Str. siev.
1.	Lietavā	1923.	67,6	68,1	67,2	13.	Anglijā	1931.	47,0	68,9	26,8
2.	Latvijā	1930.	64,0	71,8	57,2	14.	Ungārijā	1920.	45,8	66,6	26,1
3.	Igaunijā	1934.	62,9	71,3	55,4	15.	Griekijā	1928.	44,2	64,1	24,7
4.	Krievijā	1926.	57,4	63,6	51,5	16.	Īrijā	1926.	44,0	64,0	23,5
5.	Bulgārijā	1926.	55,6	60,8	50,4	17.	Beļģijā	1920.	43,3	65,9	21,3
6.	Francijā	1926.	53,2	70,2	37,5	18.	Italiјā	1931.	41,9	66,3	18,5
7.	Zviedrijā	1930.	52,7	71,0	35,0	19.	Dānijā	1921.	41,7	59,4	24,8
8.	Polijā	1921.	52,4	60,3	45,1	20.	Norveģijā	1930.	41,5	62,0	22,0
9.	Somijā	1930.	50,7	61,2	40,8	21.	Holandē	1930.	40,1	61,3	19,2
10.	Vācijā	1933.	49,5	65,7	34,2	22.	Turcijā	1927.	39,2	54,8	24,8
11.	Šveicē	1930.	47,6	67,7	28,9	23.	Spānijā	1920.	37,2	66,8	9,4
12.	Čehoslova- kijā	1930.	47,5								

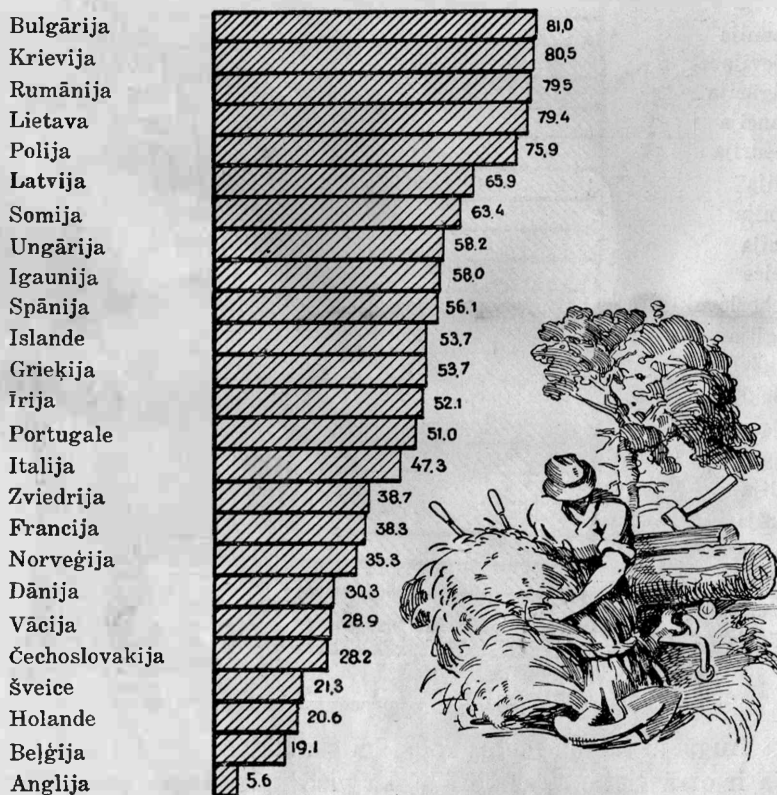
7. zīm. Aktivo iedzīvotāju procents dažādās valstīs.

Augšējā tabula mums rāda, ka strādājošo cilvēku ziņā Latvija ir otrā vietā. Tas norāda, ka visa mūsu tauta ņem aktīvu daļību valsts jaunuzbūves darbā un pieliek visus spēkus, lai atjaunotu karā izpostīto zemi. Tā ir ķīla, ka mēs ejam pretim labākai labklājībai, jo tikai darbs un vienīgi darbs ir tas, kas dzīvē var dot vislielākos sasniegumus.

Nodarbošanās.

Pēc iedzīvotāju galvenās nodarbošanās Eiropas valstis sadala divās lielās grupās, tādās, kurās, pārsvars lauksaimniecībai, un tādās, kurās pārsvarā atrodas pilsētnieku nodarbošanās veidi.

Salīdzinot iedzīvotājus pēc nodarbošanās veida (sk. 8. zīm.), dabūjam, ka ar lauksaimniecību, mežkopību un zveju % nodarbojas (sk. tabulu 33. lapp.):

8. zīm. Ar lauksaimniecību, mežkopību un zveju nodarbināto % dažādās valstīs.

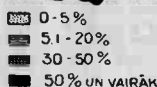
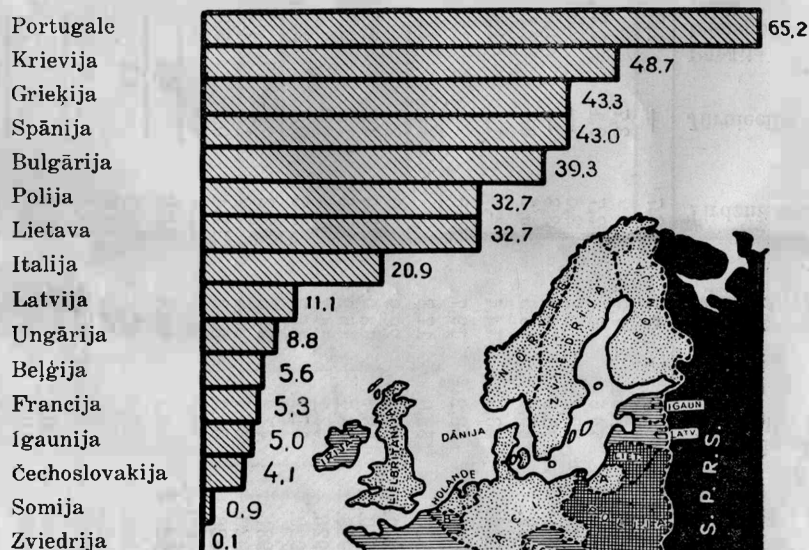
Nr. pēc kārtas	Valstis	Skaitīšanas gads	Lauksaimniec. mežkopība un zveja	Rūpniecība un kalnraktuves	Tirdzniecība	Jūrniecība	Pārējie transporta veidi	Armija un flote	Administrācija	Brīvās profesijas un maksla	Mājamkalpotāji	Pārējie nodarbošanās veidi	Kopā
1.	Bulgārija	1926.	81,0	9,2	2,7	—	1,3	1,1	1,1	1,9	1,6	1,0	100
2.	Krievija	1926.	80,5	7,9	—	3,7	—	1,6	—	2,7	—	5,2	100
3.	Rumānija	1913.	79,5	8,0	2,7	0,1	1,7	2,2	1,1	1,3	2,9	0,5	100
4.	Lietava	1923.	79,4	6,2	2,4	—	0,9	1,7	0,6	0,9	5,4	2,5	100
5.	Polija	1921.	75,9	9,4	3,8	—	1,8	2,6	1,0	1,4	2,0	2,1	100
6.	Latvija	1930.	65,9	13,5	5,3	0,4	3,1	1,5	1,3	2,1	3,3	3,6	100
7.	Somija	1930.	63,4	14,4	4,4	1,1	1,9	—	1,4	2,2	2,1	9,1	100
8.	Ungārija	1920.	58,2	19,7	5,0	—	3,2	2,4	—	4,6	4,3	2,6	100
9.	Igaunija	1934.	58,0	17,2	—	4,9	3,2	—	—	6,5	2,1	8,1	100
10.	Spānija	1920.	56,1	20,9	5,0	2,7	—	2,6	0,9	3,1	3,7	5,0	100
11.	Islande	1930.	53,7	13,0	7,0	4,2	2,4	—	3,0	1,0	10,7	5,0	100
12.	Grieķija	1928.	53,7	15,9	7,6	1,2	2,6	0,8	0,8	3,1	2,2	12,1	100
13.	Īrija	1926.	52,1	14,7	8,3	0,9	4,3	1,2	2,1	3,9	9,9	2,6	100
14.	Portugāle	1930.	51,1	18,5	5,8	0,7	2,4	2,1	1,5	1,4	11,9	4,6	100
15.	Itālija	1931.	47,3	29,5	8,2	—	4,6	0,9	2,1	3,4	3,9	0,1	100
16.	Zviedrija	1920.	38,7	29,6	7,9	1,5	4,1	0,7	1,0	3,6	7,1	5,8	100
17.	Francija	1926.	38,3	33,3	11,4	0,3	5,3	1,6	2,2	3,6	4,0	—	100
18.	Norveģija	1930.	35,3	26,5	12,5	4,0	5,3	0,3	1,1	4,3	10,3	0,4	100
19.	Dānija	1930.	30,3	23,4	10,6	—	4,9	0,4	0,6	5,1	10,4	14,3	100
20.	Vācija	1933.	28,9	40,4	13,6	—	4,8	—	8,4	—	3,9	—	100
21.	Čehoslovākija	1930.	28,2	42,2	8,7	0,1	4,8	2,8	1,8	3,9	5,8	1,7	100
22.	Šveice	1930.	21,3	45,0	14,6	0,1	4,3	0,2	1,2	6,1	6,9	0,3	100
23.	Holande	1930.	20,6	38,1	15,8	—	7,6	0,4	1,5	6,8	8,2	1,0	100
24.	Beļģija	1920.	19,1	46,5	10,7	0,8	6,8	2,2	3,3	3,6	5,0	2,0	100
25.	Anglija	1931.	5,6	46,2	19,0	—	7,9	1,3	5,5	4,1	9,6	0,8	100

Tā tad Latvija noteikti pieskaitama lauksaimniecības zemēm, jo 65,9% no visiem iedzīvotājiem nodarbojas ar lauksaimniecību. No valsts drošības viedokļa tas ir sevišķi labi. Latvietis ir pierādījis, ka tas mīl savu kaktiņu, savu zemes stūrīti un ir gatavs aizstāvēt savu zemi līdz pēdējam asins pilienam. To apstiprināja arī mūsu atbrīvošanas karš. Tas ir apstākļi, ar kuru ir jārēķinās visiem tiem, kas grib apdraudēt mūsu neatkarību un brīvību.

Tautas izglītība.

Analfabetu skaits.

Šeit mums vispirms jāapstājas pie lasīt un rakstīt pratēju skaita, jo tas sniedz visspilgtāko ainu par kādas tautas izglītības līmeņa augstumu. Jo mazāk analfabetu, jo izglītotāka tauta (sk. 9. zīm).

9. zīm. Analfabetu procents dažādās valstīs.

Salīdzinot analfabetu skaitu dažādās valstīs, dabūjam sekojošu ainu:

Valstis	Skait. gads	Analfabetu % starp iedzīvotājiem, kas vecāki par atzīmēto gadu skaitu		Valstis	Skait. gads	Analfabetu % starp iedzīvotājiem, kas vecāki par atzīmēto gadu skaitu	
		vecums	%			vecums	%
Zviedrijā	1931.	15	0,1	Italiņā	1931.	6	20,9
Somijā	1930.	15	0,9	Lietavā	1923.	10	32,7
Čehoslovākijā	1030.	10	4,1	Polijā	1921.	10	32,7
Igaunijā	1934.	10	5,0	Bulgārijā	1926.	10	39,3
Francijā	1931.	10	5,3	Spānijā	1920.	10	43,0
Beļģijā	1930.	7	5,6	Griekijā	1928.	10	43,3
Ungarijā	1930.	6	8,8	Krievijā	1926.	10	48,7
Latvijā	1935.	10	11,1	Portugālē	1920.	10	65,2

No pievestiem skaitļiem redzam, ka daudzās valstīs Eiropā analfabetu % ir daudz lielāks nekā Latvijā. Starp šīm valstīm ir arī vairākas lielvalstis, kurās analfabetu skaits vairākkārtīgi pārsniedz analfabetu skaitu Latvijā.

Līdzšinējais stāvoklis mūs var pilnā mērā apmierināt, jo skaitļi pierāda, ka nemaz neesam neizglītota tautiņa, bet varam cienīgi nostāties līdzās vecām kultūras tautām.

Ja nebūtu lielais analfabetu skaits Latgalē un Ilūkstes apriņķī 31,1% (pārējā Latvijā tikai 4,9%), tad Latvija ieņemtu šinī ziņā vēl daudz cienījamāku vietu Eiropas valstu starpā.

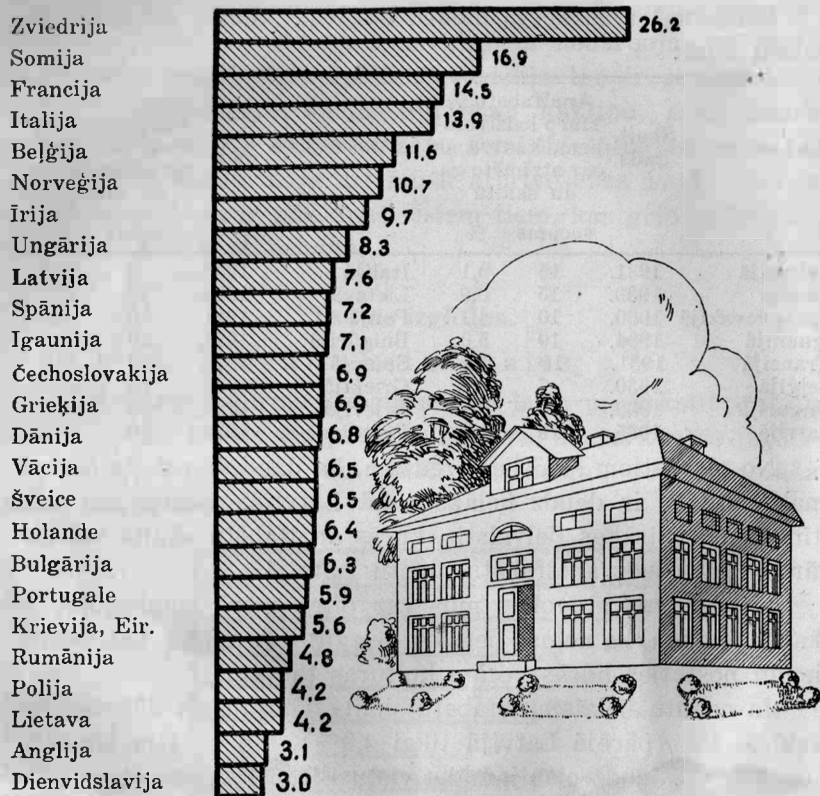
Mūsu valsts Vadonis un valdība pieliek daudz pūļu, lai arī Latgalē būtu pietiekoši daudz skolu, kas ar laiku pacels arī Latgales iedzīvotāju kultūras līmeni.

T a u t s k o l a s.

Uz 1.000 bērniem, kuri 5—14 gadus veci, ir skolas:

Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skolu skaits	Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skolu skaits
1.	Zviedrija	26,2	14.	Dānija	6,8
2.	Somija	16,9	15.	Vācija	6,5
3.	Francija	14,5	16.	Šveice	6,5
4.	Italiņa	13,9	17.	Holande	6,4
5.	Beļģija	11,6	18.	Bulgārija	6,3
6.	Norveģija	10,7	19.	Portugale	5,9
7.	Īrija	9,7	20.	Krievija, Eir.	5,6
8.	Ungārija	8,3	21.	Rumānija	4,8
9.	Latvija	7,6	22.	Polija	4,2
10.	Spānija	7,2	23.	Lietava	4,2
11.	Igaunija	7,1	24.	Anglija	3,1
12.	Čehoslovākija	6,9	25.	Dienvidslavija	3,0
13.	Griekija	6,9			

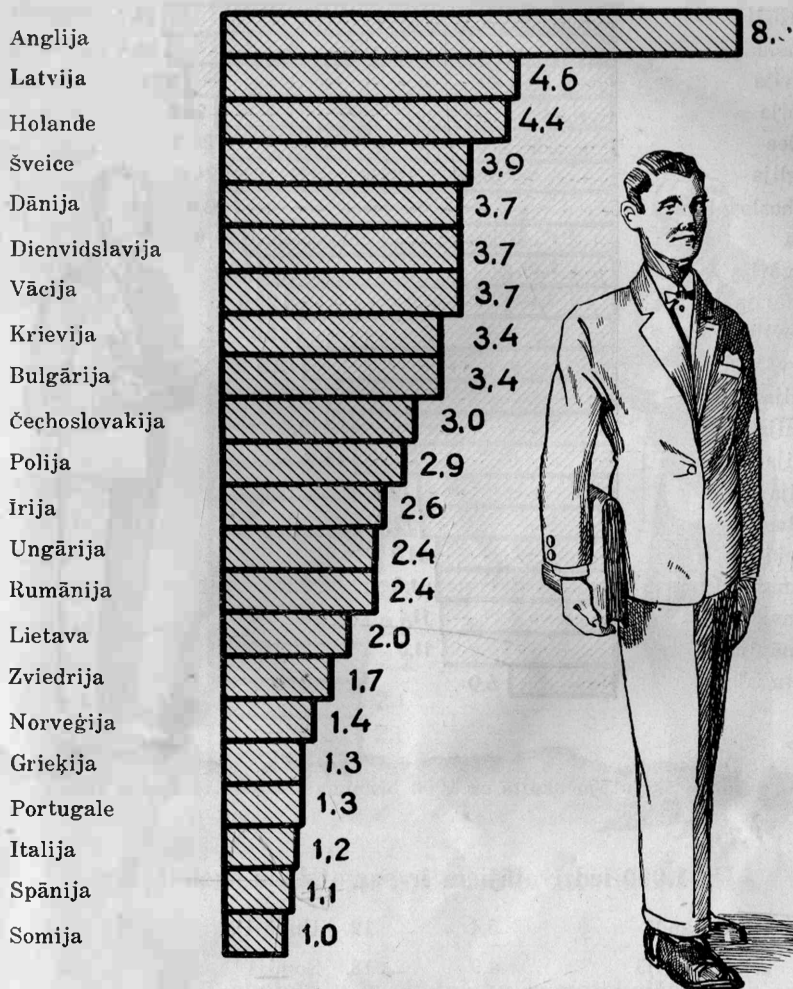

10. zīm. Tautskolu skaits dažādās valstīs uz 1000 bērniem, vecumā no 5 līdz 14 gadiem.

Šie skaitļi liecina, ka Latvija ir labi apgādāta ar skolām. Vēl iepriecinošāku ainu redzam, ja salīdzinām mūsu tautskolas ar citu valstu tautskolām.

Caurmērā vienā tautskolā ir skolotāju:

1. Anglijā	8,0	12. Īrijā	2,6
2. Latvijā	4,6	13. Ungārijā	2,4
3. Holandē	4,4	14. Rumānijā	2,4
4. Šveicē	3,9	15. Lietuvā	2,0
5. Dānijā	3,7	16. Zviedrijā	1,7
6. Dienvidslāvijā	3,7	17. Norvēģijā	1,4
7. Vācijā	3,7	18. Grieķijā	1,3
8. Krievijā	3,4	19. Portugālē	1,3
9. Bulgārijā	3,4	20. Itālijā	1,2
10. Čehoslovākijā	3,0	21. Spānijā	1,1
11. Polijā	2,9	22. Somijā	1,0

11. zīm. Skolotāju skaits caurmērā vienā tautskolā dažādās valstīs.

Uz 1.000 bērniem, kas 5—14 gadus veci, ir skolotāju:

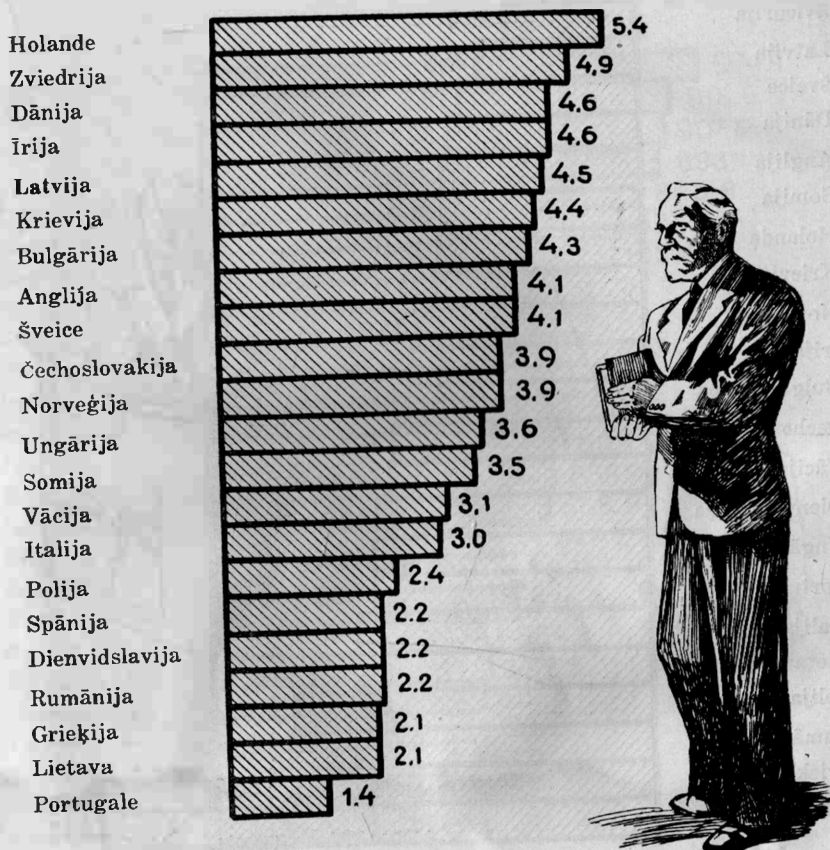
1. Zviedrijā	28,7	12. Norvēģijā	19,8
2. Holandē	28,4	13. Vācijā	18,4
3. Latvijā	27,1	14. Somijā	18,4
4. Dānijā	25,2	15. Itālijā	16,7
5. Šveicē	24,9	16. Polijā	12,6
6. Anglijā	24,8	17. Lietuvā	12,4
7. Čehoslovākijā	23,9	18. Grieķijā	11,4
8. Īrijā	23,6	19. Spānijā	11,4
9. Bulgārijā	22,7	20. Dienvidslāvijā	11,1
10. Ungārijā	20,9	21. Rumānijā	11,0
11. Krievijā, Eir.	20,0	22. Portugālē	6,9

12. zīm. Skolotāju skaits uz 1000 bērniem, kas 5—14 gadus veci.

Uz 1.000 iedzīvotājiem ir pamatskolu skolotāju:

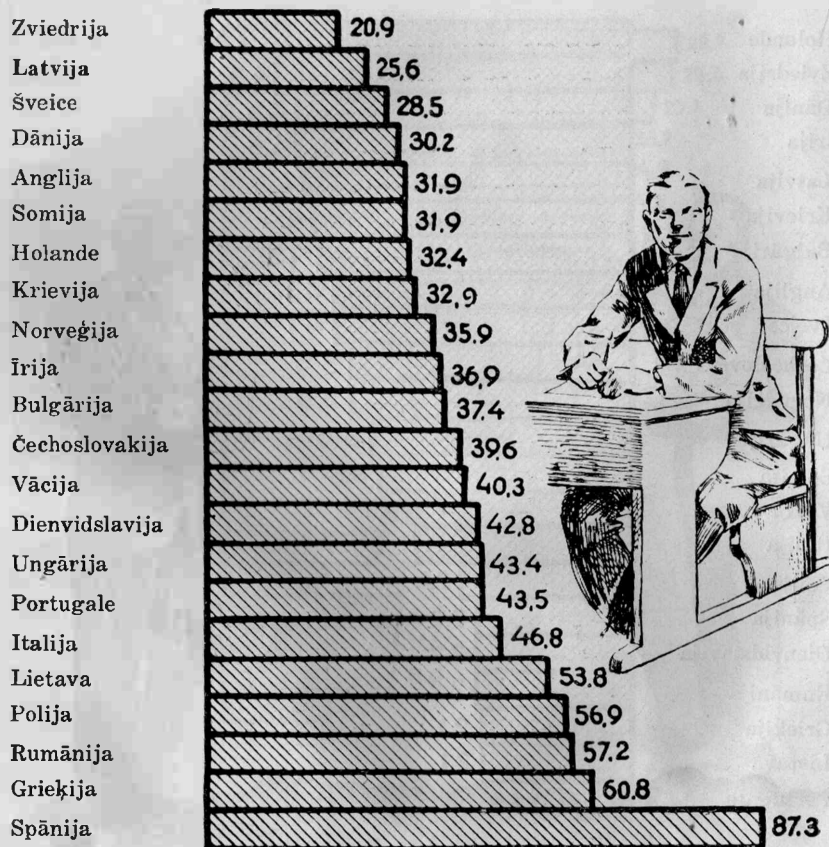
1. Holandē	5,4	12. Ungārijā	3,6
2. Zviedrijā	4,9	13. Somijā	3,5
3. Dānijā	4,6	14. Vācijā	3,1
4. Īrijā	4,6	15. Itālijā	3,0
5. Latvijā	4,5	16. Polijā	2,4
6. Krievijā	4,4	17. Spānijā	2,2
7. Bulgārijā	4,3	18. Dienvidslāvijā	2,2
8. Anglijā	4,1	19. Rumānijā	2,2
9. Šveicē	4,1	20. Grieķijā	2,1
10. Čehoslovākijā	3,9	21. Lietuvā	2,1
11. Norveģijā	3,9	22. Portugālē	1,4

13. zīm. Pamatskolu skolotāju skaits uz 1000 iedzīvotājiem.

Uz 1 skolotāju ir skolnieku pamatskolās:

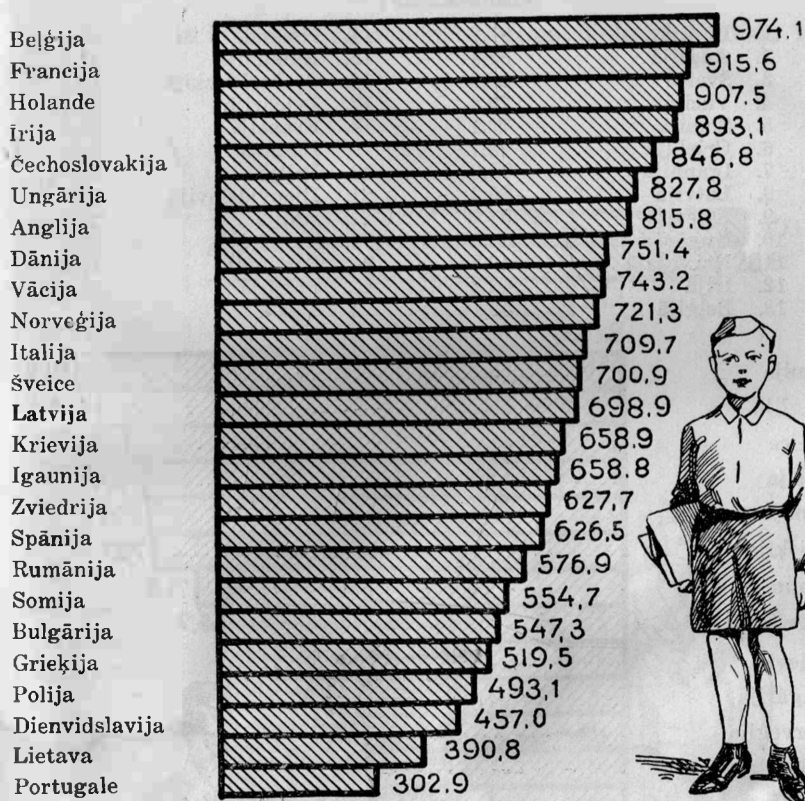
1. Zviedrijā	20,9	12. Čehoslovākijā	39,6
2. Latvijā	25,6	13. Vācijā	40,3
3. Šveicē	28,5	14. Dienvidslāvijā	42,8
4. Dānijā	30,2	15. Ungārijā	43,4
5. Anglijā	31,9	16. Portugālē	43,5
6. Somijā	31,9	17. Itālijā	46,8
7. Holandē	32,4	18. Lietuvā	53,8
8. Krievijā	32,9	19. Polijā	56,9
9. Norveģijā	35,9	20. Rumānijā	57,2
10. Īrijā	36,9	21. Grieķijā	60,8
11. Bulgārijā	37,4	22. Spānijā	87,3

14. zīm. Skolnieku skaits pamatskolās uz 1 skolotāju.

No 1.000 bērniem, vecumā no 5—14 g., apmeklē tautskolas:

1. Beļģijā	974,1	14. Krievijā	658,9
2. Francijā	915,6	15. Igaunijā	658,8
3. Holandē	907,5	16. Zviedrijā	627,7
4. Īrijā	893,1	17. Spānijā	626,5
5. Čehoslovākijā	846,8	18. Rumānijā	576,9
6. Ungārijā	827,8	19. Somijā	554,7
7. Anglijā	815,8	20. Bulgārijā	547,3
8. Dānijā	751,4	21. Grieķijā	519,5
9. Vācijā	743,2	22. Polijā	493,1
10. Norvēģijā	721,3	23. Dienvidslāvijā	457,0
11. Itālijā	709,7	24. Lietuvā	390,8
12. Šveicē	700,9	25. Portugālē	302,9
13. Latvijā	698,9		

15. zīm. No 1000 bērniem, vecumā no 5—14 gadiem, apmeklē tautskolas.

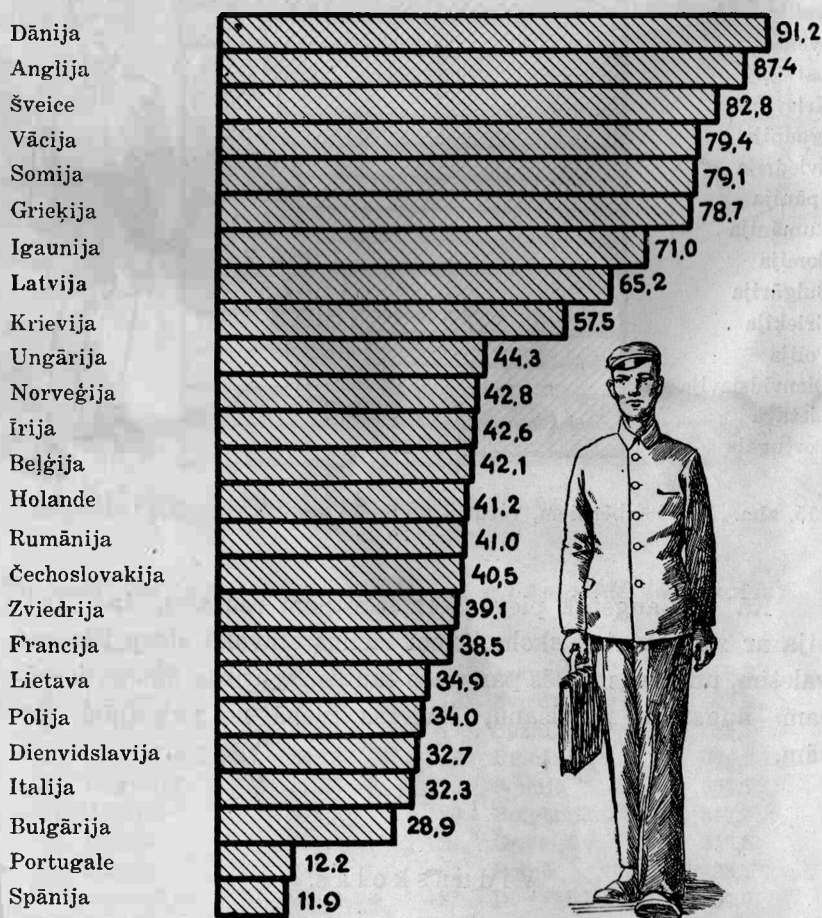
Kā no augstāk pievestiem skaitļiem redzams, tad Latvija ar savu tautas skolu ieņem izcilus stāvokli starp Eiropas valstīm, un savās rūpēs par visas tautas izglītības līmeņa iespējami augstāku pacelšanu, izvirzas vienā no pirmajām vietām.

Vidusskolas.

Skaitļi par vidusskolām uzrāda tik pat iepriecinošu ainu (sk. 16. zīm.).

No 1.000 iedzīvotājiem, vecumā no 10—19 gadiem, apmeklē vidusskolas:

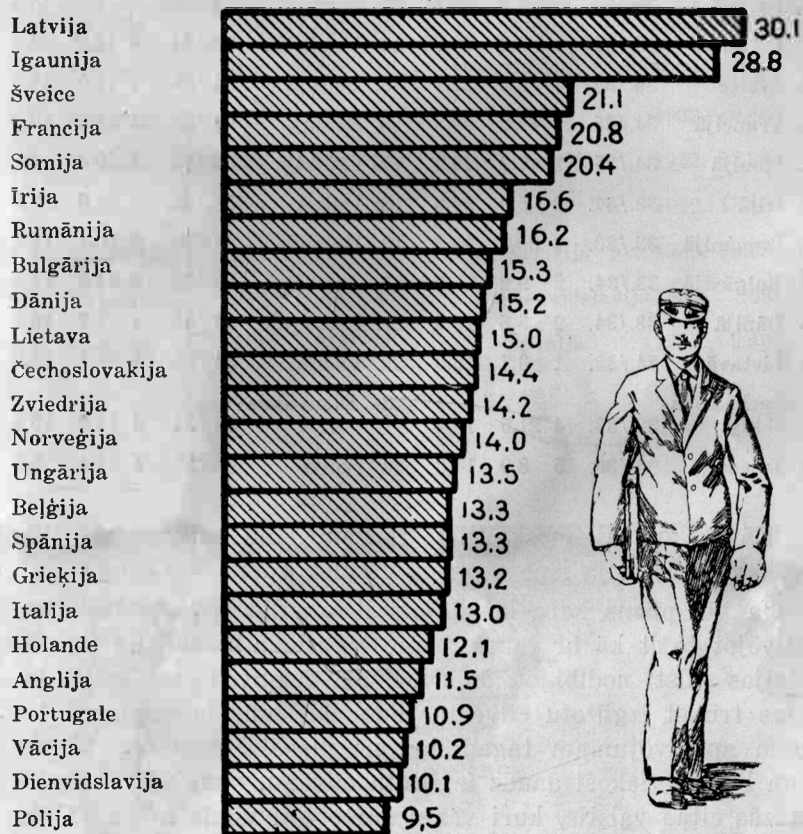
1. Dānijā	91,2	14. Holandē	41,2
2. Anglijā	87,4	15. Rumānijā	41,0
3. Šveicē	82,8	16. Čehoslovākijā	40,5
4. Vācijā	79,4	17. Zviedrijā	39,1
5. Somijā	79,1	18. Francijā	38,5
6. Grieķijā	78,7	19. Lietuvā	34,9
7. Igaunijā	71,0	20. Polijā	34,0
8. Latvijā	65,2	21. Dienvidslāvijā	32,7
9. Krievijā	57,5	22. Itālijā	32,3
10. Ungārijā	44,3	23. Bulgārijā	28,9
11. Norveģijā	42,8	24. Portugālē	12,2
12. Īrijā	42,6	25. Spānijā	11,9
13. Beļģijā	42,1		

16. zīm. No 1000 iedzīvotājiem, vecumā no 10—19 gadiem, apmeklē vidusskolas.

Universitātes.

Sevišķi izcilus stāvokli ieņemam augstskolu ziņā (sk. 17. zīm.).

17. zīm. Studentu skaits uz 10.000 iedzīvotājiem.

Atskaitot Latvijas universitatē studējošo skaitu arhitektūras, inženieru un mehanikas fakultatēs, kuri parasti pārējās valstīs ietilpst tehniskās augstskolās, salīdzinājumam dabūjam sekojošus skaitļus:

Nr.Nr. pēc Valstis kārtas	Gads	Universitatu skaits			Nr.Nr. pēc Valstis kārtas	Gads	Universitatu skaits		
		Univ. stud. skaits tūkst.	Uz 10.000 ie- dzīvot. ir uni- versit. studentu				Univ. stud. skaits tūkst.	Uz 10.000 ie- dzīvot. ir uni- versit. studentu	
1. Latvijā	35./36.	1	5,9	30,4	13. Norveģijā	34./35.	1	4,0	14,0
2. Igaunijā	33./34.	1	3,2	28,8	14. Ungārijā	33./34.	6	12,0	13,5
3. Šveicē	34./35.	7	8,8	21,1	15. Beļģijā	34./35.	4	11,0	13,3
4. Francijā	34./35.	17	87,3	20,8	16. Spānijā	32./33.	12	31,9	13,3
5. Somijā	34./35.	3	7,3	20,4	17. Grieķijā	32./33.	3	8,6	13,2
6. Īrijā	33./34.	2	5,0	16,6	18. Itālijā	35./36.	26	56,0	13,0
7. Rumānijā	32./33.	4	30,1	16,2	19. Holandē	34./35.	6	10,1	12,1
8. Bulgārijā	33./34.	2	9,2	15,3	20. Anglijā	35./36.	16	54,0	11,5
9. Dānijā	33./34.	2	5,6	15,2	21. Portugālē	33./34.	4	7,7	10,9
10. Lietuvā	34./35.	1	3,7	15,0	22. Vācijā	34./35.	25	68,1	10,2
11. Čehoslova- kijā	32./33.	4	21,5	14,4	23. Dienvidsla- vijā	33./34.	3	14,6	10,1
12. Zviedrijā	35./36.	5	8,9	14,2	24. Polijā	34./35.	6	31,8	9,5

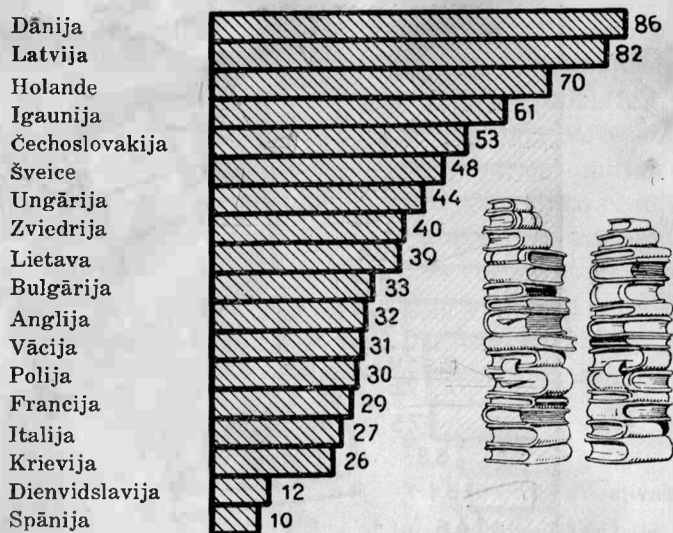
Kā no augšējiem skaitļiem redzams, tad universitatē stu-
dējošo ziņā Latvija ieņem pirmo vietu Eiropā.

Ja vēl pirms kara latviešiem liedza pat savu pašvaldību,
motivējot to it kā ar tautas zemo izglītības līmeni, un ja vēl,
Latvijas valsti nodibinot, daudzi mūsu nelabvēļi pasvitroja, ka
mums trūkst izglītotu cilvēku valsts darbam, tad redzam, ka
šādam apgalvojumam tagad nav ne mazākā pamata. Mums
ir un būs pietiekoši daudz izglītotu cilvēku, pat vairāk nekā
daudzās citās valstīs, kuri varēs kārtot un virzīt mūsu valsts
dzīvi ne sliktāk kā citur.

Iespiesto grāmatu skaits.

Ja salīdzinām iespiesto grāmatu skaitu, kuru parasti uz-
skata par tautas garīgās kultūras mērauklu, kā arī laikrakstu
un žurnālu skaitu, tad redzam, ka arī šinī ziņā esam aizstei-
kušies priekšā daudzām vecām kultūras tautām (sk. 18. zīm.).

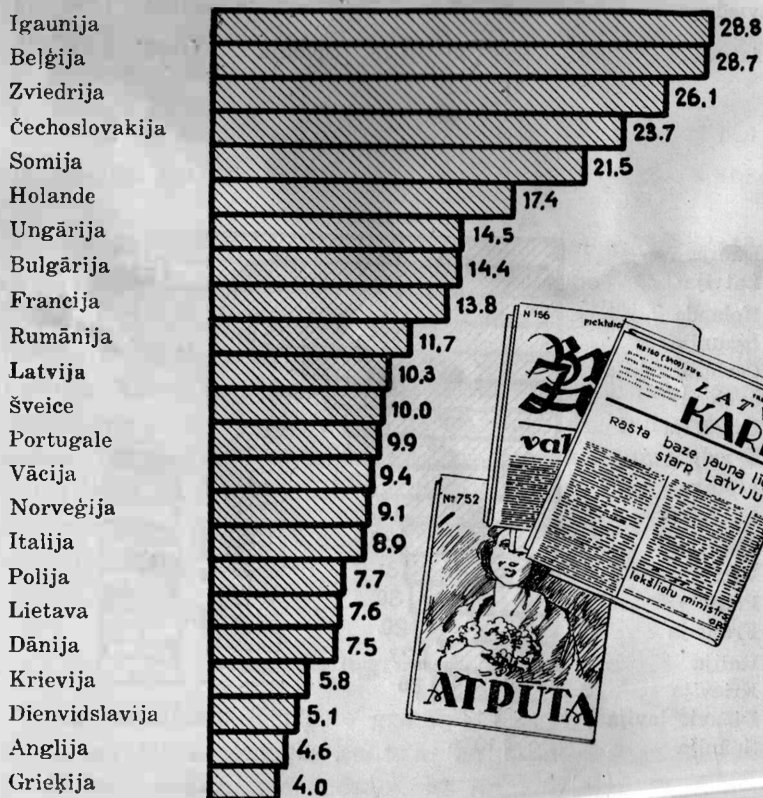
Nr.Nr. pēc kārtas	Valstis	Gads	Sk.	Uz 100.000 iedzīvot.	Nr.Nr. pēc kārtas	Valstis	Gads	Sk.	Uz 100.000 iedzīvot.
1.	Dānijā	1932.	3.100	86	10.	Bulgārijā	1934.	2.009	33
2.	Latvijā	1936.	1.601	82	11.	Anglijā	1932.	14.800	32
3.	Holandē	1934.	5.829	70	12.	Vācijā	1934.	20.481	31
4.	Igaunijā	1933.	688	61	13.	Polijā	1932.	9.695	30
5.	Čehoslovākijā	1933.	7.994	53	14.	Francijā	1932.	12.200	29
6.	Šveicē	1933.	1.967	48	15.	Itālijā	1932.	11.100	27
7.	Ungārijā	1934.	3.920	44	16.	Krievijā	1933.	43.587	26
8.	Zviedrijā	1932.	2.500	40	17.	Dienvidslāvijā	1933.	1.668	12
9.	Lietavā	1934.	958	39	18.	Spānijā	1932.	2.400	10

18. zīm. Uz 100.000 iedzīvotājiem iespiesto grāmatu skaits.

Laikrakstu un žurnālu skaits (sk. 19. zīm.):

Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Gads	Sk.	Uz 100.000 iedzīvotājiem period. izdev.	Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Gads	Sk.	Uz 100.000 iedzīvotājiem period. izdev.
1.	Igaunijā	1935.	325	28,8	13.	Portugalē	1933.	702	9,9
2.	Beļģijā	1931.	2.318	28,7	14.	Vācijā	1934.	6.288	9,4
3.	Zviedrijā	1935.	1.630	26,1	15.	Norveģijā	1935.	261	9,1
4.	Čehoslova- kija	1932.	3.539	23,7	16.	Itālijā	1935.	3.818	8,9
5.	Somijā	1934.	764	21,5	17.	Polijā	1932.	2.503	7,7
6.	Holandē	1934.	1.461	17,4	18.	Lietavā	1932.	185	7,6
7.	Ungārijā	1934.	1.289	14,5	19.	Dānijā	1932.	272	7,5
8.	Bulgārijā	1934.	875	14,4	20.	Krievijā	1933.	9.727	5,8
9.	Francijā	1932.	5.768	13,8	21.	Dienvidsla- vijā	1933.	738	5,1
10.	Rumānijā	1935	2.253	11,7	22.	Anglijā	1932.	2.121	4,6
11.	Latvijā	1936.	201	10,3	23.	Grieķijā	1932.	262	4,0
12.	Šveicē	1935.	416	10,0					

19. zīm. Uz 100.000 iedzīvotājiem iznākošo periodisko izdevumu skaits.

Kā no minētiem skaitļiem redzam, tad uz 100.000 iedzīvotājiem tikai Dānijā ir iespiests vairāk grāmatu nekā Latvijā. Pie kam jāatzīmē, ka Latvijā grāmatrūpniecība atrodas straujā attīstības laikmetā, jo ar katru gadu palielinas izdoto grāmatu skaits. Sevišķi tagad, pēc 15. maija, kad atkal celtas godā garīgās vērtības, mūsu grāmatniecībai atvērīs plašs darba lauks, kas garantē, ka šīnī ziņā iesim pretim vēl lielākam uzplaukumam un sasniegumiem.

Laikrakstu un žurnālu skaita ziņā Latvija patreiz ieņem vidēju stāvokli starp Eiropas valstīm, jo, pats par sevi saprotams, ka vienotā valstī, kurā visa tauta lielā vienprātībā, sava Vadoņa vadībā, strādā savas garīgās un materialās kultūras pacelšanā, nav vajadzīgi tik daudzi laikraksti, kā valstīs, kurās plosas partiju un šķiru cīņas, un kur tāpēc katrai, pat vismazākai politiskai partijai un nogrupējumam savu ideju paušanai ir vajadzīgs savs laikraksts.

Tālāk salīdzināsim Latviju arī saimnieciskā ziņā ar pārējām Eiropas valstīm, lai redzētu, ka arī šeit mēs neesam pēdējā vietā, bet gan varam sacensties ar daudzām valstīm.

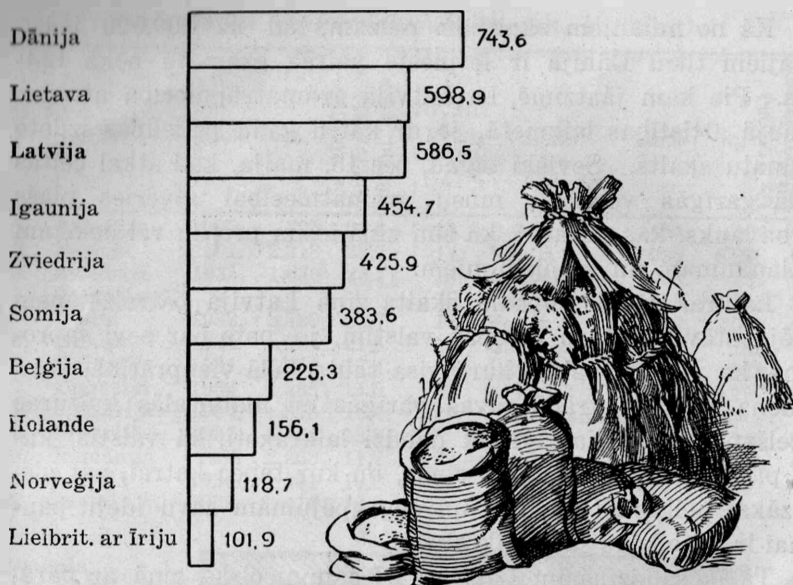
Galveno laukuugu raža.

Kā jau agrāk minējām, vairāk nekā divas trešdaļas no višiem Latvijas iedzīvotājiem pārtiek no lauksaimniecības un tāpēc tai mūsu saimnieciskā dzīvē piekrit izcilus nozīmi. Par nožēlošanu jākonstatē, ka, neskatoties uz šādu lauksaimniecības izcilus nozīmi mūsu valsts dzīvē, pēdējai līdz 1934. g. 15. maijam netika piegriezta vajadzīgā vērība, par ko esam dārgi samaksājuši. Mēs esam samaksājuši simtiem miljonu zelta latu par ievesto no ārzemēm labību, kaut gan, kā to pēdējo gadu notikumi rāda, mēs ne tikai kā esam paši spējīgi ražot visu vajadzīgo labību, bet pat esam spējīgi to eksportēt uz ārzemēm.

Galveno graudaugu (kvieši, rudzi, mieži un auzas) kopražā uz 100 iedzīvotājiem kvintalos par 1933.—1935. g. valstīs, kurās minētie graudi ieņem galveno vietu, bija sekojoša (sk. 20. zīm.):

1. Dānijā	743,6	6. Somijā	383,6
2. Lietuvā	598,9	7. Beļģijā	225,3
3. Latvijā	586,5	8. Holandē	156,1
4. Igaunijā	454,7	9. Norvēģijā	118,7
5. Zviedrijā	425,9	10. Lielbritānijā ar Īriju	101,9

Salīdzinot minētos skaitļus, redzam, cik lielā mērā vietējā lauksaimniecība apgādā savas valsts iedzīvotājus ar labību.

20. zīm. Galveno graudaugu kopraža uz 100 iedzīvotājiem.

Pirmā vietā stāv Dānija, tad nāk Lietava un trešā vietā Latvija. Tāpēc varam noteikti konstatēt, ka Latvija pieder pie Eiropas valstīm, kuras pašas vislabāk sevi apgādā ar labību.

No mūsu lauksaimniecības ražojumiem lini ieņem sevišķi redzamu vietu izvedumos. Tāpēc apstāsimies pie tiem tuvāk. Līnu šķiedras no 1933.—1935. g. dažādās valstīs ražotas gadā 1000 kvintalos:

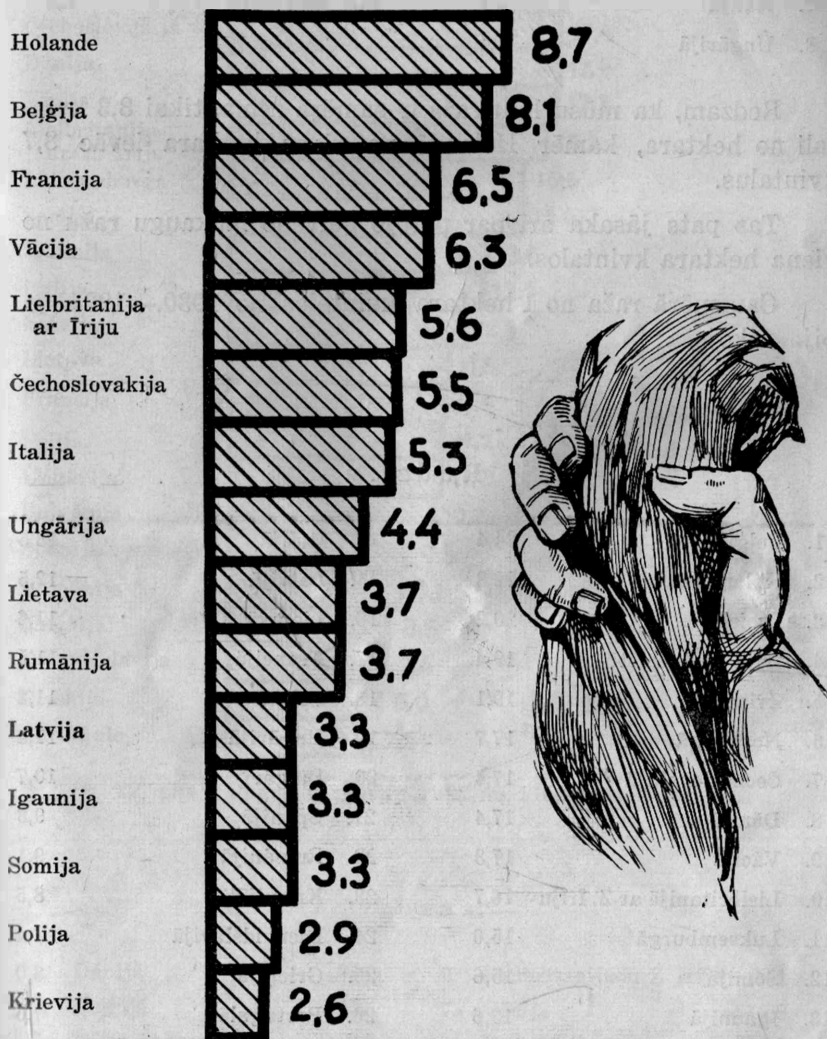
1. Krievijā	526,5	9. Čehoslovākijā	53,2
2. Polijā	287,2	10. Igaunijā	42,5
3. Lietuvā	239,0	11. Ungārijā	24,2
4. Beļģijā	222,4	12. Lielbritānijā ar Īriju	23,7
5. Latvijā	178,0	13. Itālijā	19,9
6. Francijā	152,9	14. Somijā	17,3
7. Rumānijā	69,3	15. Zviedrijā	0,8
8. Holandē	53,4		

Protams, lielajās lauksaimniecības valstīs līnu šķiedras raža absolūtos skaitļos ir lielāka nekā Latvijā, tomēr, neskatoties uz to, ka Latvija pēc savas platības ieņem tikai 20. vietu

Eiropā, pēc līnu šķiedras ražas tā ieņem jau 5. vietu, kas jā-
uzskata par svarīgu sasniegumu.

Tomēr sliktāku ainu redzam, ja salīdzinām datus, cik lielu
ražu kvintalos dod caurmērā viens hektars.

No 1 hektara kvintalos ražots līnu šķiedras no 1935.—
1938. g. (skat. 21. zīm.).

21. zīm. Līnu šķiedras raža no 1 ha kvintalos.

1. Holandē	8,7	9. Lietuvā*)	3,7
2. Beļģijā	8,1	10. Rumānijā	3,7
3. Francijā	6,5	11. Latvijā	3,3
4. Vācijā	6,3	12. Igaunijā	3,3
5. Lielbritanijā ar Īriju	5,6	13. Somijā*)	3,3
6. Čehoslovākijā	5,5	14. Polijā	2,9
7. Itālijā	5,3	15. Krievijā	2,6
8. Ungārijā	4,4		

Redzam, ka mūsu linu raža ir samērā zema, tikai 3,3 kvintali no hektara, kamēr Holandē no viena hektara ievāc 8,7 kvintalus.

Tas pats jāsaka arī par pārējo galveno laukaugu ražu no viena hektara kvintalos.

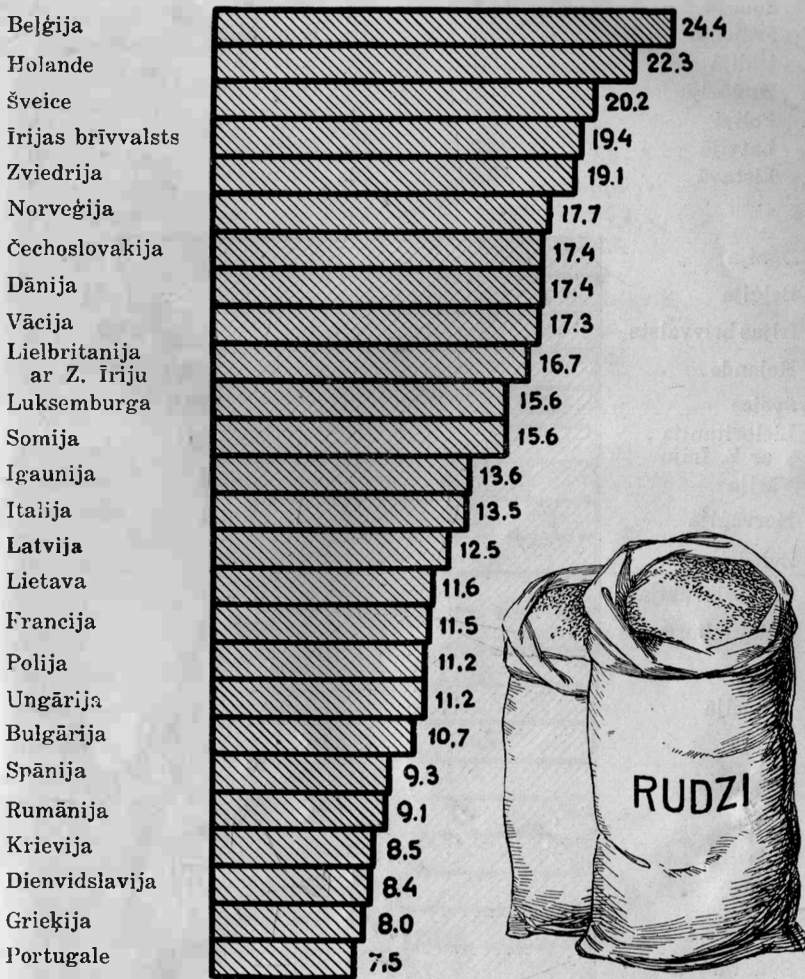
Caurmērā raža no 1 hektara kvintalos no 1930.—1934. g. bija sekojoša:

R u d z i:

1. Beļģijā	24,4	14. Itālijā	13,5
2. Holandē	22,3	15. Latvijā	12,5
3. Šveicē	20,2	16. Lietuvā	11,6
4. Īrijas brīvvalstī	19,4	17. Francijā	11,5
5. Zviedrijā	19,1	18. Polijā	11,2
6. Norveģijā	17,7	19. Ungārijā	11,2
7. Čehoslovākijā	17,4	20. Bulgārijā	10,7
8. Dānijā	17,4	21. Spānijā	9,3
9. Vācijā	17,3	22. Rumānijā	9,1
10. Lielbritanijā ar Z. Īriju	16,7	23. Krievijā ¹⁾	8,5
11. Luksemburgā	15,6	24. Dienvidslāvijā	8,4
12. Somijā	15,6	25. Grieķijā	8,0
13. Igaunijā	13,6	26. Portugālē	7,5

*) Lini ar kaņepēm kopā.

¹⁾ ar Āzijas Krieviju.

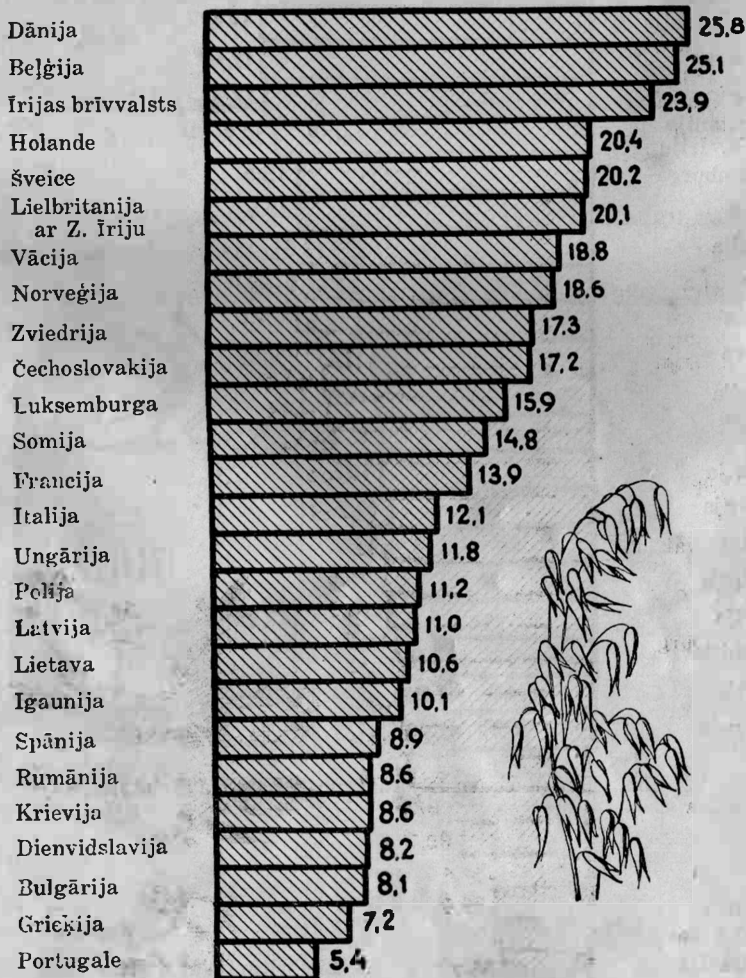
22. zīm. Rudzu caurmēra raža no 1 hektara kvintalos.

A u z a s :

1. Dānijā	25,8	6. Lielbritānijā ar Z Īriju	20,1
2. Beļģijā	25,1	7. Vācijā	18,8
3. Īrijas brīvvalstī	23,9	8. Norveģijā	18,6
4. Holandē	20,4	9. Zviedrijā	17,3
5. Šveicē	20,2	10. Čehoslovākijā	17,2

11. Luksemburgā	15,9	19. Igaunijā	10,1
12. Somijā	14,8	20. Spānijā	8,9
13. Francijā	13,9	21. Rumānijā	8,6
14. Itālijā	12,1	22. Krievijā ¹⁾	8,6
15. Ungārijā	11,8	23. Dienvidslavijā	8,2
16. Polijā	11,2	24. Bulgārijā	8,1
17. Latvijā	11,0	25. Grieķijā	7,2
18. Lietuvā	10,6	26. Portugālē	5,4

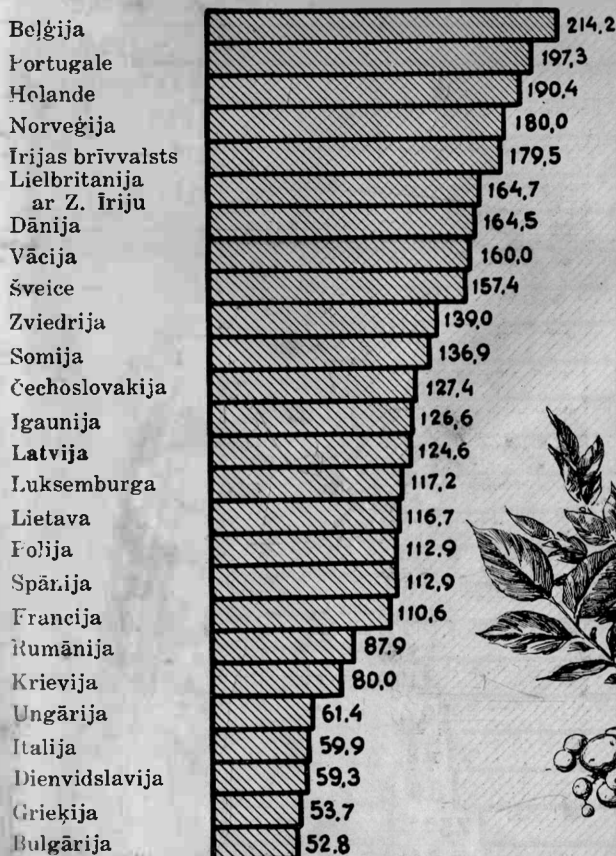

23. zīm. Auzu caurmēra raža no 1 hektara kvintalos.

¹⁾ ar Āzijas Krieviju.

Kartupeļi:

1. Beļģijā	214,2	14. Latvijā	124,6
2. Portugalē	197,3	15. Luksemburgā	117,2
3. Holandē	190,4	16. Lietuvā	116,7
4. Norveģijā	180,0	17. Polijā	112,9
5. Īrijas brīvvalstī	179,5	18. Spānijā	112,9
6. Lielbritanijā ar Z. Īriju	164,7	19. Francijā	110,6
7. Dānijā	164,5	20. Rumānijā	87,9
8. Vācijā	160,0	21. Krievijā ¹⁾	80,0
9. Šveicē	157,4	22. Ungārijā	61,4
10. Zviedrijā	139,0	23. Itālijā	59,9
11. Somijā	136,9	24. Dienvidslavijā	59,3
12. Čehoslovākijā	127,4	25. Grieķijā	53,7
13. Igaunijā	126,6	26. Bulgārijā	52,8

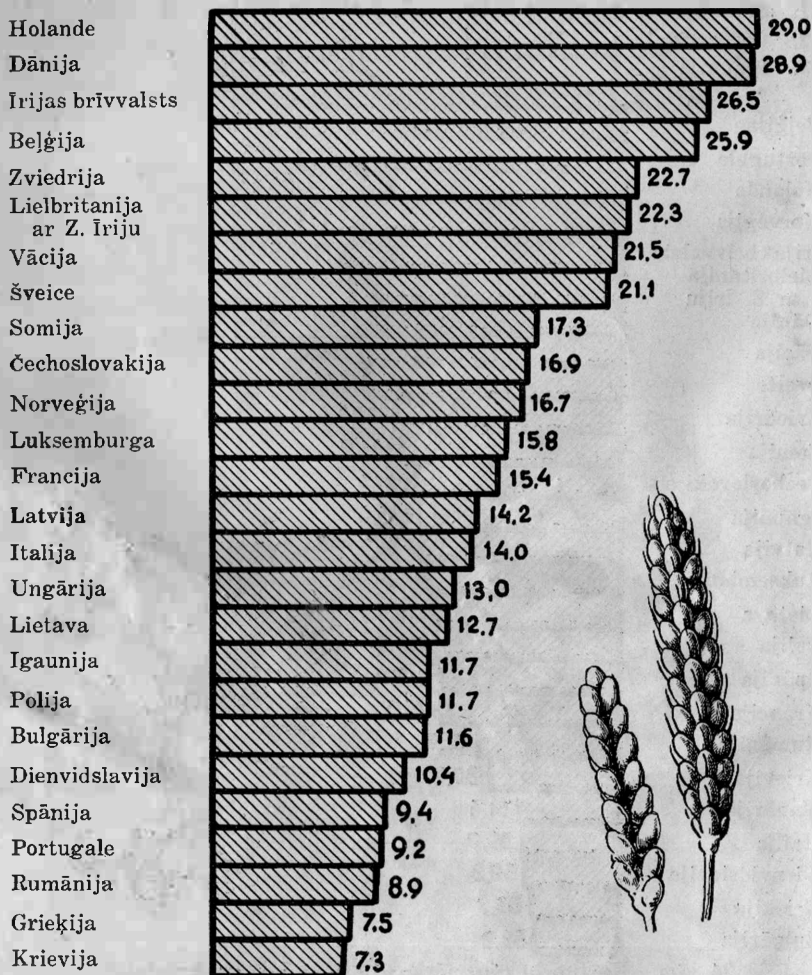

24. zīm. Kartupeļu caurmēra raža no 1 hektara kvintalos.

¹⁾ ar Āzijas Krieviju.

Kvieši:

1. Holandē	29,0	14. Latvijā	14,2
2. Dānijā	28,9	15. Itālijā	14,0
3. Īrijas brīvvalstī	26,5	16. Ungārijā	13,0
4. Beļģijā	25,9	17. Lietuvā	12,7
5. Zviedrijā	22,7	18. Igaunijā	11,7
6. Lielbritānijā ar Z. Īriju	22,3	19. Polijā	11,7
7. Vācijā	21,5	20. Bulgārijā	11,6
8. Šveicē	21,1	21. Dienvidslāvijā	10,4
9. Somijā	17,3	22. Spānijā	9,4
10. Čehoslovākijā	16,9	23. Portugālē	9,2
11. Norvēģijā	16,7	24. Rumānijā	8,9
12. Luksemburgā	15,8	25. Grieķijā	7,5
13. Francijā	15,4	26. Krievijā ¹⁾	7,3

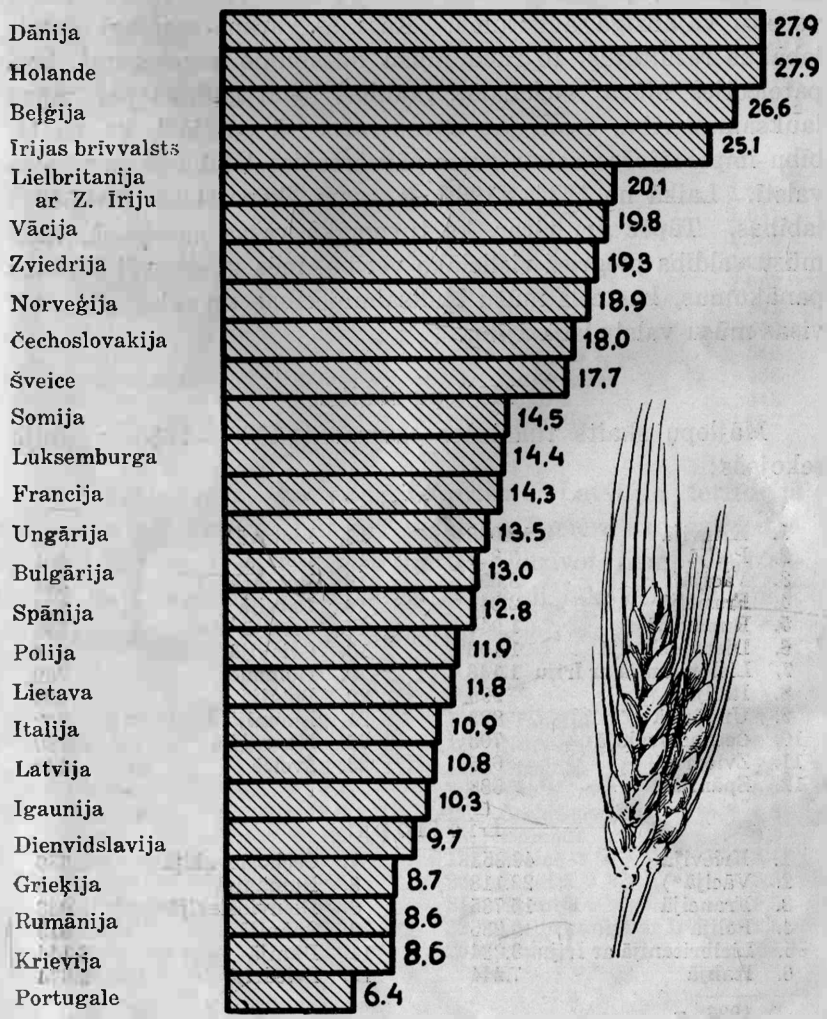

25. zīm. Kviešu caurmēra raža no 1 hektara kvintalos.

¹⁾ ar Āzijas Krieviju.

Mieži:

1. Dānijā	27,9	14. Ungārijā	13,5
2. Holandē	27,9	15. Bulgārijā	13,0
3. Beļģijā	26,6	16. Spānijā	12,8
4. Īrijas brīvvalstī	25,1	17. Polijā	11,9
5. Lielbritānijā ar Z. Īriju	20,1	18. Lietuvā	11,8
6. Vācijā	19,8	19. Itālijā	10,9
7. Zviedrijā	19,3	20. Latvijā	10,8
8. Norveģijā	18,9	21. Igaunijā	10,3
9. Čehoslovākijā	18,0	22. Dienvidslāvijā	9,7
10. Šveicē	17,7	23. Grieķijā	8,7
11. Somijā	14,5	24. Rumānijā	8,6
12. Luksemburgā	14,4	25. Krievijā ¹⁾	8,6
13. Francijā	14,3	26. Portugālē	6,4

26. zīm. Miežu caurmēra raža no 1 hektara kvintalos.

¹⁾ ar Āzijas Krieviju.

Kā no augstāk pievestiem skaitļiem redzam, tad, kaut gan graudaugu kopražā uz 100 iedzīvotājiem kvintalos, kā to iepriekš konstatējām, ir tāda, kas atļauj Latviju pieskaitīt pie Eiropas valstīm, kuras pašas vislabāk sevi apgādā ar labību, tomēr šo mūsu galveno graudaugu raža uz 1 ha ir samērā zema.

No pievestiem skaitļiem varam arī konstatēt, ka daudzās valstīs ar līdzīgiem, pat sliktākiem klimatiskiem un dabas apstākļiem, ir daudz augstākas ražas, kas norāda, ka mums jāpiegriež vislielākā vērība, lai mūsu ražas paceltu vajadzīgā augstumā. Ka mēs varam sasniegt daudz labākus rezultātus, to rāda mūsu līdzšinējie sasniegumi, kur, pateicoties mūsu nacionalās valdības lielai gādībai par mūsu lauksaimniecību, esam jau savas ražas tā pacēlušī, ka no labību importējošas valsts esam pārvērtušies labību eksportējošā valstī. Laikā no 1934.—1937. g. esam eksportējušī 304.519 t labības. Tāpēc arī jācer, ka turpmākā ražas pacelšanā, kam mūsu valdība piegriež vislielāko vērību, mēs gūsim vēl labākus panākumus, kas cels mūsu lauksaimniecības un reizē ar to arī visas mūsu valsts labklājību.

Mājlopu skaits.

Mājlopu skaits tūkstošos caurmērā 1933.—1935. g. bija sekojošs:

Zirgi:

1. Krievijā	16.036	13. Lietavā	569
2. Polijā	3.825	14. Dānijā	501
3. Vācijā*	3.636	15. Bulgārijā ¹⁾	482
4. Francijā	2.842	16. Latvijā	377
5. Rumānijā	1.944	17. Somijā	358
6. Dienvidslavijā	1.196	18. Grieķijā	344
7. Lielbritanijā ar Īriju	1.146	19. Holandē	269
8. Italijā	996	20. Beļģijā	234
9. Ungārijā	823	21. Igaunijā	209
10. Čehoslovākijā	703	22. Norveģijā	180
11. Zviedrijā	625	23. Šveicē	140
12. Spānijā	583		

Liellopi:

1. Krievijā	43.353	7. Čehoslovākijā	4.350
2. Vācijā*)	22.118	8. Rumānijā	4.034
3. Francijā	15.735	9. Dienvidslavijā	3.933
4. Polijā	9.235	10. Spānijā	3.615
5. Lielbritanijā ar Īriju	8.234	11. Dānijā	3.144
6. Italijā	7.244	12. Zviedrijā	2.974

¹⁾ 1926. g.

13. Holandē	2.854	19. Norveģijā	1.325
14. Bulgārijā ¹⁾	1.817	20. Latvijā	1.196
15. Beļģijā	1.812	21. Lietuvā	1.161
16. Somijā	1.773	22. Grieķijā	932
17. Ungārijā	1.725	23. Igaunijā	684
18. Šveicē	1.651		

A i t a s :

1. Krievijā	54.399	12. Norveģijā	1.733
2. Lielbritanijā ar Īriju	21.618	13. Latvijā	1.223
3. Spānijā	19.231	14. Ungārijā	1.118
4. Rumānijā	12.190	15. Somijā	974
5. Itālijā	11.309	16. Holandē	642
6. Francijā	9.619	17. Lietuvā	632
7. Bulgārijā ¹⁾	8.740	18. Igaunijā	536
8. Dienvidslāvijā	8.734	19. Zviedrijā	518
9. Grieķijā	7.669	20. Čehoslovākijā	484
10. Vācijā*)	3.864	21. Šveicē	184
11. Polijā	2.533	22. Dānijā	174

C ū k a s :

1. Vācijā*)	25.655	13. Holandē	1.954
2. Krievijā	17.357	14. Zviedrijā	1.631
3. Francijā	6.952	15. Beļģijā	1.285
4. Polijā	6.229	16. Lietuvā	1.224
5. Spānijā	5.092	17. Bulgārijā ¹⁾	1.002
6. Lielbritanijā ar Īriju	4.013	18. Šveicē	942
7. Dānijā	3.562	19. Latvijā	692
8. Itālijā	3.084	20. Grieķijā	545
9. Čehoslovākijā	3.027	21. Norveģijā	458
10. Rumānijā	2.836	22. Somijā	448
11. Dienvidslāvijā	2.724	23. Igaunijā	287
12. Ungārijā	2.254		

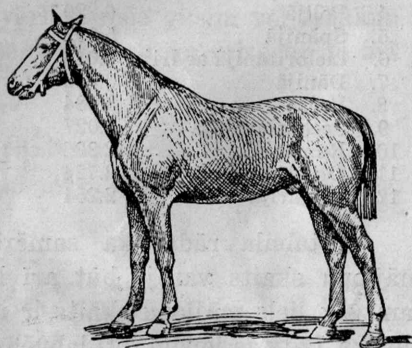
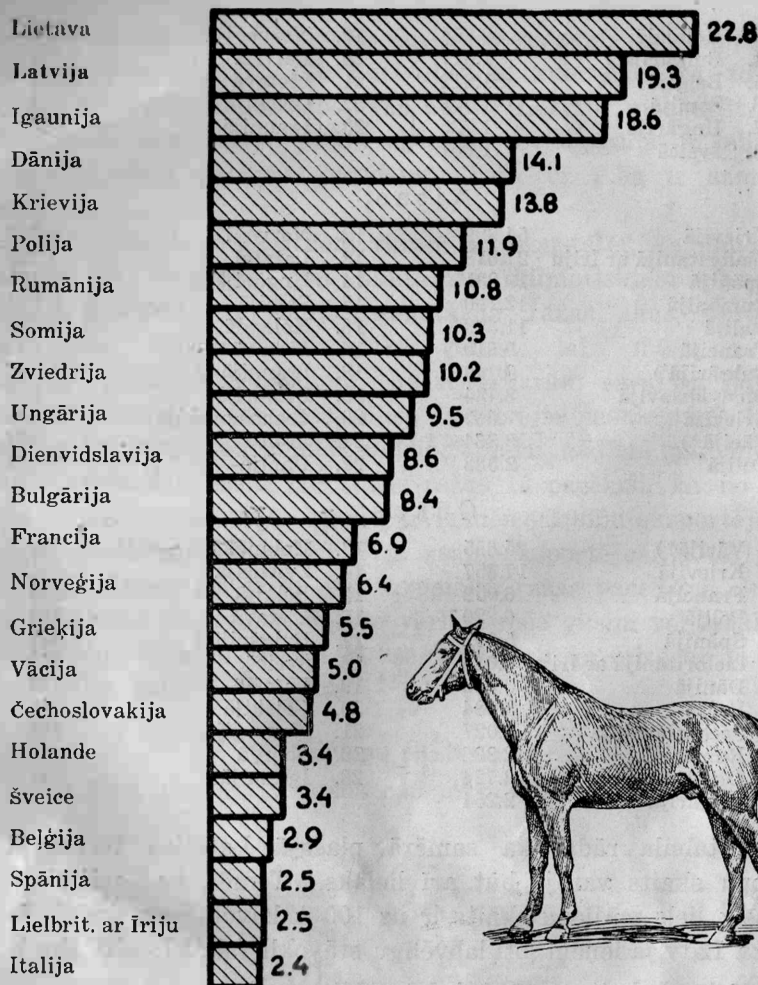
Šī tabula rāda, ka samērā plašajā Latvijas teritorijā mājlopu skaits varēja būt arī lielāks. Tomēr, kad salīdzinājam, cik liels mājlopu skaits ir uz 100 iedzīvotājiem, tad izrādās, ka Latvija ieņem ļoti labvēlīgu stāvokli (sk. 27.—30. zīm.).

Mājlopu skaits uz 100 iedzīvotājiem:

Z i r g i :

1. Lietuvā	22,8	13. Francijā	6,9
2. Latvijā	19,3	14. Norveģijā	6,4
3. Igaunijā	18,6	15. Grieķijā	5,5
4. Dānijā	14,1	16. Vācijā*	5,0
5. Krievijā	13,8	17. Čehoslovākijā	4,8
6. Polijā	11,9	18. Holandē	3,4
7. Rumānijā	10,8	19. Šveicē	3,4
8. Somijā	10,3	20. Beļģijā	2,9
9. Zviedrijā	10,2	21. Spānijā	2,5
10. Ungārijā	9,5	22. Lielbritanijā ar Īriju	2,5
11. Dienvidslāvijā	8,6	23. Itālijā	2,4
12. Bulgārijā	8,4		

¹⁾ 1926. g.

27. zīm. Zirgu skaits uz 100 iedzīvotājiem.

Jāuzsver, ka zirgkopībai mums vēl jāpiegriež lielāka vē-
rība.

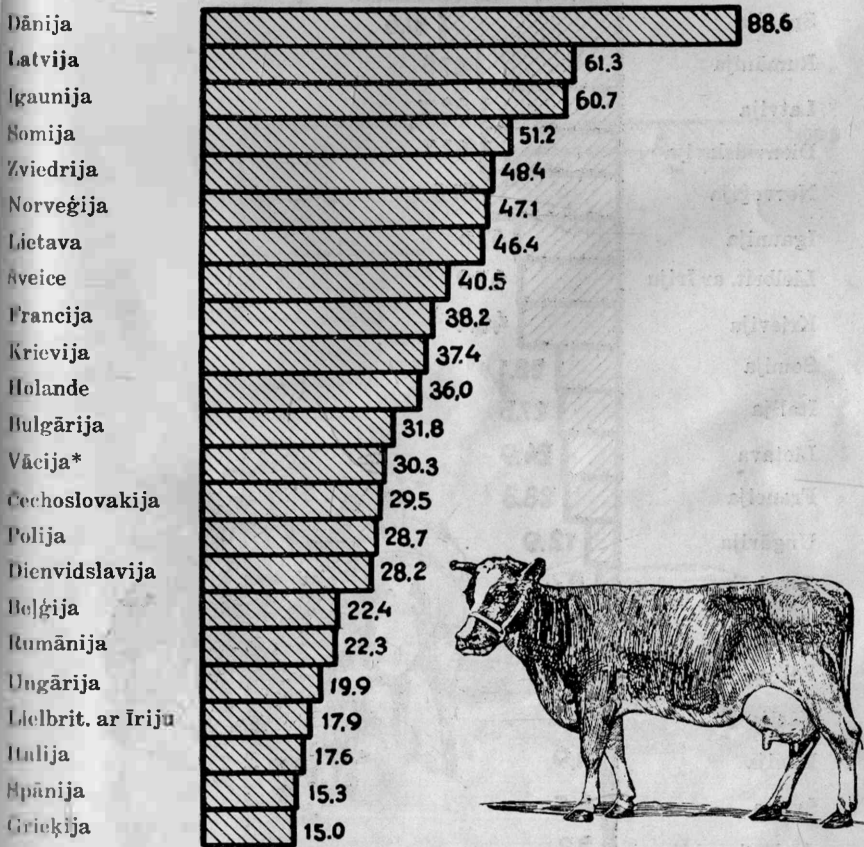
Mūsu zirgi vairumā ir samērā sīki, smagākam darbam mazāk derīgi. Lielāka uzmanība pievēršama kumeļu spēcīgai ēdināšanai un naģu kopšanai; nokārtojams apkalšanas jautājums, un vispār jā rūpējas par zirgu labāku kopšanu.

Izdaramai vaislas zirgu izlasei pievēršama stingrāka vē-
rība. Ievedami angļu pilnasiņu un hanoveras tirsugas ērzeļi, kas kā
vaislas materials piemēroti Vidzemei un noderētu arī armijas
zirgu (īpaši jājamu) ieaudzēšanai.

Liellopi:

1. Dānijā	88,6	13. Vācijā*)	30,3
2. Latvijā	61,3	14. Čehoslovākijā	29,5
3. Igaunijā	60,7	15. Polijā	28,7
4. Somijā	51,2	16. Dienvidslavijā	28,2
5. Zviedrijā	48,4	17. Beļģijā	22,4
6. Norveģijā	47,1	18. Rumānijā	22,3
7. Lietuvā	46,4	19. Ungārijā	19,9
8. Šveicē	40,5	20. Lielbritanijā ar Īriju	17,9
9. Francijā	38,2	21. Itālijā	17,6
10. Krievijā	37,4	22. Spānijā	15,3
11. Holandē	36,0	23. Grieķijā	15,0
12. Bulgārijā	31,8		

Liellopi.

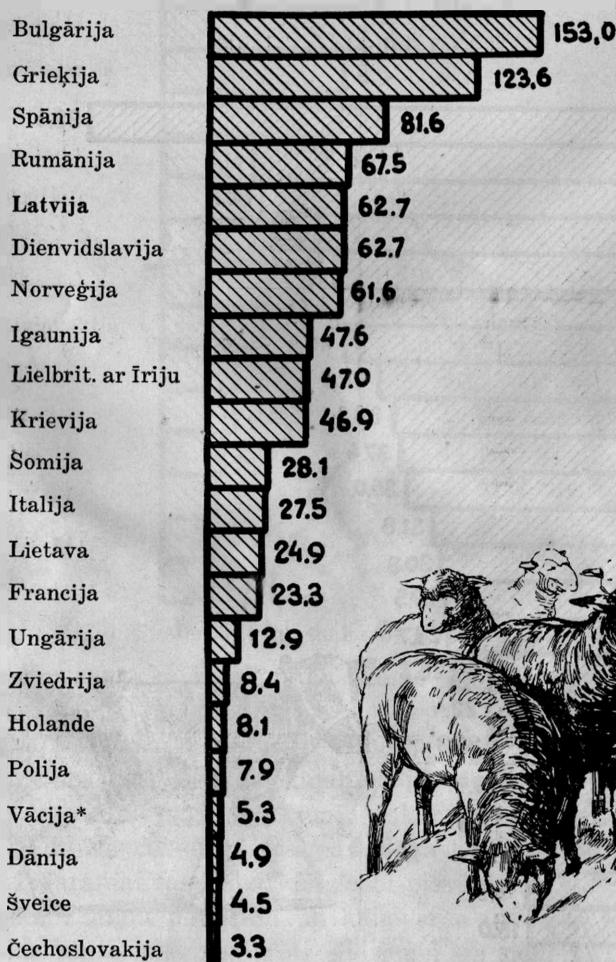
28. zīm. Liellopu skaits uz 100 iedzīvotājiem.

Aitas:

1. Bulgārijā	153,0	12. Itālijā	27,5
2. Grieķijā	123,6	13. Lietuvā	24,9
3. Spānijā	81,6	14. Francijā	23,3
4. Rumānijā	67,5	15. Ungārijā	12,9
5. Latvijā	62,7	16. Ziedrijā	8,4
6. Dienvidslāvijā	62,7	17. Holandē	8,1
7. Norvēģijā	61,6	18. Polijā	7,9
8. Igaunijā	47,6	19. Vācijā*)	5,3
9. Lielbritānijā ar Īriju	47,0	20. Dānijā	4,9
10. Krievijā	46,9	21. Šveicē	4,5
11. Somijā	28,1	22. Čehoslovākijā	3,3

Aitas.

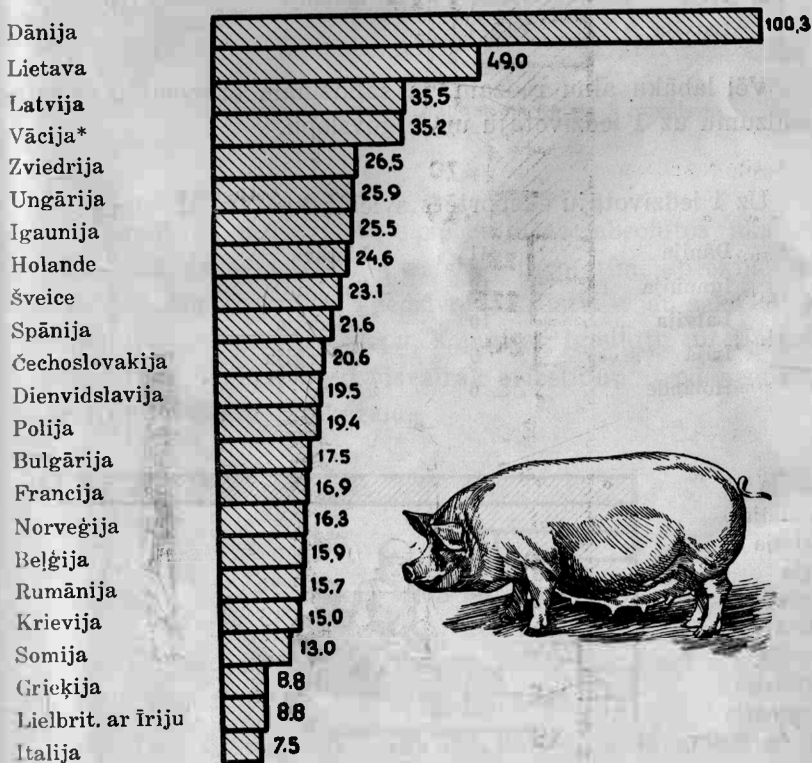

29. zīm. Aitu skaits uz 100 iedzīvotājiem.

C ū k a s :

1. Dānijā	100,3	13. Polijā	19,4
2. Lietuvā	49,0	14. Bulgārijā	17,5
3. Latvijā	35,5	15. Francijā	16,9
4. Vācijā*)	35,2	16. Norvēģijā	16,3
5. Zviedrijā	26,5	17. Beļģijā	15,9
6. Ungārijā	25,9	18. Rumānijā	15,7
7. Igaunijā	25,5	19. Krievijā	15,0
8. Holandē	24,6	20. Somijā	13,0
9. Šveicē	23,1	21. Grieķijā	8,8
10. Spānijā	21,6	22. Lielbritanijā ar Īriju	8,8
11. Čehoslovākijā	20,6	23. Itālijā	7,5
12. Dienvidslāvijā	19,5		

Cūkas.

30. zīm. Cūku skaits uz 100 iedzīvotājiem.

Šie skaitļi liecina, ka Latvija pieder pie tām Eiropas valstīm, kuras iedzīvotāji vislabāk apgādāti ar mājlopiem. To pierāda jau arī tas, ka piena produktu un bekona raža mums ir tik liela, ka tā apmierina ne tikai pašu vajadzības, bet liels daudzums atliek vēl eksportam.

Sviesta eksports.

Latvijas nozīmi starptautiskā sviesta tirdzniecībā labi raksturo zemāk pievestie skaitļi.

Salīdzinot eksportētā sviesta daudzumus dažādās valstīs, dabūjam, ka 1937. g. eksportējušas sviestu tonnās:

Dānija	152.911	Lietava	15.058
Holande	53.817	Krievija	14.662
Ziedrija	23.535	Somija	13.940
Īrija	19.301	Igaunija	13.180
Latvija	19.211		

Vēl labāku ainu redzam, ja salīdzinām eksportēto sviesta daudzumu uz 1 iedzīvotāju un 1 govsloupu.

Uz 1 iedzīvotāju eksportēts sviests kg (sk. 31. zīm.):

Dānija	41	Lietava	6
Igaunija	12	Somija	4
Latvija	10	Zviedrija	4
Īrija	6	Norvēģija	0,1
Holande	6		

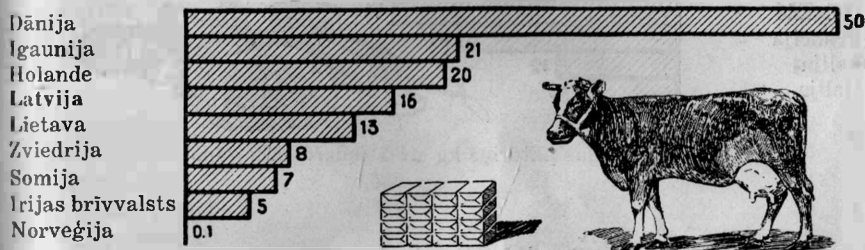
Dānija
Igaunija
Latvija
Īrija
Holande
Lietava
Somija
Zviedrija
Norvēģija

31. zīm. Eksportētā sviesta daudzums kg uz 1 iedzīvotāju.

Uz 1 govslomu eksportēts sviests kg (sk. 32. zīm.):

Dānijā	50	Zviedrijā	8
Igaunijā	21	Somijā	7
Holandē	20	Irījā	5
Latvijā	16	Norveģijā	0,1
Lietavā	13		

32. zīm. Eksportētā sviesta daudzums kg uz 1 govslomu.

Kā redzam, tad sviestu eksportējušas absolutos skaitļos vairāk nekā Latvija, tikai 4 valstis; turpretim, aprēķinot izvestā sviesta daudzumu uz 1 iedzīvotāju, Latvija jau seko kopīgi ar Igauniju, bet uz 1 govslomu, kopīgi ar Igauniju un Holandi tūlīt aiz Dānijas, kas izved visvairāk sviestu un atrodas sviesta eksportējošo valstu priekšgalā.

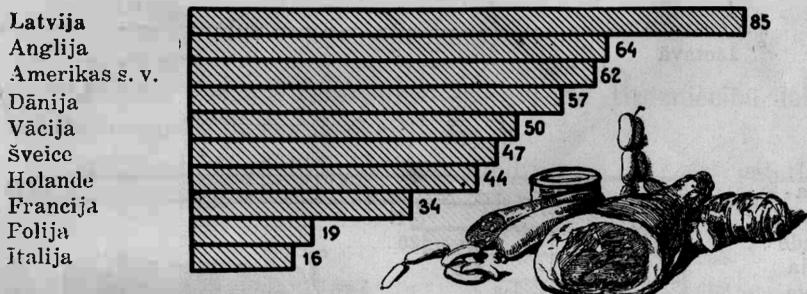
Pārtikas vielu patēriņš.

Sevišķi zīmīgu ainu redzam, ja salīdzinām patērēto pārtikas vielu daudzumu uz 1 iedzīvotāju gadā.

Pēc Tautu savienības savāktiem datiem, pēdējos gados patērēts uz 1 iedzīvotāju gadā (sk. 33. un 34. zīm.):

Gaļa.

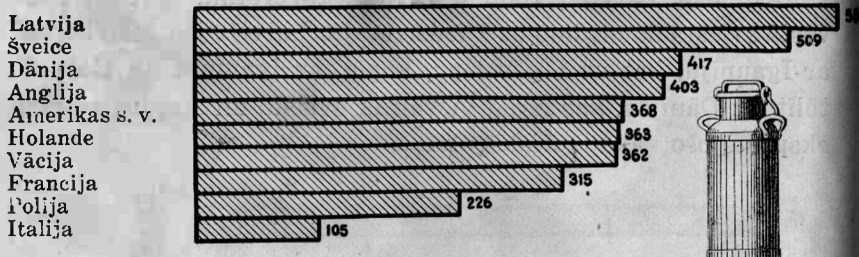
1. Latvijā	85 kg	6. Šveicē	47 kg
2. Anglijā	64 „	7. Holandē	44 „
3. Amerikas sav. valstīs	62 „	8. Francijā	34 „
4. Dānijā	57 „	9. Polijā	19 „
5. Vācijā	50 „	10. Itālijā	16 „

33. zīm. Gaļas patēriņš kg uz 1 iedzīvotāju gadā.

Pienš (pārrēķinot sviestu u. c. pienā).

1. Latvijā	566 litri	6. Holandē	363 litri
2. Šveicē	509 „	7. Vācijā	362 „
3. Dānijā	417 „	8. Francijā	315 „
4. Anglijā	403 „	9. Polijā	226 „
5. Amerikas Sav. valstīs	368 „	10. Itālijā	105 „

34. zīm. Piena patēriņš litros uz 1 iedzīvotāju gadā.

Kā redzam, tad pārtikas vielu patēriņš Latvijā ir tagad viens no visaugstākiem Eiropā un pat visā pasaulē. Šie skaitļi runā gaišu un skaidru valodu par dzīves apstākļiem Latvijā; tie rāda Latvijas visplašāko iedzīvotāju masu labklājības augsto līmeni, salīdzinot ar pārējām valstīm.

Meži.

Latvijas ārējā tirdzniecībā redzama vieta pieder arī mūsu koku materialu eksportam. Tas arī saprotams, jo Latvija pieder pie valstīm, kas bagāti apgādāta mežiem (sk. 35. zīm.).

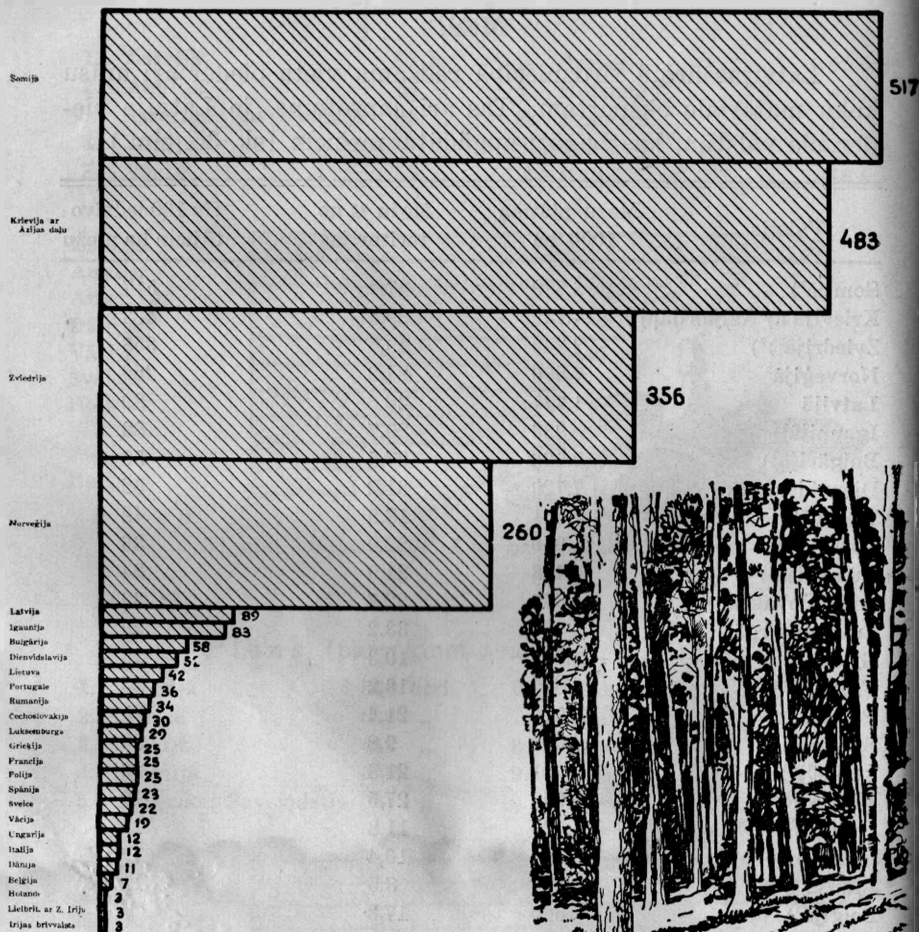
Valstis	Mežu platība 1000 ha	Mežu % no teritorijas	Uz 100 iedzīvo- tājiem ha mežu
Somijā ¹⁾	18.589	47,9	517
Krievijā ar Āzijas daļu ²⁾	811.142	39,8	483
Zviedrijā ³⁾ ²⁾	22.243	49,5	356
Norveģijā ²⁾	7.500	24,3	260
Latvijā	1.747	26,6	89
Igaunijā ²⁾	938	20,7	83
Bulgārijā ¹⁾	2.832	27,5	58
Dienvidslavijā ²⁾	7.720	31,2	52
Lietavā ²⁾	1.051	18,9	42
Portugalē ¹⁾	1.956	22,0	36
Rumānijā ²⁾	6.448	21,9	34
Čehoslovākijā ²⁾	4.589	32,7	30
Luksemburgā ²⁾	86	33,2	29
Grieķijā ¹⁾	1.334	10,3	25
Francijā ²⁾	10.572	19,2	25
Polijā ²⁾	8.322	21,4	25
Spānijā ¹⁾	4.912	9,8	23
Šveicē ²⁾	901	21,8	22
Vācijā ²⁾	12.948	27,5	19
Ungārijā ²⁾	1.100	11,8	12
Itālijā ²⁾	5.080	16,4	12
Dānijā ¹⁾	367	8,5	11
Beļģijā ¹⁾	520	17,3	7
Holandē ²⁾	244	7,2	3
Lielbritānijā ar z. Īriju ¹⁾	1.090	4,5	3
Īrijas brīvvalsts ¹⁾	117	1,7	3

¹⁾ no grām. «Latvija starp Eiropas valstīm.»

²⁾ Pēc «Annuaire international de statistique agricole 1935—36 et 1936—37,» izdots Romā 1937. g.

³⁾ Ieskaitot ganības.

Kā no skaitļiem redzams, tad bagātākās ar mežiem ir Somija, Krievija, Zviedrija, Norveģija, Latvija, Igaunija, kuras arī tāpēc ir galvenās mežu eksportējošās valstis Eiropā. Latvija šīnī ziņā ieņem redzamu vietu starp Eiropas valstīm, un pieder pie valstīm, kuras pasaules koktirdzniecībā spēlē ievērojamu lomu.

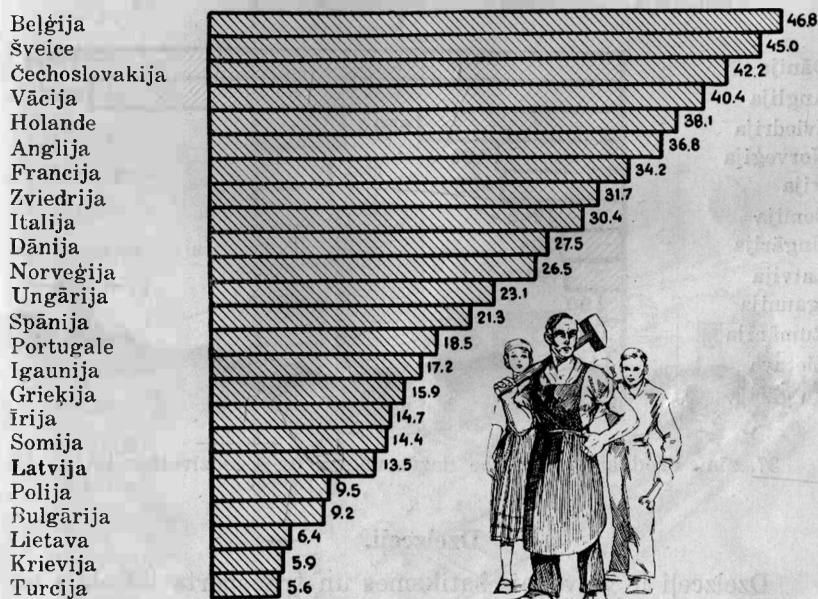
35. zīm. Mežu daudzums hektaros uz 100 iedzīvotājiem.

Rūpniecība.

Rūpniecībā nodarbināto personu skaits un % no aktīvo iedzīvotāju skaita redzams sekojošā tabulā (sk. 36. zīm.):

Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skaitīšanas gads	Aktīvo iedzīvotāju skaits tūkstošos	Rūpniecībā nodarbināto skaits tūkstošos	% starp aktīv. iedzīv.
1.	Beļģijā	1920.	3.205	1.501	46,8
2.	Sveicē	1930.	2.943	875	45,0
3.	Cehoslovākijā	1930.	5.922	2.503	42,2
4.	Vācijā	1933.	32.296	13.053	40,4
5.	Holanđē	1930.	3.186	1.215	38,1

6.	Anglijā	1931.	21.054	7.755	36,8
7.	Francijā	1931.	21.612	7.395	34,2
8.	Zviedrijā	1930.	2.922	927	31,7
9.	Itālijā	1931.	17.443	5.310	30,4
10.	Dānijā	1921.	1.363	375	27,5
11.	Norveģijā	1930.	1.168	310	26,5
12.	Ungārijā	1930.	3.999	922	23,1
13.	Spānijā	1920.	7.962	1.699	21,3
14.	Portugalē	1930.	3.710	686	18,5
15.	Igaunijā	1934.	800	138	17,2
16.	Griekijā	1928.	2.746	436	15,9
17.	īrijā	1926.	1.302	191	14,7
18.	Somijā	1930.	1.748	252	14,4
19.	Latvijā	1930.	1.144	155	13,5
20.	Polijā	1921.	13.475	1.285	9,5
21.	Bulgārijā	1926.	3.044	279	9,2
22.	Lietavā	1923.	1.473	95	6,4
23.	Krievijā	1926.	84.503	5.022	5,9
24.	Turcijā	1927.	5.351	299	5,6

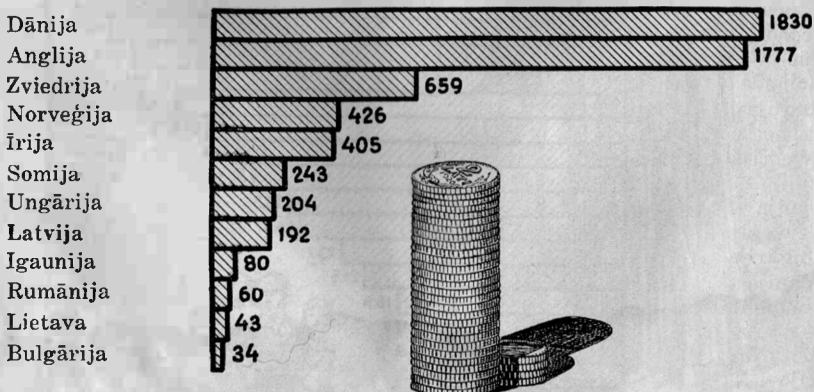
36. zīm. Rūpniecībā nodarbināto % no aktīvo iedzīvotāju skaita.

Kā redzams, tad Latvijā, kā lauksaimniecības zemē, rūpniecībai samērā mazs svars, jo tikai 13,5% no visiem aktīviem iedzīvotājiem nodarbināti rūpniecībā.

To pašu ainu sniedz arī produkcijas vērtības salīdzinājums dažās Eiropas valstīs uz 1 iedzīvotāju latos (sk. 37. zīm.), kas redzams sekojošā tabulā, kuras dati attiecas uz uzņēmumiem, kuros 20 un vairāk strādnieku.

Valsts	gads	Produkcijas kopvērtība 1000 latos	Produkcijas vērtība uz 1 iedzīvotāja latos
Dānijā	1925.	6.496.601	1.830
Anglijā	1930.	81.794.450	1.777
Zviedrijā	1934.	4.049.150	659
Norvēģijā	1933.	1.198.060	426
Īrijā	1931.	1.203.538	405
Somijā	1933.	843.152	243
Ungārijā	1934.	1.771.457	204
Latvijā	1934.	373.145	192
Igaunijā	1934.	90.176	80
Rumānijā	1933.	1.083.163	60
Lietavā	1934.	86.787	43
Bulgārijā	1934.	204.228	34

37. zīm. Produkcijas vērtība dažās valstīs uz 1 iedzīvotāju latos.

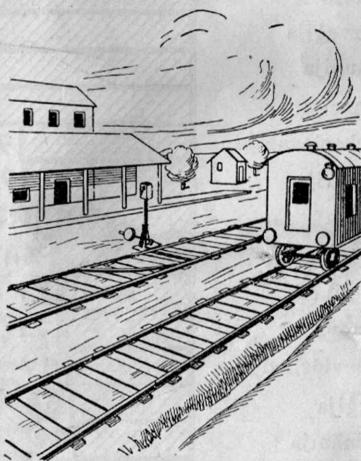
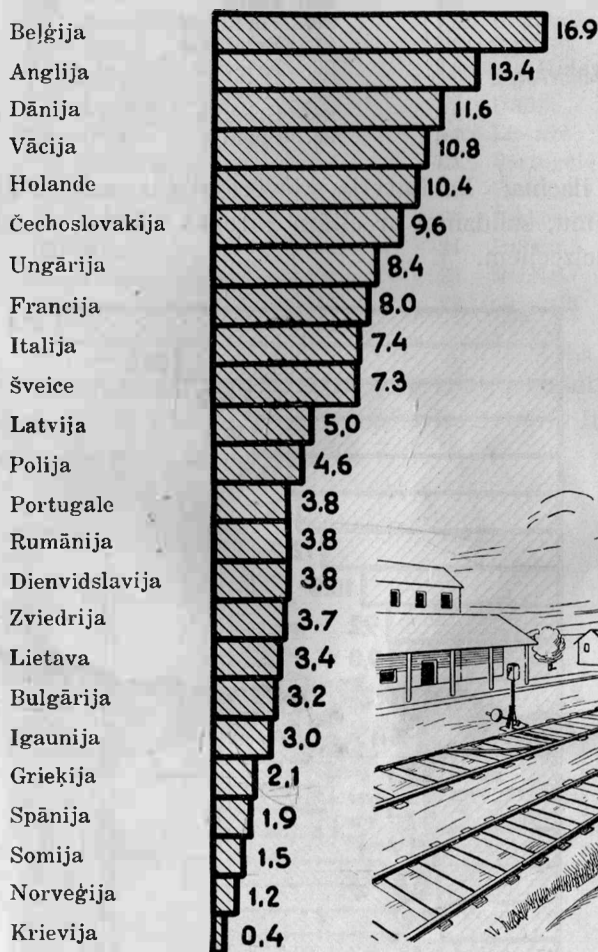
Dzelzceļi.

Dzelzceļi ir galvenais satiksmes un transporta līdzeklis uz cietzemes. Cik labi kāda valsts ir apgādāta ar dzelzceļiem, redzam no tā, cik biezs ir dzelzceļu tīkls.

Ekspluatējamo dzelzceļu līniju garums uz 100 km² valsts teritorijas ir sekojošs (sk. 38. zīm.):

1. Beļģijā	16,9	8. Francijā	8,0
2. Anglijā	13,4	9. Itālijā	7,4
3. Dānijā	11,6	10. Šveicē	7,3
4. Vācijā*	10,8	11. Latvijā	5,0
5. Holandē	10,4	12. Polijā	4,6
6. Čehoslovākijā	9,6	13. Portugālē	3,8
7. Ungārijā	8,4	14. Rumānijā	3,8

15. Dienvidslavijā	3,8	20. Grieķijā	2,1
16. Zviedrijā	3,7	21. Spānijā	1,9
17. Lietuvā	3,4	22. Somijā	1,5
18. Bulgārijā	3,2	23. Norvēģijā	1,2
19. Igaunijā	3,0	24. Krievijā	0,4

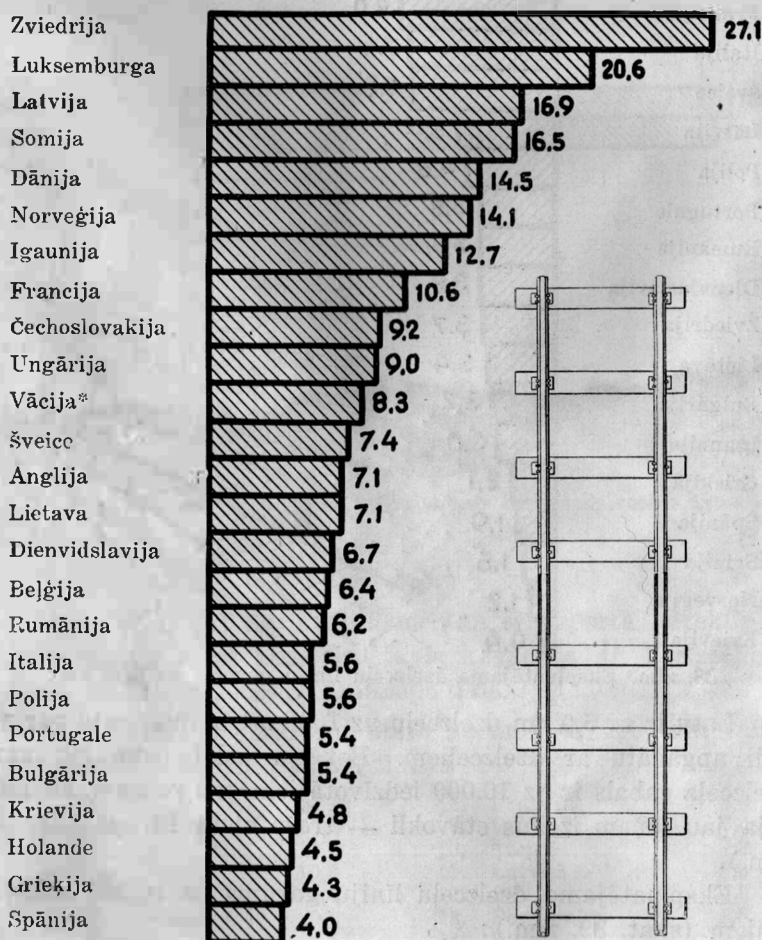
38. zīm. Ekspluatējamo dzelzceļu līniju garums uz 100 km².

Latvija ar 5,0 km dzelzceļu uz 100 km² ir jāuzskata par vidēji apgādātu ar dzelzceļiem. Bet, ja salīdzinām, cik garš dzelzceļa gabals ir uz 10.000 iedzīvotājiem, tad redzam, ka Latvija jau ieņem izcilus stāvokli — trešo vietu Eiropā (sk. 39. zīm.).

Ekspluatējamo dzelzceļu līniju garums uz 10.000 iedzīvotājiem (skat. 39. zīm.):

1. Zviedrijā	27,1	14. Lietavā	7,1
2. Luksemburgā	20,6	15. Dienvidslavijā	6,7
3. Latvijā	16,9	16. Beļģijā	6,4
4. Somijā	16,5	17. Rumānijā	6,2
5. Dānijā	14,5	18. Itālijā	5,6
6. Norveģijā	14,1	19. Polijā	5,6
7. Igaunijā	12,7	20. Portugālē	5,4
8. Francijā	10,6	21. Bulgārijā	5,4
9. Čehoslovākijā	9,2	22. Krievijā	4,8
10. Ungārijā	9,0	23. Holandē	4,5
11. Vācijā*	8,3	24. Grieķijā	4,3
12. Šveicē	7,4	25. Spānijā	4,0
13. Anglijā	7,1		

Šie skaitļi liecina, ka Latvija, ievērojot tās iedzīvotāju skaitu un biežumu, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, ir labi apgādāta ar dzelzceļiem.

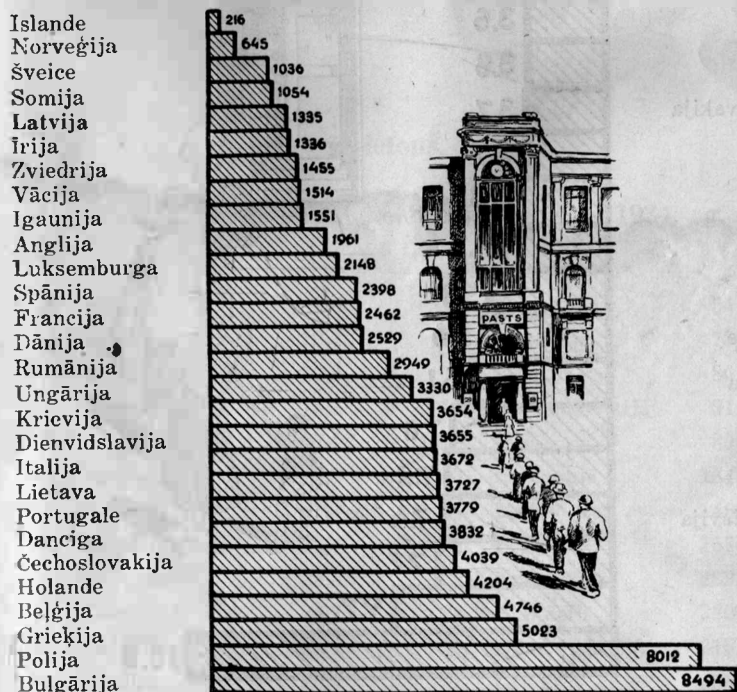
39. zīm. Eksploatējamo dzelzceļu līniju garums uz 10,000 iedzīvotājiem.

Pasts.

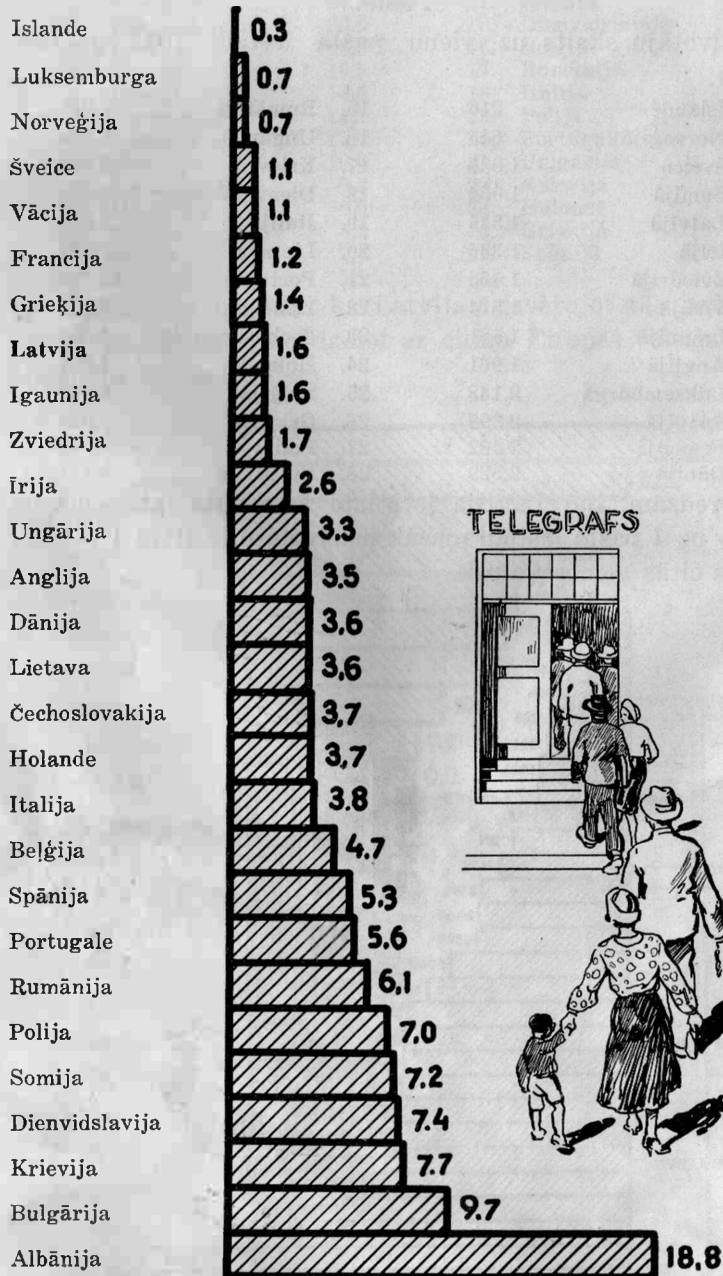
Iedzīvotāju skaits uz vienu pasta iestādi 1934. g. (sk. 40. zīm.).

1. Islandē	216	15. Rumānijā	2.949
2. Norveģijā	645	16. Ungārijā	3.330
3. Šveicē	1.036	17. Krievijā	3.654
4. Somijā	1.054	18. Dienvidslavijā	3.655
5. Latvijā	1.335	19. Itālijā	3.672
6. Īrijā	1.336	20. Lietuvā	3.727
7. Zviedrijā	1.455	21. Portugālē	3.779
8. Vācijā	1.514	22. Dancīgā	3.832
9. Igaunijā	1.551	23. Čehoslovākijā	4.039
10. Anglijā	1.961	24. Holandē	4.204
11. Luksemburgā	2.148	25. Beļģijā	4.746
12. Spānijā	2.398	26. Grieķijā	5.023
13. Francijā	2.462	27. Polijā	8.012
14. Dānijā	2.529	28. Bulgārijā	8.494

Kā redzam, tad Latvija ļoti labi nostādīta attiecībā uz pastu, jo uz 1 pasta iestādi mazāk iedzīvotāju ir tikai 4 valstīs, bet visās citās zemēs vairāk.

40. zīm. Iedzīvotāju skaits uz 1 pasta iestādi.

41. zīm. Iedzīvotāju skaits uz 1 telegrafa iestādi (tūkstošos).

Telegrafs.

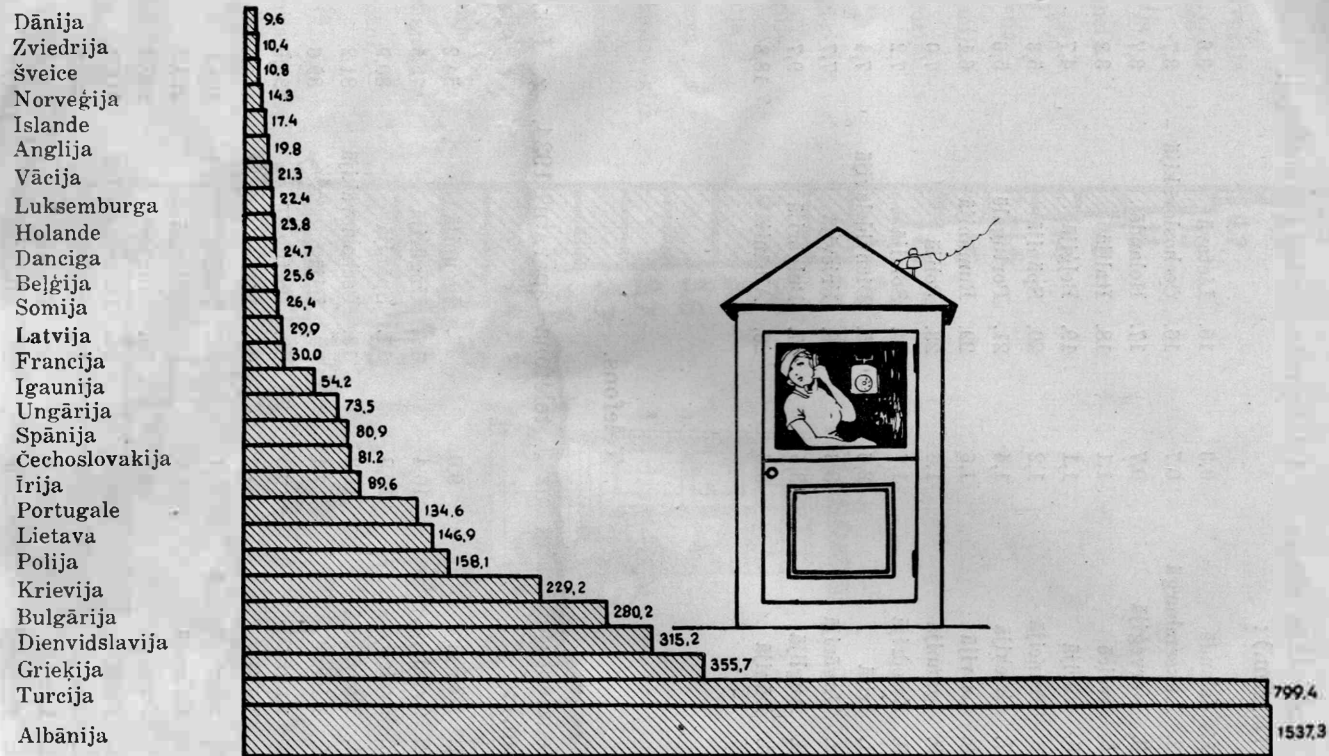
Iedzīvotāju skaits uz 1 telegrafa iestādi tūkstošos 1934. g. (sk. 41. zīm.):

1. Islandē	0,3	15. Lietuvā	3,6
2. Luksemburgā	0,7	16. Čehoslovākijā	3,7
3. Norveģijā	0,7	17. Holandē	3,7
4. Šveicē	1,1	18. Itālijā	3,8
5. Vācijā	1,1	19. Beļģijā	4,7
6. Francijā	1,2	20. Spānijā	5,3
7. Grieķijā	1,4	21. Portugālē	5,6
8. Latvijā	1,6	22. Rumānijā	6,1
9. Igaunijā	1,6	23. Polijā	7,0
10. Zviedrijā	1,7	24. Somijā	7,2
11. Īrijā	2,6	25. Dienvidslāvijā	7,4
12. Ungārijā	3,3	26. Krievijā	7,7
13. Anglijā	3,5	27. Bulgārijā	9,7
14. Dānijā	3,6	28. Albānijā	18,8

Telefons.

Iedzīvotāju skaits uz 1 telefona aparātu 1934. g. (sk. 42. zīm.):

1. Dānijā	9,6	15. Igaunijā	54,2
2. Zviedrijā	10,4	16. Ungārijā	73,5
3. Šveicē	10,8	17. Spānijā	80,9
4. Norveģijā	14,3	18. Čehoslovākijā	81,2
5. Islandē	17,4	19. Īrijā	89,6
6. Anglijā	19,8	20. Portugālē	134,6
7. Vācijā	21,3	21. Lietuvā	146,9
8. Luksemburgā	22,4	22. Polijā	158,1
9. Holandē	23,8	23. Krievijā	229,2
10. Dancigā	24,7	24. Bulgārijā	280,2
11. Beļģijā	25,6	25. Dienvidslāvijā	315,2
12. Somijā	26,4	26. Grieķijā	355,7
13. Latvijā	29,9	27. Turcijā	799,4
14. Francijā	30,0	28. Albānijā	1.537,3

42. zīm. Iedzīvotāju skaits uz 1 telefona aparātu.

Kā redzam tad arī telegrafa un telefona ziņā Latvija ir labi apgādāta un tuvojas caurmēra stāvoklim Eiropā.

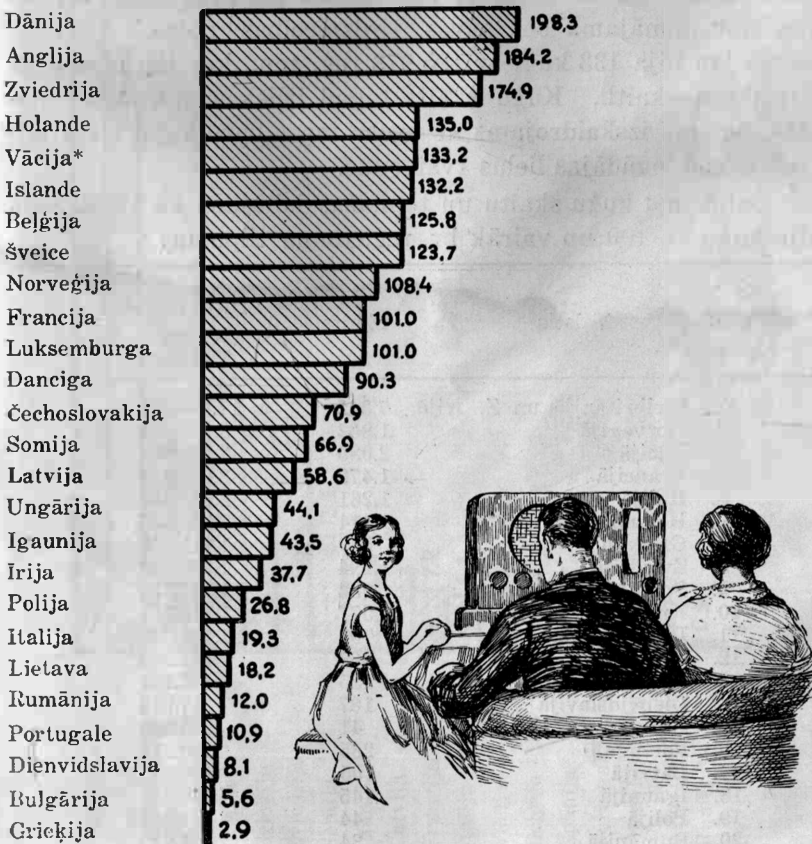
Radiofons.

Radiofona abonentu skaits uz 1.000 iedzīvotājiem 1937. g.

(sk. 43. zīm.):

1. Dānijā	198,3	14. Somijā	66,9
2. Anglijā	184,2	15. Latvijā	58,6
3. Zviedrijā	174,9	16. Ungārijā	44,1
4. Holandē	135,0	17. Igaunijā	43,5
5. Vācijā*	133,2	18. Īrijā	37,7
6. Islandē	132,2	19. Polijā	26,8
7. Beļģijā	125,8	20. Itālijā	19,3
8. Šveicē	123,7	21. Lietuvā	18,2
9. Norveģijā	108,4	22. Rumānijā	12,0
10. Francijā	101,0	23. Portugālē	10,9
11. Luksemburgā	101,0	24. Dienvidslāvijā	8,1
12. Dancigā	90,3	25. Bulgārijā	5,6
13. Čehoslovākijā	70,9	26. Grieķijā	2,9

Latvijā radiofons sāka darboties ļoti vēlu, tikai 1925. gadā ar 531 abonentu. Tomēr redzam, ka samērā īsā laika sprīdī arī šeit esam guvuši labas sekmes.

43. zīm. Radioabonentu skaits uz 100 iedzīvotājiem.

Kuģniecība.

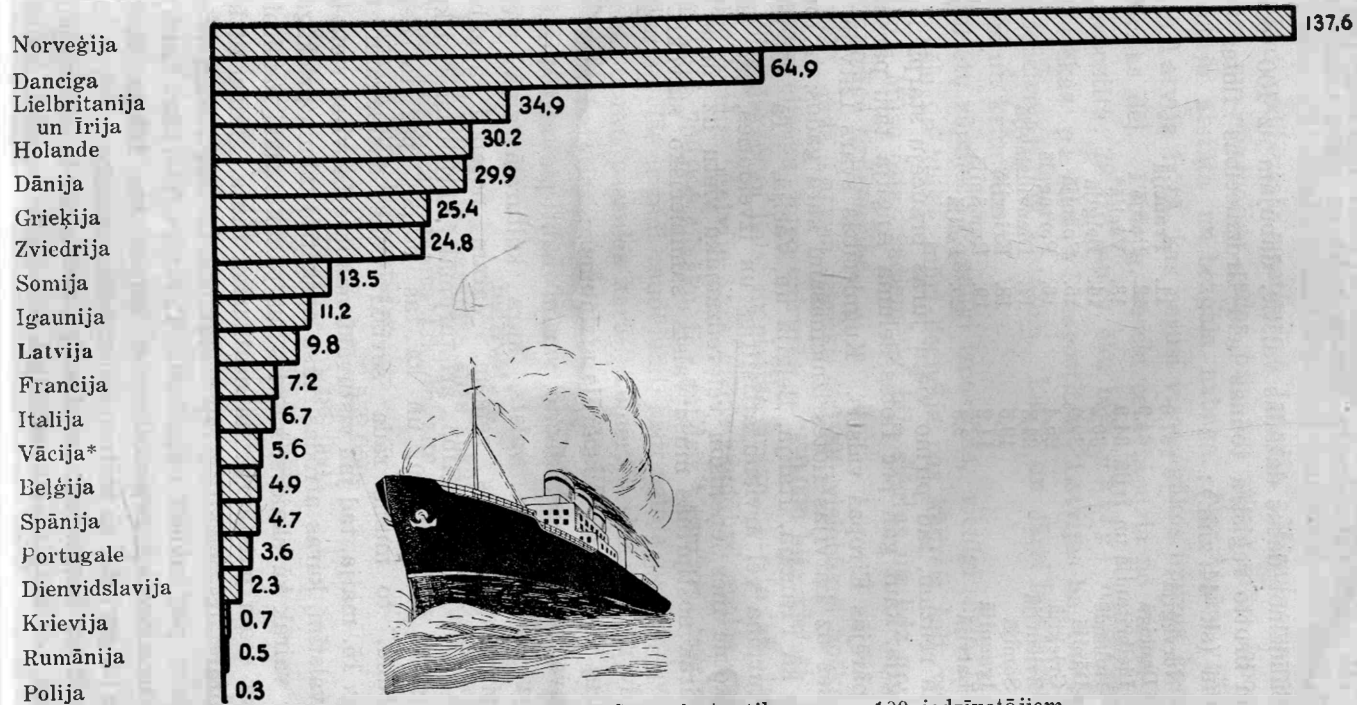
Latviešu senči jau sirmā senatnē bija pazīstami kā droši jūras braucēji, un, tāpat kā zviedri, dāņi un norveģi, arī kā pār-droši jūras laupītāji, kuri savās nelielās laivās izdarījuši uzbru-kumus toreiz tālajām Dānijas un Zviedrijas piekrastēm.

Pasaules karš ievērojamā mērā samazināja latviešu tirdz-niecības floti, kura pag. g. simt. 60. gados zem Kr. Valdemāra iespaida sāka strauji attīstīties, un 1914. g. sastāvēja no 333 kuģiem ar 126.718 reģ. ton. (no 984 kuģiem un 300.512 reģ. ton. visas Krievijas tirdzniecības flotes). Karam izbeidzoties, lat-viešu tirdzniecības flote bija zaudējusi vairāk nekā $\frac{9}{10}$ no sava agrākā sastāva. 1920. g. mums bija tikai 45 kuģi ar 11.146 reģ. ton.

Pēc kara latvieši stājās atkal enerģiski pie savas tirdznie-cības flotes atjaunošanas, jo Latvija, kā piejūras zeme, arī ne-maz nav domājama bez savas tirdzniecības flotes. 1934. g. mums jau bija 133 kuģi ar 195.973 reģ. ton., kas jau pārsniedz pirmskara skaitli. Kuģu skaits tagad izliekas gan stipri ma-zāks, bet tas izskaidrojams ar to, ka mazo buru kuģu vietā lat-vieši tagad iegādājas lielus tvaikoņus.

Salīdzinot kuģu skaitu un tonnažu, dabūjam, ka 1935. gadā bija kuģu ar 100 un vairāk br. reģ. tonnu tilpumu:

Nr. Nr. pēc kārtas	Valstis	Skaitis	Brutto reģistra tonnas
1.	Lielbritanijā un Z. Īrijā	7.349	17.400.409
2.	Norveģijā	1.862	3.967.972
3.	Vācijā	2.080	3.703.662
4.	Francijā	1.479	3.025.136
5.	Italiņā	1.231	2.884.406
6.	Holandē	1.414	2.558.383
7.	Grieķijā	589	1.711.165
8.	Zviedrijā	1.294	1.550.843
9.	Spānijā	934	1.177.732
10.	Krievijā	577	1.113.781
11.	Dānijā	702	1.101.047
12.	Somijā	368	481.244
13.	Beļģijā	185	402.221
14.	Dienvidslavijā	167	347.018
15.	Dancigā	41	265.962
16.	Portugālē	265	259.815
17.	Latvijā	105	190.247
18.	Igaunijā	145	126.427
19.	Polijā	44	94.524
20.	Rumānijā	34	91.743

44. zīm. Tirdzniecības flotes kuģu tilpums uz 100 iedzīvotājiem.

Kuģniecības svaru kādas valsts dzīvē redzam, kad salīdzinām, cik kuģu vai reģistra tonnas iznāk uz vienu valsts iedzīvotāju.

Salīdzinot datus dažādās valstīs, dabūjam uz 100 iedzīvotājiem bruto reģistra tonnas lielu tirdzniecības flotes kuģu tilpumu (sk. 44. zīm.):

1. Norveģijā	137,6	11. Francijā	7,2
2. Dancijā	64,9	12. Itālijā	6,7
3. Lielbritānijā un Īrijā	34,9	13. Vācijā*	5,6
4. Holandē	30,2	14. Beļģijā	4,9
5. Dānijā	29,9	15. Spānijā	4,7
6. Grieķijā	25,4	16. Portugālē	3,6
7. Zviedrijā	24,8	17. Dienvidslāvijā	2,3
8. Somijā	13,5	18. Krievijā	0,7
9. Igaunijā	11,2	19. Rumānijā	0,5
10. Latvijā	9,8	20. Polijā	0,3

Kā redzam, tad pirmo vietu jūras braucēju starpā ieņem Norveģija, kaut gan pēc flotes lieluma Anglija tālu pārsniedz visas pārējās Eiropas valstis. Kuģniecības svars Latvijā, neskatoties uz Latvijas flotes iznīcināšanu kara gados, ir tomēr lielāks kā Francijā, Itālijā, Beļģijā un Vācijā. Tā kā mūsu flote turpina vēl arvienu attīstīties un izveidoties, tad jācer, ka nākotnē mēs ieņemsim vēl redzamāku vietu uz jūras, kas vēl vairāk nostiprinās mūsu valsts saimniecisko stāvokli un tautas labklājību.

Vispārējs atzinums.

Savelkot kopā visu sacīto, varam nākt pie atzinuma, ka **Latvija ir kulturas valsts**, kura kulturalā ziņā pieder pie pirmām Eiropas zemēm. Varam noteikti apgalvot, ka, ja Latvijas attīstība arī turpmāk norisināsies tikpat ātrā gaitā kā līdz šim, un ka tas notiks, par to nevar būt šaubu, to mums rāda sevišķi lielie sasniegumi pēc 1934. g. 15. maija, tad jau vistuvākā nākotnē Latvijas vieta būs starp valstīm, kuras atrodas mūsu apskatīto tabulu priekšgalā.

Ir vairāk kā skaidrs, ka viss tas panākts tikai pateicoties tam, ka esam **patstāvīga un neatkarīga tauta**. Mūsu attīstības gaitai vairs nekādi šķēršļi nestāv ceļā un mēs varam veidot savu dzīvi pēc saviem ieskatiem. Tas viss pierāda Latvijas valsts neatkarības nepieciešamību un nozīmi latvju tautas tālākās kā garīgās, tā materialās attīstības gaitā.

Ko esam sasnieguši Latvijas pastāvēšanas laikā, to spilgti redzēsim zemāk pievestos skaitļos.

3. Ko devusi latvju tautai neatkarīgā valsts?

Tumša un bezgala drūma bija Latvijas vispārējā aina 1918. gadā, kad nodibinājās neatkarīgā Latvija. Mūsu zeme pasaules kara un revolūcijas gados bija ļoti stiprā mērā izpostīta, iedzīvotāju atstāta un bezgala nabaga. No visām Eiropas tautām Latvija ir tā, kas nesusi vissmagākos upurus kara un revolūcijas dēļ. 1920. g. vesela ceturtdaļa no visām ēkām bija nopostīta: 78.278 lauku ēku bija galīgi nopostītas un 104.574 ēkas daļai nopostītas. Latvijas bagātākos apvidus iedzīvotāji bija atstājuši. Lauki un dārzi bija aizauguši nezālēm un krūmiem.

Pilsētu rūpniecības galīgi izpostītas, vienīgi lielo fabriku ēku tukšie un klusie mūri liecināja par kādreiz šeit valdošo dzīvību. Mūsu ostas gadiem ilgi bija slēgtas un līdz ar to izbeigta rosīgā tirdzniecība.

1920. gadā Latvijā iztrūka 400.000 vislabākos spēka gados esošo cilvēku, kuru vairums — 250.000 bija vīrieši. Mirstība bija ārkārtīgi liela, dzimstība maza, — tā kā iztrūka 250.000 bērnu. Latvija kara gados zaudējusi apaļos skaitļos vairāk nekā 700.000 cilvēku, t. i. gandrīz $\frac{1}{3}$ no visa iedzīvotāju kopskaita. Tie ir tādi zaudējumi, kādi nebija nevienai valstij, nevienai tautai pasaules karā. Tomēr, neskatoties uz visu to, mēs esam Latvijas pastāvēšanas laikā tikuši tālu uz priekšu. Karā sistās brūces ir dziedētas. Gūti jauni panākumi.

Iedzīvotāji.

Kā jau minējām, pasaules karš ārkārtīgā mērā samazināja Latvijas iedzīvotāju skaitu (sk. 45. zīm.).

Latvijā bija iedzīvotāju:

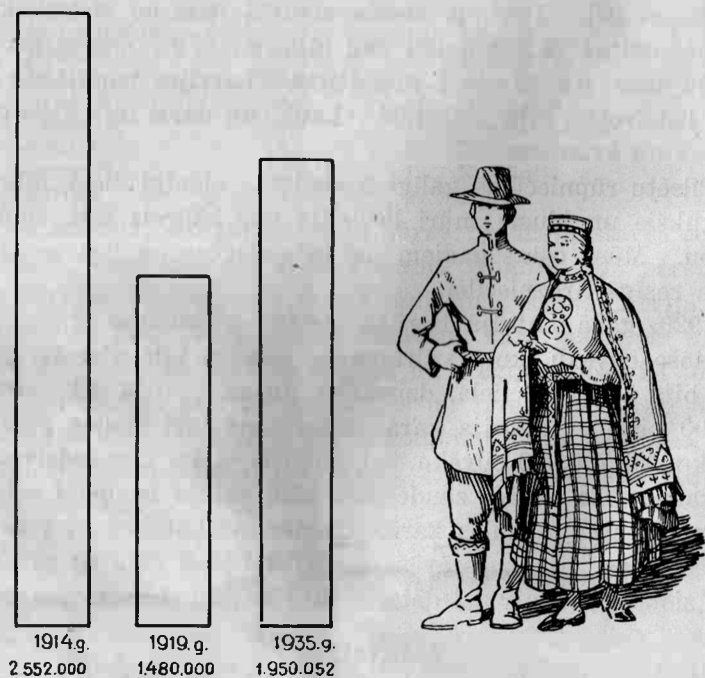
1914. g.	— 2.552.000,
1919. g.	— 1.480.000,
1925. g.	— 1.844.805,
1935. g.	— 1.950.502.

Kā redzam, tad, kaut gan iedzīvotāju skaits Latvijā nemitīgi aug, tomēr arī tagad vēl Latvijā tas ir par apmēram 600.000 mazāks nekā pirms kara. Iedzīvotāju skaita pieaugumam ir liela saimnieciska nozīme, jo līdz ar iedzīvotāju skaita palielināšanos, pieaug arī iedzīvotāju biežums, kas savukārt palielina rosību saimnieciskā un kulturalā laukā.

Salīdzinot iedzīvotāju biezumu Latvijā dažādos laikmetos, dabūjam, ka uz 1 km² caurmērā dzīvoja (sk. 46. zīm.):

1914. g. — 40 cilv.,   1920. g. — 24 cilv.,
 1919. g. — 22 „   1935. g. — 29,6 „

Līdz ar iedzīvotāju skaita pieaugumu, saprotams, palielinās arī rosība saimnieciskā un kulturalā dzīvē.

45. zīm. Iedzīvotāju skaits Latvijā.

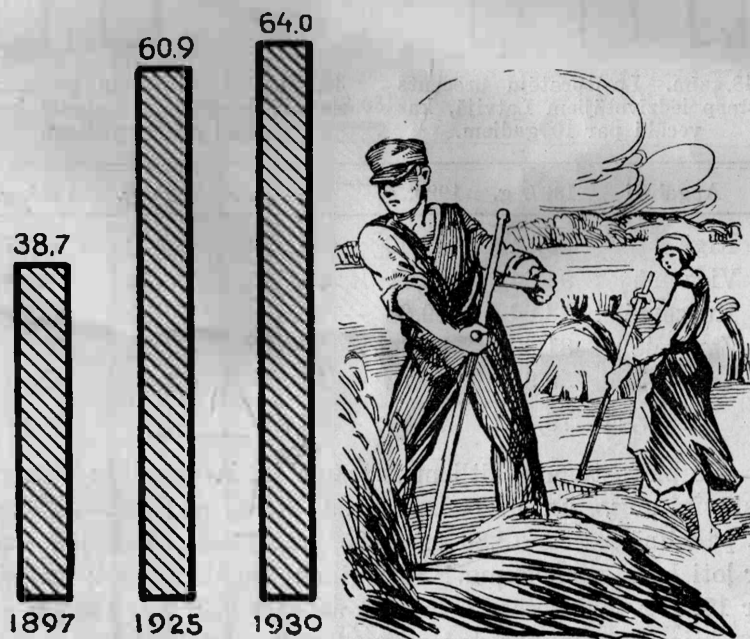
46. zīm. Iedzīvotāju biezums uz 1 km².

Strādājošo cilvēku procents.

Tāpat arī strādājošo cilvēku procents Latvijā ir audzis (sk. 47. zīm.).

Strādājošo %	1897. g.	1925. g.	1930. g.
Starp vīriešiem	55,8	68,5	71,8
„ sieviešiem	22,4	56,4	57,2
Kopā	38,7	60,9	64,0

Tā ir vislabākā liecība tam, ka tauta visiem spēkiem cenšas tikt uz priekšu, kas ir arī drošākā ķīla mūsu tautas labākai nākotnei.

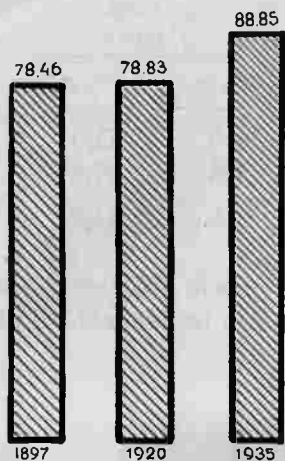
47. zīm. Strādājošo cilvēku procents Latvijā.

Tautas izglītība.

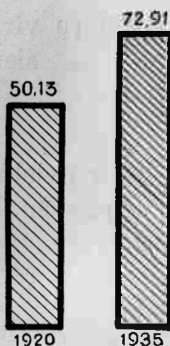
Latvijas valsts pastāvēšanas laikā, tautas izglītības laukā ir pastrādāts milzīgs darbs un gūti sevišķi izcilus panākumi.

Tas sevišķi spilgti redzams, ja salīdzinām lasītpratēju pro-

centu starp iedzīvotājiem, kuri ir vecāki par desmit gadiem (sk. 48. un 49. zīm.).

48. zīm. Lasītpratēju procents starp iedzīvotājiem Latvijā, kas vecāki par 10 gadiem.

49. zīm. Lasītpratēju procents starp iedzīvotājiem Latgalē, kas vecāki par 10 gadiem.

Apgabali	1897. g.	1920. g.	1925. g.	1930. g.	1935. g.
Rīgā	83,11	92,42	95,15	95,28	95,77
Vidzemē	94,64	93,71	95,79	95,44	96,48
Kurzemē	88,60	89,68	92,65	92,99	95,17
Zemgalē	81,45	84,66	88,01	88,34	90,84
Latgalē	50,31	50,13	64,48	67,06	72,91
Latvijā	78,46	78,83	85,65	86,48	88,85

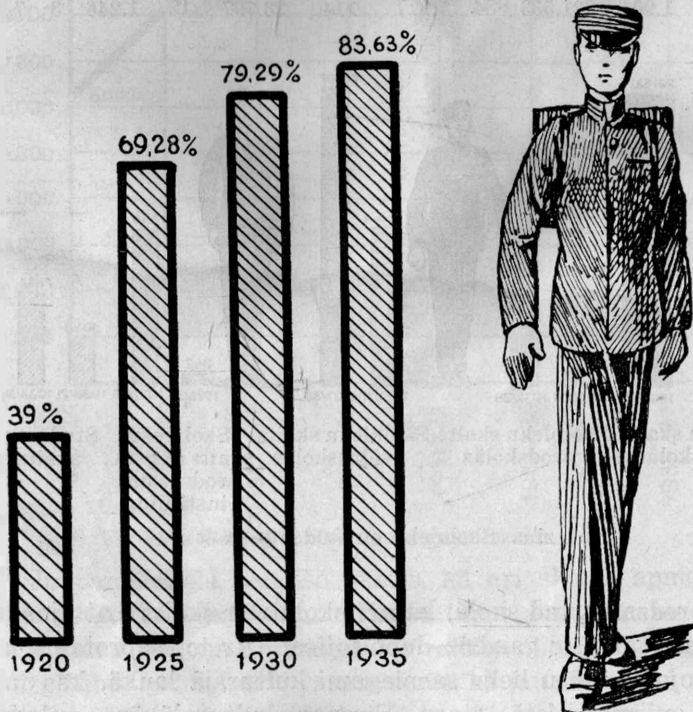
No pievestiem skaitļiem redzams, ka lasītpratēju procents pastāvīgi aug, un piecpadsmit gadu laikā, no 1920.—1935. g., tas palielinājies no 78,83 uz 88,85 procentiem, kas jāuzskata par ļoti labu sasniegumu. Sevišķi labi panākumi gūti Latgalē, kur 1920. g. iedzīvotāju lielā puse neprata lasīt, bet 1935. g. jau 73% bija lasītāji, kas dod gaišu liecību tam, ka Latgale neatkarīgā Latvijā kulturalā ziņā strauji tuvojas pārējai Latvijai.

Vēl raksturīgāku ainu redzam, ja salīdzinām šai ziņā 1897. gada datus ar 1920. gadu un 1935. gada datiem. Redzam, ka šai 23 gadus ilgā laika sprīdī līdz neatkarīgās Latvijas patstāvīgai mierīgās dzīves uzsākšanai, lasītpratēju skaits visā Latvijā pieaudzis ārkārtīgi niecīgi — tikai par 1/3%, ko gandrīz jau nemaz nevar uzskatīt par pieaugumu.

Turpretim neatkarīgā Latvijā 15 gadu laikā lasītpratēju skaits visā Latvijā pieaudzis par 10%, t. i. 30 reizes vairāk, bet Latgalē, kur lasītpratēju skaits pat bija nedaudz samazinājies, par 23%, t. i. 69 reizes vairāk nekā augstāk minētā laika sprīdī pirms Latvijas nodibināšanas.

To pašu iepriecinošo ainu redzam, ja salīdzinām skolas apmeklējošo bērnu procentu (sk. 50. zīm.).

Apgabali	1920. g.	1925. g.	1930. g.	1935. g.
Rīgā	78	88,09	94,83	95,90
Vidzemē	54	77,71	81,54	83,96
Kurzemē	45	75,96	80,08	84,58
Zemgalē	40	74,03	80,75	86,83
Latgalē	18	53,00	71,53	77,31
Latvijā	39%	69,28%	79,29%	83,63%

50. zīm. Skolu apmeklējošo bērnu procenti.

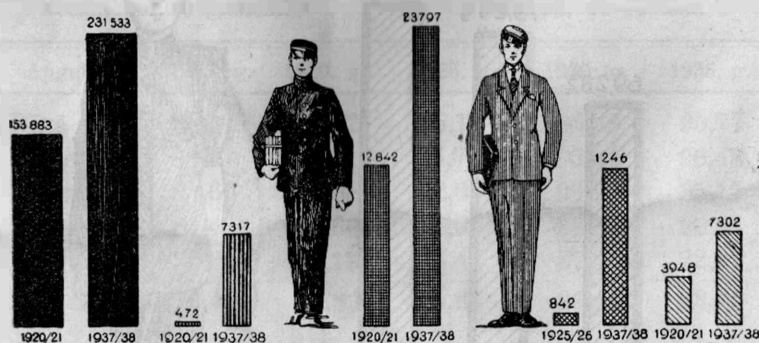
Kā redzam, tad 1920. g. tikai 39% no visiem bērniem apmeklējuši skolas, 1925. g. jau 69,28%, 1930. g. 79,29%, bet

1935. g. 83,63%. Tā tad Latvijas pastāvēšanas laikā skolu apmeklējošo bērnu skaits palielinājies gandrīz trīskārtīgi.

To pašu iepriecinošo ainu rāda skolu un skolnieku skaits (sk. 51. zīm.):

Māc. gadi	Tautskolas		Zemākās arodskolas		Vidusskolas		Augst. arodsk. un institūti		Akad. māc. iestādes	
	skolu skaits	audz. skaits	skolu skaits	audz. skaits	skolu skaits	audz. skaits	skolu skaits	audz. skaits	iest. skaits	audz. skaits
1920./21.	1.584	153.883	14	472	90	12.842	—	—	2	3.948
1925./26.	1.891	173.099	57	3.981	121	21.966	6	842	3	7.359
1930./31.	2.003	187.995	84	5.523	137	21.501	13	1.653	3	9.268
1933./34.	2.057	219.551	78	4.968	134	19.358	12	1.563	3	9.146
1935./36.	1.907	223.483	89	6.419	115	21.333	14	1.460	3	7.703
1936./37.	1.929	231.591	78	6.600	112	22.620	12	1.322	3	7.282
1937./38.	1.904	231.533	84	7.317	114	23.797	12	1.246	3	7.302

Skolnieku skaits pamatskolās   Skolnieku skaits arodskolās   Skolnieku skaits vidusskolās   Skolnieku skaits augsts., arodsk. un institūtos   Studentu skaits

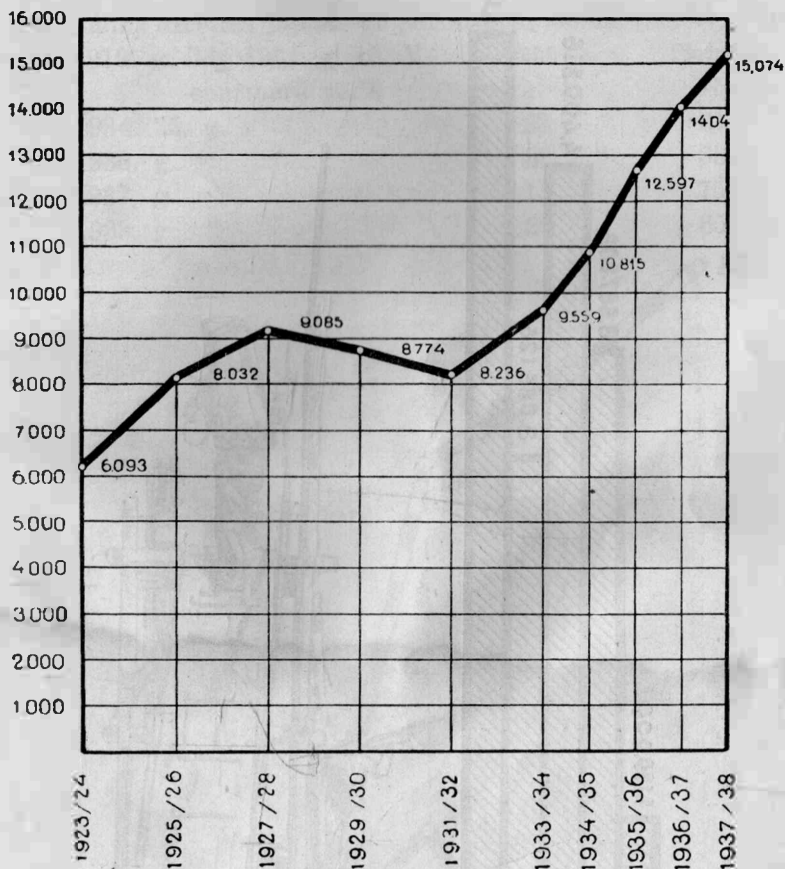
51. zīm. Skolnieku un studentu skaits.

Kā redzams, tad skolu, kā arī skolnieku skaits Latvijas pastāvēšanas laikā ir gandrīz dubultojies. Ar to, saprotams, arī izskaidrojami mūsu lielie sasniegumi kulturalā laukā, kas mūs nostāda pirmā vietā starp Eiropas kulturalākām valstīm.

Šai ziņā visai raksturīgu ainu sniedz 6-kl. pamatskolu beigušo skaits, kas pastāvīgi aug un kas arī sniedz vislabāko liecību par mūsu tautas izglītības līmeņa celšanos.

6-kl. pamatskolu beiguši (sk. 52. zīm.):

1923./24. g. — 6.093	1933./34. g. — 9.559
1925./26. g. — 8.032	1934./35. g. — 10.815
1927./28. g. — 9.085	1935./36. g. — 12.597
1929./30. g. — 8.774	1936./37. g. — 14.041
1931./32. g. — 8.236	1937./38. g. — 15.074

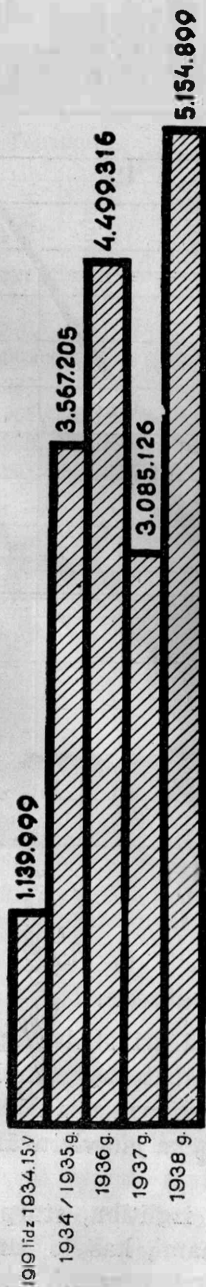

52. zīm. 6-kl. pamatskolu beigušo skaits.

Ja pamatskolu beigušo skaits, kā arī skolas apmeklējušo bērnu skaits turpinas arī uz priekšu tāpat augt, par ko drošākā ķīla ir mūsu Vadoņa un nacionalās valdības lielās rūpes par tautas izglītību, tad noteikti varam cerēt, ka jau vistuvākā nākotnē Latvijā nebūs neviena analfabeta.

Mūsu valdības rūpes par bērnu izglītību, starp citu, raksturo arī tie jaunie, staltie skolu nami, kas jo kuplā skaitā, sevišķi pēdējā laikā, pacēlušies visā mūsu valstī, istās gaismas pilis vārda tiešajā nozīmē.

Pēc Izglītības ministrijas statistikas biroja datiem, skolu jaunceltnēm un pārbūvēm izdots (sk. 53. zīm.):

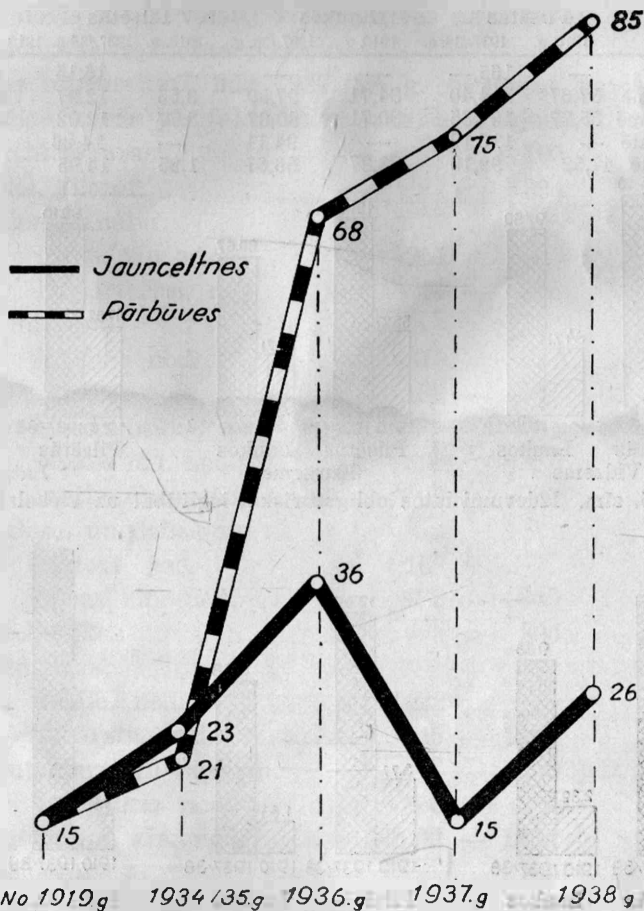

53. zīm. Izdevumi skolu jaunceltnēm un pārbūvēm pa gadiem.

No 1919. g. līdz 1934. g. 15. V caurmērā gadā	Ls 1.139.999,—
1934./35. g.	„ 3.567.205,—
1936. g.	„ 4.499.316,—
1937. g.	„ 3.085.126,—
1938. g.	„ 5.154.899,—

un šīnī laikā uzceltas jaunas un pārbūvētas skolas (sk. 54. zīm.) :

No 1919. g. līdz 1934. g. 15. V caurmērā gadā	Jaunbūves	Pārbūves
	15	15
1934./35. g.	23	21
1936. g.	36	68
1937. g.	15	75
1938. g.	26	85

54. zīm. Skolu jaunceltņu un pārbūvju skaits pa gadiem.

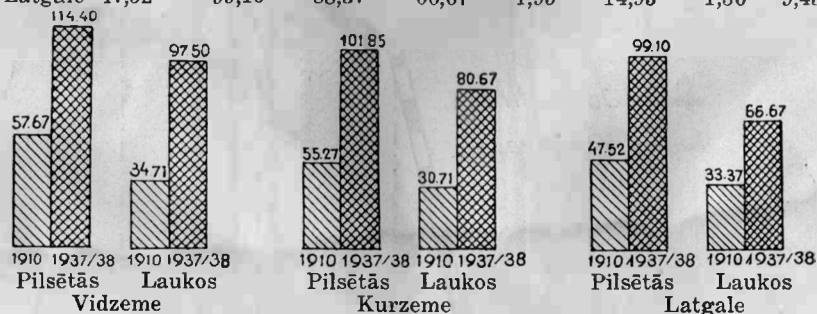
tā tad 15. maijs mums devis caurmērā 2 reizes vairāk jaunu skolu ēku un 4 reizes vairāk līdzekļu skolu celtniecībai.

Bez tam, kā jau minējām, pēdējā laikā celtās ēkas ir daudz labāk iekārtotas un daudz vairāk piemērotas skolu vajadzībām kā iepriekš celtās.

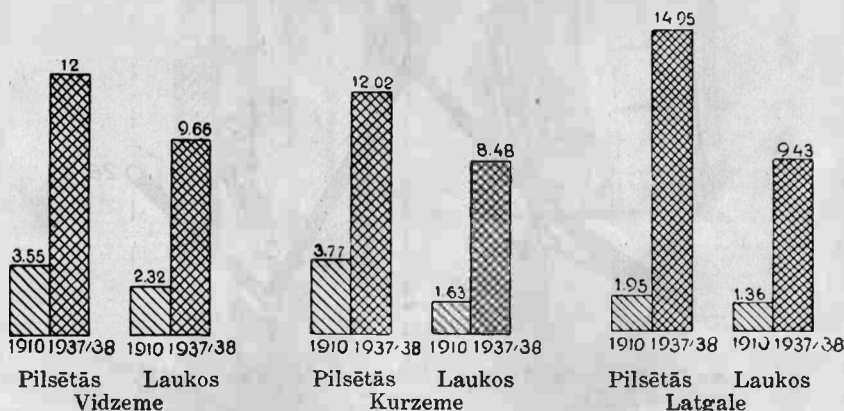
Valdības rūpes un gādība mūsu tautas izglītības līmeņa paaugstināšanā vēl jo spilgtāk redzam, ja salīdzinām izdevumus obligatoriskai izglītībai 1910. gadā, t. i. pirms neatkarīgās Latvijas nodibināšanas, ar 1937./38. gada izdevumiem, t. i. neatkarīgās un atjaunotās Latvijas laikā.

Obligatoriskai izglītībai latos izdots (sk. 55. un 56. zīm.):

	Uz 1 skolnieku				Uz 1 iedzīvotāju			
	Pilsētās		Laukos		Pilsētās		Laukos	
	1910. g.	1937./38. g.	1910. g.	1937./38. g.	1910. g.	1937./38. g.	1910. g.	1937./38. g.
Rīgā	—	165,—	—	—	—	16,15	—	—
Vidzemē	57,67	114,40	34,71	97,50	3,55	12,97	2,32	9,66
Kurzemē	55,27	101,85	30,71	80,67	3,77	12,02	1,63	8,48
Zemgalē	—	116,12	—	94,11	—	14,26	—	10,54
Latgalē	47,52	99,10	88,37	66,67	1,95	14,95	1,36	9,43

55. zīm. Izdevumi latos obligatoriskai izglītībai uz 1 skolnieku.

56. zīm. Izdevumi latos obligatoriskai izglītībai uz 1 iedzīvotāju.

Kā redzams, tad obligatoriskai izglītībai mūsu valdība izdod, salīdzinot ar 1910. gadu, uz 1 skolnieku caurmērā 2—3 reizes vairāk, bet uz 1 iedzīvotāju, kas sevišķi raksturo tās rūpes par tautas izglītību, izņemot Latgali, caurmērā 4 reizes vairāk, bet Latgalē pat 7—8 reizes vairāk.

Mūsu skolu izcilo stāvokli skolotāju skaita ziņā jau redzējām, salīdzinot Latviju ar citām valstīm.

Ja augstāk minējām, ka, nodibinoties Latvijas valstij, no mūsu nelabvēļu puses bija dzirdami apgalvojumi par sagatavotu piemērotu darbinieku trūkumu, tad visi mūsu līdzšinējie sasniegumi izglītības laukā šādu apgalvojumu jau sen apgāzuši. To pierāda arī lielais Latvijas universitāti beigušo skaits, kas devis mūsu valstij visām dzīves nozarēm jo kuplā skaitā akadēmiski izglītotus pilsoņus.

Latvijas universitāti līdz 1937./38. g. beigušas pavisam 6.015 personas, kuras pēc fakultatēm sadalas sekojoši:

Architekturas	—	105	
Filol. filozof.	—	394	
Inženierzinību:			
inžen. zin. nod.	—	251	
kulturtechn. nod.	—	44	— 295
Ķīmijas:			
ķīmijas nod.	—	319	
farmac. nod.	—	188	— 507
Lauksaimniecības:			
lauksaimn. nod.	—	530	
mežkopības nod.	—	199	— 729
Matem. un dabas zin.:			
matem. nod.	—	168	
dabas zin. nod.	—	172	— 340
Mechanikas	—	394	
Medicīnas:			
medic. nod.	—	1122	
zobārstn. nod.	—	345	— 1467
Tautsaimn. un ties. zin.:			
tautsaimn. nod.	—	453	
tiesību zin. nod.	—	1002	— 1455
Teoloģijas	—	169	
Veter. medicīnas	—	160	
Kopā		6015	

Bez Latvijas universitātes, mūsu augstākās zinātnes un izglītības iestādes, Latvijas kultūras celšanā un veidošanā rosiģi darbojas arī Latvijas konservatorija, kā augstākā skaņu mākslas un skaņu mākslas izglītības iestāde, kā arī Latvijas mākslas akadēmija, sniedzot saviem audzēkņiem augstāko izglītību tēlojamās un lietišķās mākslas nozarēs.

Līdz 1937./38. g. beigūši:

Latvijas konservatoriju — 586 audzēkņi, kuri pēc atsevišķām nodaļām sadalas sekojoši:

Kompozicijas — teorijas	—	46
Ērģeļu	—	17
Klavieru	—	249
Dziedāšanas	—	110
Stīgu instr.	—	71
Pūšamo un sitamo instr.	—	58
Obligat. teor. priekšmet.	—	35
Kopā		586

Latvijas mākslas akadēmiju — 204 audzēkņi, kuri pēc atsevišķām meistardarbnīcām sadalas sekojoši:

Figuralā	meistardarbn.	—	82
Dabasskatu	„	—	27
Grafiskā	„	—	33
Dekoratīvā	„	—	19
Tēlniecības	„	—	18
Keramikas	„	—	17
Lietišķās tēln.	„	—	8
Kopā		204	

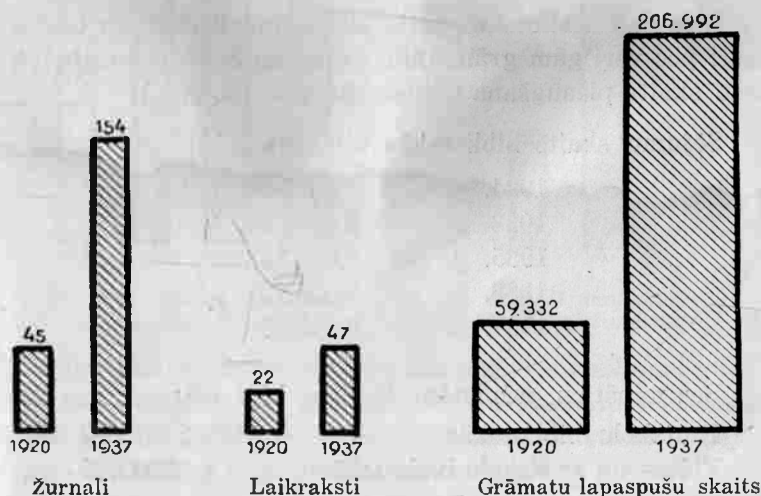
Bez augstāk minētām mācības iestādēm Latvijā darbojas vēl arī mācības iestādes, kas sagatavo kvalificētus darbiniekus mūsu valsts aizsardzības darbam: **K a r a s k o l a**, kas sagatavo mūsu armijai un flotei virsniekus, un **A u g s t ā k ā k a r a s k o l a**, kas sniedz mūsu virsniekiem augstāko militāro izglītību.

Avižniecība un grāmatniecība.

Tikai 60 gadi ir pagājuši no tā laika, kad tika nopietni pārrunāts jautājums par to, vai latviešiem var pastāvēt divi (!) dienas laikraksti. Tagad, kā to jau redzējām agrāk, salīdzinot Latviju ar citām valstīm, esam šīnī ziņā ierindojušies jau gandrīz pirmā vietā starp Eiropas valstīm. Tas viss panākts Latvijas pastāvēšanas laikā.

Avižniecības un grāmatniecības straujā attīstības gaita redzama no sekojošiem skaitļiem (sk. 57. zīm.):

Gadi	Izdoti žurnali	Izdoti laikraksti	Iespiestas grāmatas Skaits	grāmatas Lapas puses
1920.	45	22	820	59.332
1925.	181	109	1.818	169.082
1930.	218	103	1.513	209.506
1933.	249	164	821	124.536
1935.	166	51	1.450	196.922
1937.	154	47	1.333	206.992

57. zīm. Avižniecība un grāmatniecība.

Ja arī laikrakstu un žurnālu skaits pašreiz uzrāda nelielu samazināšanos, salīdzinot ar aizmirstībā aizgājušiem partiju cīņu laikiem, kad, kā jau augstāk minējām, pat vissīkākām partijām un politiskiem nogrupējumiem bija savi laikraksti un kad iznāca un zēla dažādi apšaubama moraliska un etiska

satura «žurnali», kas tagad tautas vienības laikmetā ir pilnīgi lieki, tad izdoto grāmatu, šo īsto tautas garīgās kulturas liecīnieku, skaits, un sevišķi lapaspusšu skaits, strauji palielinājās.

Tas liecina, ka garīgās kulturas laukā, kas uzskatams par ikvienas tautas pastāvēšanas un tālākās attīstības pamatu, mēs ejam pastāvīgi uz priekšu un gūstam arvien jaunus panākumus.

Tautas bibliotekas.

Arī tautas biblioteku skaits Latvijas pastāvēšanas laikā ir ievērojami audzis (sk. 58. zīm.):

1918. g.	bija	192 bibliotekas,
1922. g.	„	409 „
1923. g.	„	601 „
1924. g.	„	706 „
1926. g.	„	802 „
1937. g.	„	912 „

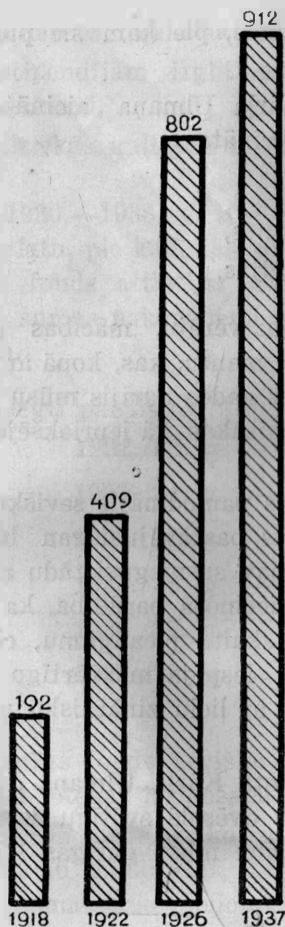
Straujais biblioteku skaita pieaugums liecina par tautas interesi pēc vērtīgām grāmatām, uz ko norāda arī pastāvīgā sējumu skaita pieaugšana bibliotekās (sk. 59. zīm.).

Sējumu skaits bibliotekās bija sekojošs:

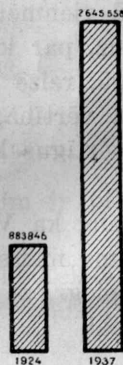
1924. g.	—	883.846
1933. g.	—	2.307.753
1935. g.	—	2.393.163
1936. g.	—	2.535.727
1937. g.	—	2.645.558

Bez minētām grāmatām 1936. g. bija vēl:

Tautskolu bibliotekās	1.973.684 sējumu.
Vidus- un arodskolu bibliotekās	501.082 „
Specialās bibliotekās: Universitātes, ministriju u. t. t.	414.000 „
	<hr/> 2.888.766 sējumu.
Pieskaitot publiskās bibliotekās esošos mūsu bibliotekās atrodas pavisam	2.645.558 sējumus,
kas ir ļoti liels skaits.	5.534.324 sējumu,

58. zīm. Tautas biblioteku skaits.

59. zīm. Sējumu skaits publiskās bibliotekās.

Tagad, kad ar mūsu Vadoņa draudzīgo aicinājumu radīta sevišķi liela interese par labu un vērtīgu grāmatu izplatīšanu tautā, biblioteku attīstībai dotas visplašākās attīstības iespējas, kas nesīs vēl lielāku svētību visai mūsu tautai.

Draudzīgais aicinājums.

Sevišķu rosību grāmatu laukā un visā mūsu kulturas attīstības gaitā ienesa Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa 1935. g. 28. janvāra draudzīgais aicinājums, atcerēties savas bijušās skolas un ziedot tām grāmatas, kas radīja veselus grāmatu

plūdus no galvas pilsētas uz provinci, pie kam šie plūdi vēl tagad nav mitējušies.

Sekojoš Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa aicinājumam, līdz 1939. g. 1. janvarim skolām dāvinātas:

- 1.468.100 grāmatas,
- 1.596 gleznas un ģimenes,
- 2.704 gleznu reprodukcijas,

daudz muzikas instrumentu, radiouztvērēju, mācības palīglicekļu un citu vērtīgu un lietderīgu mantu, kas, kopā ar naudā ziedotiem 550.014 latiem, šais četros gados darijis mūsu skolas nesalīdzināmi bagātākas un garīgi gaišākas kā iepriekšējā, gandrīz pieckārt ilgākajā gadu posmā.

Bez tam draudzīgais aicinājums pamodinājis sevišķu lielu interesi pret grāmatām vispār, kas pastāvējusi gan latviešu tautas starpā vienmēr, bet nekad nav sasniegusi tādu augstumu kā pašreiz, par ko liecina iepriecinošā parādība, ka mūsu grāmatu tirgū, reizē ar izdevumu skaita pieaugumu, cēlusies arī to satura vērtība, jo radusies iespēja mazvērtīgu darbu vietā izdot vērtīgus kapitāldarbus, ar lielu zinātnisku un kulturalu nozīmi.

Tā redzam, ka Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa draudzīgais aicinājums metis mūsu tautas dvēselē svētīgu dzirksteli, ierosinot to piegriezt vislielāko vērību mūsu garīgās kultūras limeņa celšanai.

Kultūras fonds.

Ļoti lielu pakalpojumu mūsu kultūrai ir izdarījis arī Kultūras fonds — īpašs pabalstu fonds kultūras veicināšanai. Arī šis fonds nodibināts uz Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa ierosinājumu 1920. g. 18. novembrī.

Kultūras fonda līdzekļi tiek izlietoti:

- 1) monumentalu nacionālās kultūras darbu un pieminekļu radīšanai,
- 2) premijām par izciliem darbiem kultūras laukā,
- 3) pabalstiem zinātnēi, mākslai, rakstniecībai un šo nozaru darbiniekiem,

- 4) zinātnes, mākslas un rakstniecības popularizēšanai,
- 5) stipendijām izglītības nobeigšanai un studiju veicināšanai,
- 6) fiziskās kulturas un ārpusskolas izglītības sekmēšanai.

No 1920.—1938. g. Kulturas fonds izsniedzis pabalstos 17 miljonus latu, pie kam jāatzīmē, ka tieši pēc 1934. g. 15. maija Kulturas fonds attīstījis sevišķi rosīgu darbību, jo izsniegto pabalstu sumas pakāpeniski aug, kas redzams no sekojošiem skaitļiem.

Izsniegti pabalstos:

1932./33. g.	—	Ls	438.058,—
1933./34. g.	—	„	639.560,—
1934./35. g.	—	„	937.515,—
1935./36. g.	—	„	1.339.430,—
1936./37. g.	—	„	1.403.463,—
1937./38. g.	—	„	1.492.598,—

Kulturas fonds sevišķu vērību līdz šim ir piegriezis arī tautas bibliotēkas ierīkošanai.

Kulturas fonds ierīkojis 782 tautas bibliotēkas, 308 vidus- un arodskolu bibliotēkas, 445 otrās pakāpes un 1455 pirmās pakāpes pamatskolu bibliotēkas ar jaunatnes literatūru.

Tāpat lieli līdzekļi atvēlēti tautas namu celšanai, kuriem ļoti liela nozīme sabiedriskās un kulturalās dzīves veicināšanai laukos.

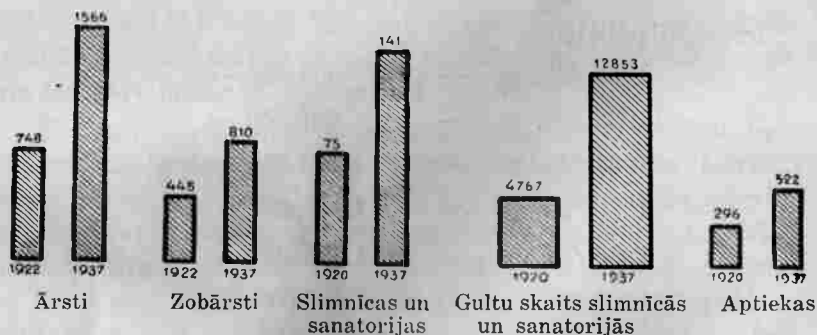
Bez tam Kulturas fonds veic Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa draudzīgā aicinājuma tehniskos darbus, iesienot grāmatas, ierāmējot gleznas un nosūtot tās attiecīgām skolām.

Tautas veselība un iedzīvotāju dabiskā kustība.

Arī tautas veselības kopšanas darbā esam guvuši labus panākumus. Ja valsts pastāvēšanas pirmajos gados plašos lauku apvidos trūka ārstu (74 ārsti apkalpoja draudzes un pagastus), tad tagad ārstu skaits provincē ir stipri palielinājies.

Medicīniskā personāla un ārstniecības iestāžu pieaugums redzams no sekojošas tabulas (sk. 60. zīm.):

Gadi	Ārsti	Zobārsti	Slimnīcas un sanatorijas	Gultu skaits slimn. un sanator.	Aptiekas
1922.	748	445	75	4.767	296
1937.	1.566	810	141	12.853	522

60. zīm. Medicīniskā personāla un ārstniecības iestāžu skaits.

Kā redzam, tad medicīniskā personāla skaits, tāpat ārstniecības iestāžu un aptieku skaits Latvijas pastāvēšanas laikā dubultojies, bet gultu skaits slimnīcās un sanatorijās palielinājies gandrīz trīskārtīgi.

Bez ārstiem un zobārstiem veselības kopšanas laukā darbojas vēl vecmātes un žēlsirdīgās māsas. Valsts dibināšanas laikā mūsu zemē skaitījās 413 vecmātes, bet 1938. g. beigās 884 vecmātes un ap 900 žēlsirdīgo māsu. Tāpat 1938. g. mūsu valstī darbojās vēl 56 ambulances (pret 3 ambulancēm valsts dibināšanas laikā), kā arī 96 veselības punkti, kur pārrauga bērnu veselību un dod padomus mātēm.

Liela loma tautas veselības sargāšanā piekrīt arī apdrošināšanai pret slimībām un nelaimes gadījumiem.

Ja agrāk apdrošināšanas pret slimībām un nelaimju gadījumiem tikpat kā nepastāvēja, ja nerunā par nelielo rūpniecībā nodarbināto grupu, tad tagad apm. 80% no visas mūsu tautas ir tā, vai citādi nodrošināti vai apdrošināti.

Lauku iedzīvotāji ārstnieciskā ziņā ir nodrošināti ar īpašu likumu (izdots 1928. g.), kurš skar apm. 1.300.000 personas. Tām ir tiesības saņemt ārstniecisko palīdzību šādos veidos:

- 1) pirmo palīdzību pēkšņos saslimšanas gadījumos,
- 2) ambulatorisku ārstēšanu,
- 3) dzemdēšanas palīdzību,
- 4) ārstēšanu mājās,
- 5) ārstēšanu ārstniecības iestādēs,
- 6) zobu ārstēšanu.

Ārstnieciskai palīdzībai pieskaitami arī zāļu, pārsienamo līdzekļu un citu nepieciešamo ārstniecisko piederumu izsniegšana, kuriem nav inventara rakstura.

Visa lauku teritorija sadalīta 342 ārstu rajonos un 406 vecmāšu rajonos.

Dzemdēšanas palīdzību rajonu vecmātes visām lauku iedzīvotājām sniedz par brīvu. Ar 1938./39. budžeta gadu Tautas labklājības ministrija uzsāk sava zobārstu tīkla izveidošanu uz laukiem. Šim nolūkam patreiz paredzēti 40 zobārsti. Bez tam Tautas labklājības ministrija pabalsta Latvijas Sarkanā krusta zobārstniecības kabinetus, kādu šai organizācijai ir 54.

Daļa valsts iedzīvotāju, visvairāk rūpniecībā un tirdzniecībā nodarbināto, apdrošināti slimo kasēs. No 1938. g. 1. jūnija slimo kasē apdrošināti arī gada laukstrādnieki — ģimenes apgādnieki ar saviem ģimenes locekļiem. 1937. g. visās slimo kasēs kopā vidējais dalībnieku skaits bija 199.361, bet ģimenes locekļu 119.146.

Par valsts darbinieku, viņu ģimenes locekļu, kara invalidu un to ģimenes locekļu un karā cietušo ģimenes locekļu ārstēšanu rūpējas valsts.

Sevišķi liela vērība veselības aizsardzībā piegriezta bērniem. Nākošai mātei dota iespēja sekot savai veselībai, par brīvu saņemot aizrādījumus un palīdzību no vecmātes. Darba sievietei, kas apdrošināta slimo kasē, sakarā ar dzemdībām, ir iespējams 3 mēnešus atrauties no darba, nezaudējot algu, un par sava bērna barošanu dabīgā veidā — saņemt zīdīšanas pabalstus. Lauku trūcīgās sievietes, ar rajona vecmātes starpniecību, var saņemt sev un jaunpiedzimušajam valdības pabalstu veļas komplekta, «pūriņa» veidā. Šādu pūriņu, piem., 1938./39. budžeta gadā ir paredzēts vairāk kā 9.000 — Ls

330.000 vērtībā. Padomus un palīdzību zīdaiņa un mazbērnu kopšanā mātes par brīvu, vai gandrīz par brīvu var saņemt Latvijas Sarkanā krusta un citu sabiedrisku organizāciju veselības punktos.

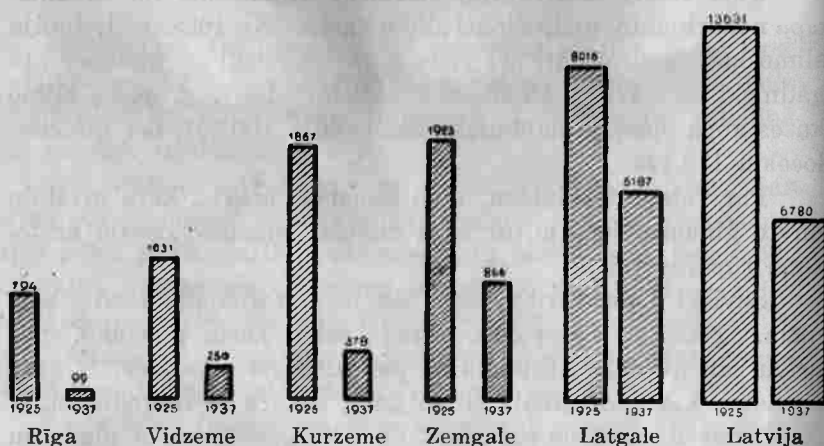
Tā redzam, ka tautas veselības kopšanai un sargāšanai Latvijā piegriezta izcilus vērība, un tā attīstījusies ļoti strauji, kāpēc arī pozitīvie rezultāti nav izpalikuši. Šā darba panākumi redzami mirstību skaita, bet sevišķi zīdaiņu mirstības samazināšanā un iedzīvotāju caurmēra vecuma palielināšanā.

Ja 1925. gadā Latvijā miruši jaunāki par 1 gadu 4430, bet 1—19 g. — 3984, tad 1937. g. jaunāki par 1 gadu miruši vairs tikai 2965, bet 1—19 g. veci 1992, tā tad mirstības varbūtība samazinājusies uz pusi.

Tomēr mūsu iedzīvotāju dabīgais pieaugums ir ļoti niecīgs un tas ar katru gadu vēl samazinājas.

Iedzīvotāju dabīgais pieaugums apgabalos bija sekojošs (sk. 61. zīm.):

Gadi	Rīgā	Vidzemē	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Latvijā
1925.	794	1.031	1.867	1.923	8.016	13.631
1937.	99	250	378	866	5.187	6.780

61. zīm. Iedzīvotāju dabīgais pieaugums.

No augstāk pievestiem skaitļiem redzam, ka iedzīvotāju dabīgais pieaugums 1925. g. bija 13.631, bet 1937. g. tas jau noslīdējis uz 6.780, tā tad ir uz pusi mazāks kā 1925. g.

Tā kā kopējais mirušo skaits šai laikā palicis gandrīz bez pārmaiņām: 1925. g. miruši 27.683, bet 1937. g. 28.083, tad jākonstatē, ka šo iedzīvotāju dabīgā pieauguma samazināšanos radījusi vienīgi dzimstību samazināšanās.

Salīdzinot iedzīvotāju dabīgā pieauguma samazināšanos atsevišķos apgabalos, dabūjam, ka iedzīvotāju dabīgais pieaugums 1937. g., salīdzinot ar 1925. g., ir:

Latgalē	par	$\frac{1}{3}$	mazāks,
Zemgalē	2	reizes	„
Vidzemē	4	„	„
Kurzemē	5	„	„
Rīgā	8	„	„

Šie skaitļi liecina, ka pienācis tiešām pēdējais laiks nopietni ķerties pie iedzīvotāju dabīgā pieauguma jautājuma radikālas atrisināšanas. Ja augstāk redzējām valdības lielās rūpes tautas veselības kopšanā un sargāšanā un sasniegtos pozitīvos rezultātus, tad dzimstību skaita pavairošanas jautājumā vārds pieder pilsoņiem pašiem.

Lauksaimniecība.

1905. gadā Latvijā 55% no visas privatās zemes piederēja ap 1.500 lielgruntniekiem-muižniekiem. Tagad ar agrarās reformas palīdzību šo lielgruntniecību vietā radītas desmitiem tūkstošu jaunsaimniecību. 1905. gadā visā Latvijā bija tikai 83.117 zemes īpašnieki, bet 1929. gadā jau 216.309. Tā tad zemes īpašnieku skaits palielinājies par 133.192. Līdz 1937. g., ieskaitot, pavisam sadalītas vai piešķirtas 146.400 zemes vienības. Pie kam jākonstatē iepriecinošs fakts, ka agrarā reforma ne tikai nav pamazinājusi lauksaimniecības ražīgumu, kā to daudzi centās savā laikā apgalvot, bet gan to palielinājusi.

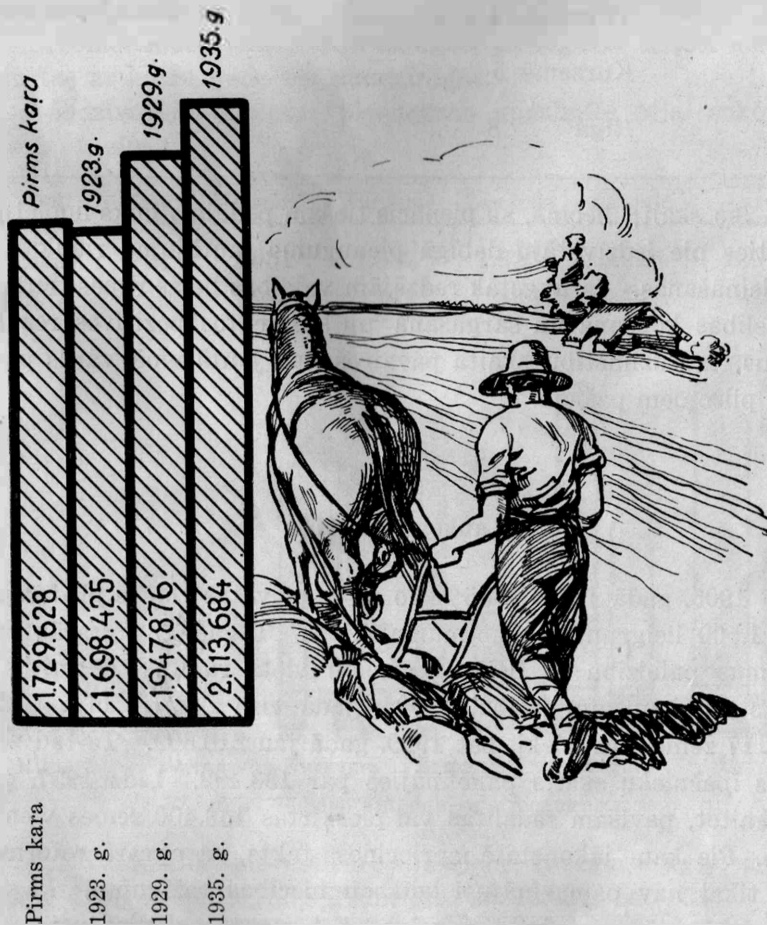

Aramzemes platība, salīdzinot ar pirmskara stāvokli, stipri palielinājusies, kas redzams no sekojošiem skaitļiem (sk. 62. zīm.):

Aramzemes platība hektaros.

Pirms kara	—	1.729.628
1923. gadā	—	1.698.425
1929. „	—	1.947.876
1935. „	—	2.113.684

Tā tad aramzemes platība no 1.729.628 ha pirms kara Latvijas pastāvēšanas laikā palielinājusies līdz 2.113.684 ha, jeb par 384.056, t. i. par 22,2%.

62. zīm. Aramzemes platība hektaros.

Raža.

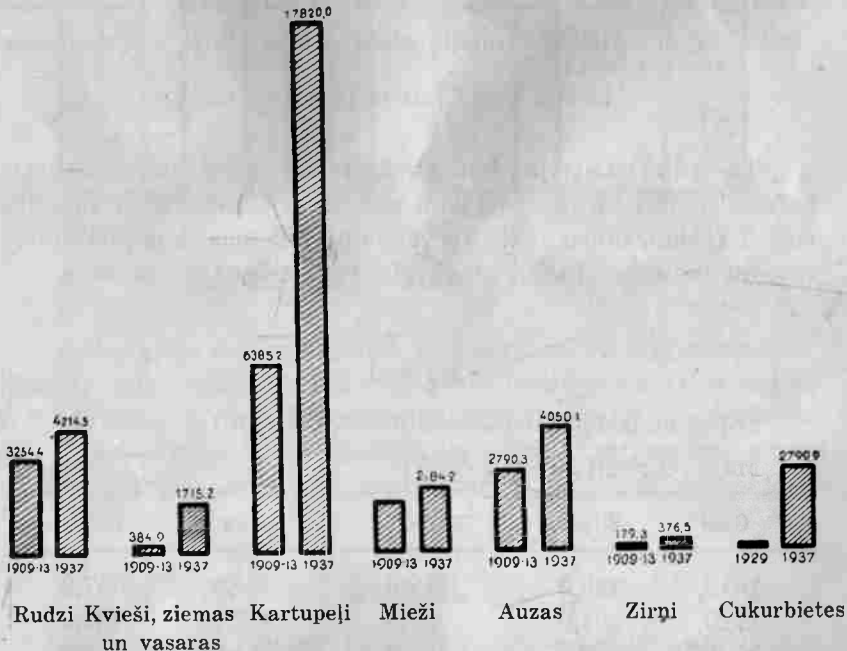
To pašu varam teikt par ražu.

Mūsu galveno laukaugu kopražā ievērojami palielinājusies, kā tas redzams no zemāk pievestiem skaitļiem.

Kopražā 1000 kvintalos bija (sk. 63. zīm.):

Gadi	Rudzi	Kvieši ziemas un vasaras	Kartu- peļi	Mieži	Auzas	Zirņi	Cukur- bietes
1909.—1913.	3.254,4	384,9	6.385,2	1.728,4	2.790,3	179,3	—
1920.	1.191,2	106,0	3.748,0	665,5	1.130,7	133,2	—
1929.	2.413,9	635,8	10.797,7	2.078,8	3.401,3	330,3	206,6
1937.	4.214,5	1.715,2	17.820,0	2.184,2	4.050,1	376,5	2.799,9

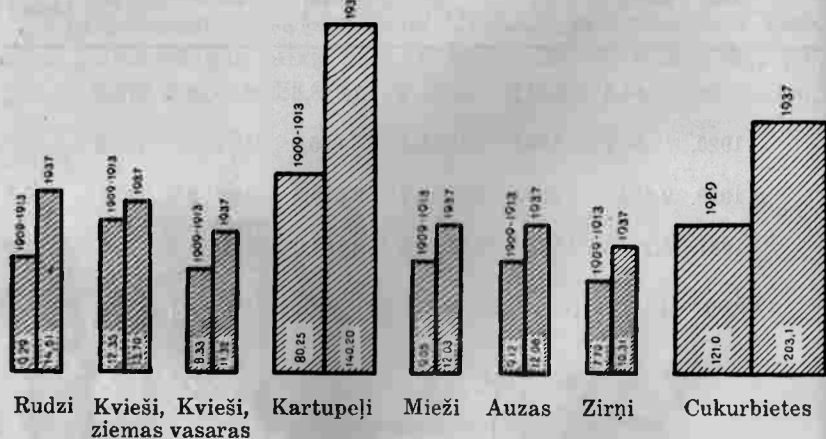
Tāpat jūtami palielinājusies arī vidējā raža.

63. zīm. Galveno laukaugu kopražā 1000 kvintalos.

Vidējā raža no 1 ha kvintalos bija (sk. 64. zīm.):

Gadi	Rudzi	Kvieši		Kartu- peji	Mieži	Auzas	Zirņi	Cukur- bietes
		ziem.	vas.					
1909.—1913.	9,29	12,35	8,33	80,25	9,05	9,12	7,70	—
1920.	6,08	6,69	—	76,16	5,37	5,24	6,61	—
1929.	10,10	10,93	10,04	130,72	11,38	11,25	11,75	121,0
1937.	14,61	13,70	11,32	140,20	12,03	12,08	10,31	203,1

64. zīm. Vidējā raža no 1 ha kvintalos.

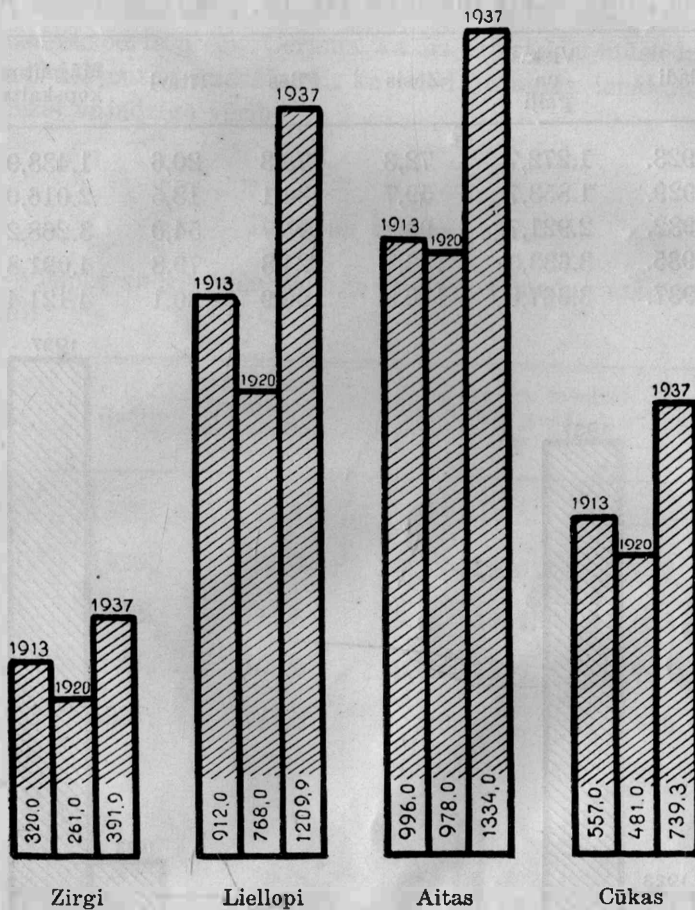
Tā tad arī Latvijas lauku raža tagad ir lielāka nekā pirms kara. Tomēr, kā to redzējām, salīdzinot mūsu ražas ar citu valstu ražām, mūsu ražas ir vēl samērā zemas, kas dod mums iespēju tās stipri pacelt un tā gūt vēl lielākus ienākumus.

Mājlopi.

Tāpat audzis mājlopu skaits (sk. 65. zīm.).

Mājlopu skaits (tūkstošos):

Gadi	Zirgi	Liellopi	Aitas	Cūkas
1913.	320,0	912,0	996,0	557,0
1920.	261,0	768,0	978,0	481,0
1933.	370,2	1.155,8	1.114,3	585,9
1937.	391,9	1.209,9	1.334,0	739,3

65. zīm. Mājlopu skaits tūkstošos.

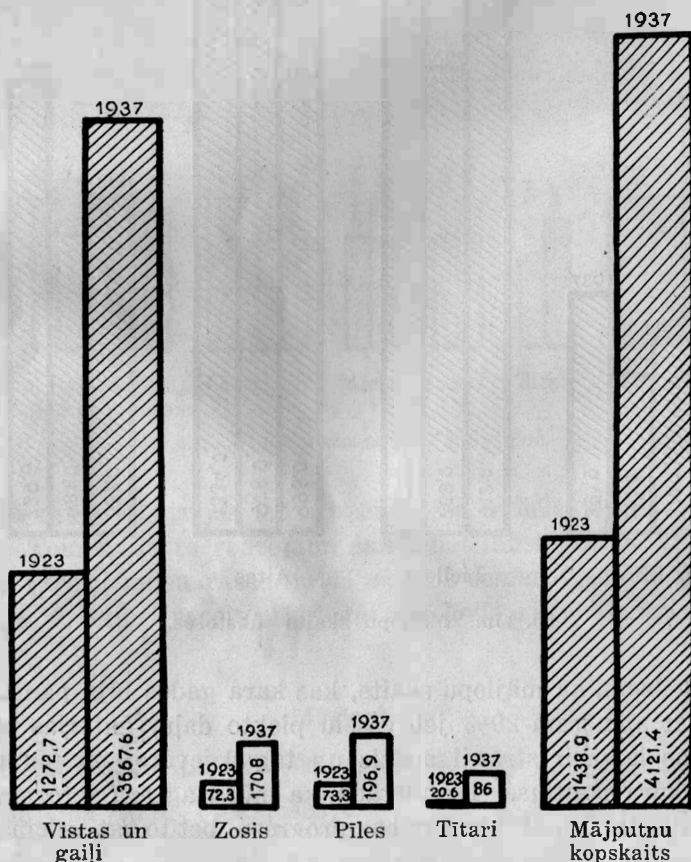
Redzam, ka mājlopu skaits, kas kara gados bija pamazinājies par apmēram 20% jeb veselu piekto daļu, Latvijas pastāvēšanas laikā ir strauji audzis un tagad ievērojami pārsniedz priekš kara skaitļus. Tas pierāda, ka mūsu agrarā reforma nav vis apturējusi lauksaimniecības progresu, bet to pat veicinājusi.

Mājputni.

Ari mājputnu skaits Latvijas valsts pastāvēšanas laikā strauji audzis.

Mājputnu skaits tūkstošos (sk. 66. zīm.):

Gadi	Vistas un gaiļi	Zosis	Piles	Titari	Mājputnu kopskaits
1923.	1.272,7	72,3	73,3	20,6	1.438,9
1929.	1.853,7	59,7	84,1	18,5	2.016,0
1932.	2.921,7	96,8	195,7	54,0	3.268,2
1935.	3.633,5	153,7	224,8	79,8	4.091,8
1937.	3.667,6	170,8	196,9	86,1	4.121,4

66. zīm. Mājputnu skaits tūkstošos.

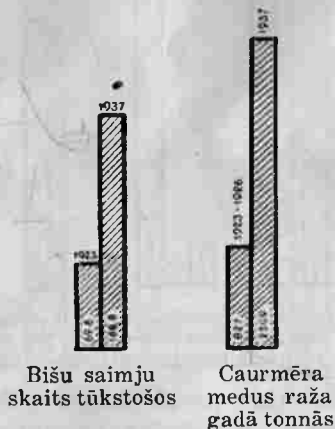
Kā redzam, tad pēdējos 14 gados mājputnu kopskaits ir gandrīz trīskāršojies, kas norāda, ka arī šajā lauksaimniecības blakusnozarē esam guvuši labas sekmes. Līdz ar to pieaudzis

arī iegūto olu daudzums, un olas pamazām kļūst par svarīgu mūsu eksporta preci. Cerams, ka arī uz priekšu mūsu lauksaimnieki mājputnu audzēšanai, kas dod jūtamus ienākumus, piegriezīs vajadzīgo vērību.

Bites un medus raža.

Tāpat audzis bišu saimju skaits un medus raža (sk. 67. zīm.):

Gadi	Bišu saimju skaits tūkstošos	Caurmēra medus raža gadā	
		gadi	tonnas
1923.	69,8	—	—
1929.	85,0	1923.—1926.	827
1932.	117,8	1927.—1931.	1.058
1935.	163,9	1932.—1936.	1.764
1937.	188,8	1937.	2.509

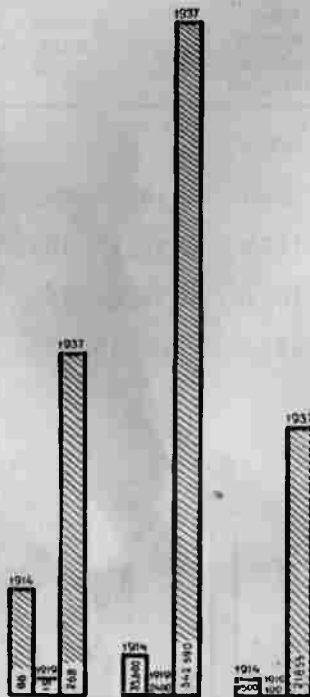
67. zīm. Bišu saimes un medus raža.

Tā tad arī bišu saimju skaits pēdējos 14 gados ir gandrīz trīskārtojies, bet medus caurmēra raža gadā pat četrkārtojies.

Piensaimniecība.

Sevišķi izcilus panākumus uzrāda piensaimniecības attīstība (sk. 68. zīm.):

Gadi	Piensaimn. sabiedrību skaits	Pārstr. pien. T.	Ražots sviests T.
1914.	88	35.600	1.500
1919.	15	2.400	100
1927.	465	273.700	11.200
1935.	294	494.818	20.013
1937.	268	542.590	21.855

Piensaimnieku Pārstrādātais Ražots sviests
sabiedrību skaits piens tonnās tonnās

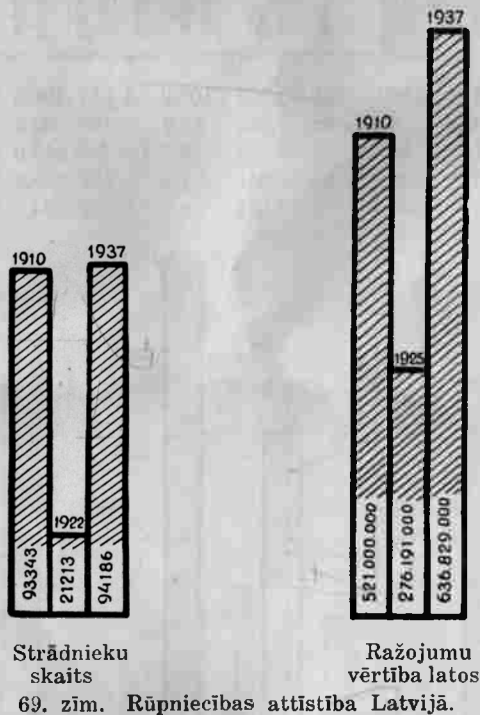
68. zīm. Piensaimniecības attīstība Latvijā.

Kā redzams, Latvijas pastāvēšanas laikā piensaimnieku sabiedrību skaits ir vairāk nekā 30-kārtīgi palielinājies. Tāpat vairāk nekā 200-kārtīgi palielinājies pārstrādātā piena un izstrādātā sviesta daudzums, kas arvienu vēl aug un tagad kļuvis par redzamāko un pašlaik par vienu no galveniem faktoriem mūsu valsts saimnieciskā dzīvē.

Rūpniecība.

Karš galīgi izpostīja ziedošo Latvijas rūpniecību (sk. 69. zīm.):

Gadi	Uzņēmumu skaits	Algoto strādnieku skaits	Ražojumu vērtība latos
1910.	782	93.343	521.000.000
1920.	1.430	21.213	—
1925.	2.839	49.905	276.191.000
1930.	3.013	62.581	443.453.000
1933.	3.788	59.853	312.144.000
1934.	4.288	70.835	373.145.000
1935.	5.312	78.206	404.504.000
1936.	5.565	84.001	473.171.000
1937.	5.717	94.186	636.829.000

No augstāk minētiem skaitļiem varam noteikti konstatēt, ka arī mūsu rūpniecība, kura kara gados bija galīgi izputināta,

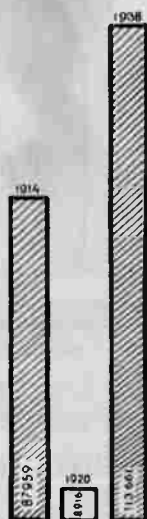
atplaukst un gūst ievērojamus panākumus. Kā redzams, tad rūpniecībā nodarbināto strādnieku skaits, tāpat ražojumu vērtība pārsniedz jau priekšcara stāvokli.

Jūras tirdzniecības flote.

Kā jau augstāk minējām, pasaules karš galīgi iznīcināja arī latviešu tirdzniecības floti. No latviešu tirdzniecības flotes tvaikoņu tilpuma, karam izbeidzoties, bija atlicuši tikai 3% un no burinieku tilpuma tikai 17%.

Ko tirdzniecības flotes atjaunošanas ziņā esam panākuši, to rāda sekojošie skaitļi (sk. 70. zīm.):

Gadi	Tvaikoņi			Buru kuģi			Buru motorkuģi un motorkuģi			K o p ā		
	Skaitis	Tilpums reģ. ton. neto	Indekss skaitļi	Skaitis	Tilpums reģ. ton. neto	Indekss skaitļi	Skaitis	Tilpums reģ. ton. neto	Indekss skaitļi	Skaitis	Tilpums reģ. ton. neto	Indekss skaitļi
Uz 1. I												
1914.	59	45.194	100,0	270	42.528	100,0	4 237	100,0	333	87.959	100,0	
1920.	5	1.469	3,2	39	7.252	17,0	1 195	82,3	45	8.916	10,1	
1925.	36	25.547	56,6	52	6.651	15,7	12 1043	442,0	100	33.241	37,9	
1930.	104	101.789	225,2	34	3.048	7,2	8 499	210,5	146	105.336	119,8	
1938.	89	112.137	248,1	9	922	2,2	5 602	254,0	103	113.661	129,2	

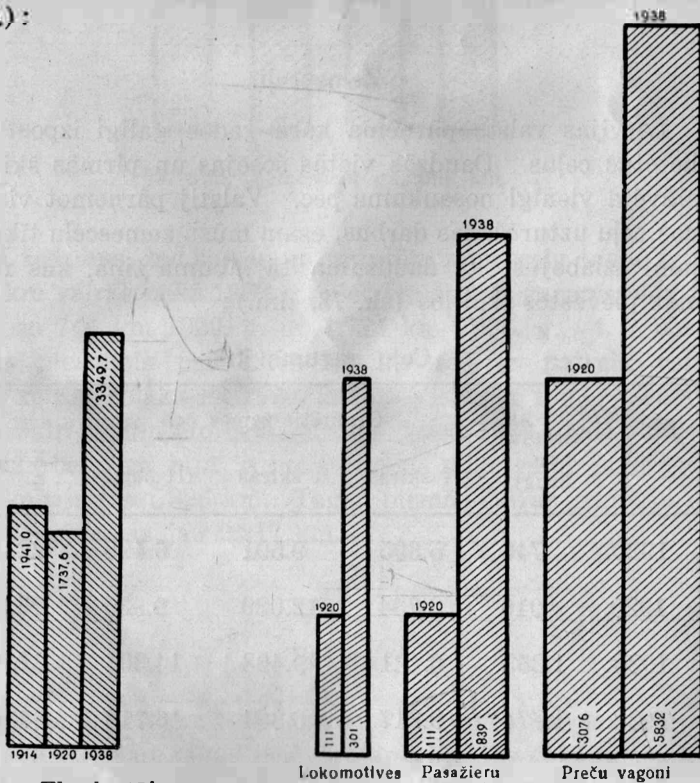
70. zīm. Tirdzniecības flotes tonnaža.

Varam konstatēt, ka mūsu tirdzniecības flotes atjaunošanas ziņā esam nedaudzos gados guvuši ļoti lielus panākumus. Esam ne tikai kā atjaunojuši savu kara gados izpostīto floti, bet to pat par $\frac{1}{3}$ palielinājuši, salīdzinot ar priekš kara laikiem.

Mūsu tvaikoņu neto reģ. ton. tilpums Latvijas pastāvēšanas laikā ir palielinājies 80-kārtīgi, un tagad ir 2,5 reizes lielāks kā pirms kara. Vienīgi buru kuģu skaits nepieaug, bet tā ir vispārējā parādība, jo pēdējos nemitīgi izspiež tvaikoņi. Šie panākumi rāda, ka nākotnē, piegriežot vēl lielāku uzmanību mūsu tirdzniecības flotes izveidošanai, mēs nenoliedzami gūsim vēl izcilākus panākumus, kas vēl vairāk uzlabos mūsu saimniecisko stāvokli.

Dzelzeļi.

Karam izbeidzoties, Latvijas dzelzeļi bija galīgi izpostīti. Tagad ne tikai esam tos atjaunojuši, bet pat ievērojamā mērā uzlabojuši, kas redzams zemāk pievestos skaitļos (sk. 71. un 72. zīm.):

71. zīm. Ekspluatējamo dzelzeļu līniju garums km.

72. zīm. Lokomotivju un vagonu skaits.

Gadi	Ekspluatējamo liniju gar.	Lokomotivju skaits	Pasažieru vag. skaits	Preču vag. skaits
1914.	1941,0	—	—	—
1920.	1737,6	111	111	3076
1938. ¹⁾	3349,7	301	839	5832

Redzam, ka, salīdzinot ar 1914. gadu, Latvijas pastāvēšanas laikā ekspluatējamo līniju garums palielinājies par 1408 km. Šeit jāpiezīmē, ka dzelzceļu būve tieši pēdējos gados pie mums strauji attīstas un ekspluatējamo līniju garums pastāvīgi palielinās, jo arvien nāk klāt jaunas līnijas. Latvijas pastāvēšanas laikā lokomotivju skaits palielinājies gandrīz trīskārtīgi, preču vagonu skaits dubultojies, bet pasažieru vagonu skaits palielinājies 8-kārtīgi.

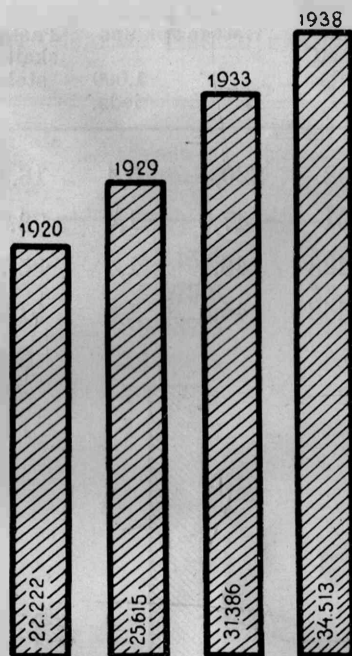
Zemesceļi.

Latvijas valsts pārņēma kara gados galīgi izpostītus un nolietotus ceļus. Daudzās vietās šosejas un pirmās šķiras ceļi pastāvēja vienīgi nosaukuma pēc. Valstij pārņemot visus galvenos ceļu uzturēšanas darbus, esam mūsu zemesceļu tīklu ievērojami uzlabojuši kā daudzuma, tā labuma ziņā, kas redzams zemāk pievestos skaitļos (sk. 73. zīm.):

Ceļu garums km.

Gadi	Šosejas un bruģi	Grantētie zemes ceļi			K o p ā
		I šķiras	II šķiras	III šķiras	
1920.	746	5.395	9.591	6.490	22.222
1929.	916	2.734	12.030	9.935	25.615
1933.	1.353	6.321	9.408	14.304	31.386
1938.	1.774	9.217	6.804	16.718	34.513

¹⁾ Uz 1938. g. 1. aprīli.

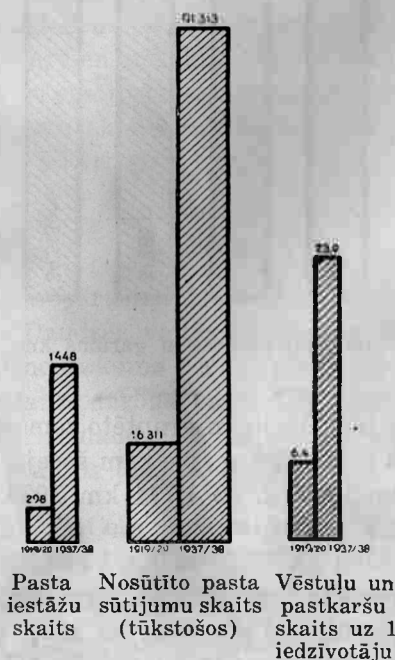
73. zīm. Zemesceļu garums km.

Kā redzams, tad šoseju un grantēto zemesceļu tagad ir par 12.291 km vairāk nekā 1920. g., pie kam šoseju garums vien pieaudzis no 746 km 1920. g. uz 1.774 km 1938. g., t. i. šoseju garums pieaudzis par 1.028 km un tas ir patreiz vairāk nekā 2 reizes lielāks kā 1920. gadā. Visātrāk tomēr pieaudzis pirmās šķiras grantēto ceļu garums, kuru 1920. gadā skaitījās 5.395 km, bet kuri bija tā nolietoti, ka 1926. gadā šī grupā vairs skaitīja tikai 326 km. Tagad pirmās šķiras grantēto ceļu garums sasniedzis jau 9.217 km.

Pasts.

Arī pasta iestāžu tīkls Latvijas pastāvēšanas laikā ir ne-
mitīgi attīstījies un tagad ir ievērojami plašāks nekā pirms kara
(sk. 74. zīm.):

Budžeta gads	Pasta iestāžu skaits	Viena pasta iestāde apkalpo		Pasta sūt. skaits tūkstošos ¹⁾	Vēstuļu un pastkaršu skaits uz 1 iedzīv.
		km ²	1.000 iedz.		
1919./20.	298	220,4	5,4	16.311 ²⁾	6,4
1935./36.	1.401	47,0	1,4	73.215	19,6
1936./37.	1.428	46,1	1,4	85.768	22,4
1937./38.	1.448	45,4	1,3	91.313	23,0

74. zīm. Pasts.

Pasta iestādes tagad ir 5 reizes ērtāk sasniedzamas nekā Latvijas pastāvēšanas pirmajos gados. Tāpat audzis pasta sūtījumu skaits uz 1 iedzīvotāju, kas rāda mūsu saimnieciskās dzīves nemitīgu attīstību.

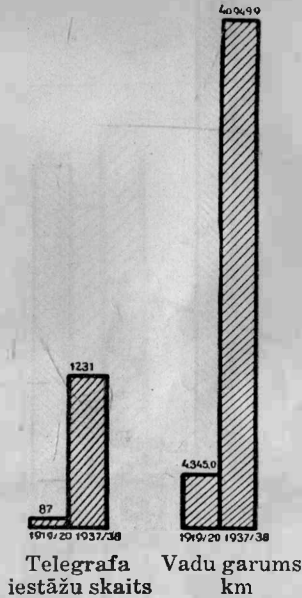
¹⁾ Nosūt. iekšzemes un nosūtītie un saņemtie ārzemes sūtījumi.

²⁾ Bez saņemtiem ārzemes sūtījumiem.

Telegrafs.

Tāpat audzis arī telegrafa iestāžu skaits un vadu garums (sk. 75. zīm.):

Budžeta gads	Telegrafa iestāžu skaits	Vadu garums	Viena telegr. iest. apkalp.	
			km ²	1.000 iedzīv.
1919./20.	87	4.345,0	755,0	18,3
1927./28.	627	31.573,6	104,9	2,9
1933./34.	1.185	38.687,5	55,5	1,6
1935./36.	1.206	39.936,0	54,6	1,6
1936./37.	1.223	40.188,4	53,8	1,6
1937./38.	1.231	40.949,9	53,4	1,6

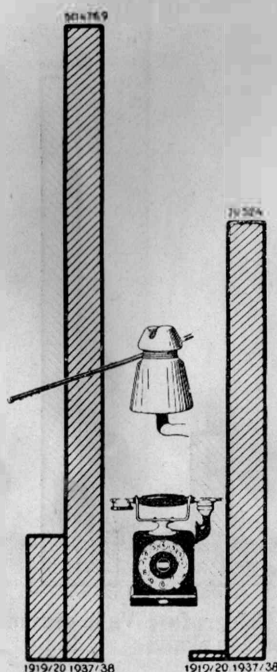
75. zīm. Telegrafs.

Kā redzams, tad telegrafa iestādes mums ir tagad 15 reizes ērtāk sasniedzamas kā Latvijas pastāvēšanas pirmajos gados, un telegrafa iestāžu skaits tagad ir 14 reizes un vadu garums 10 reizes lielāks nekā Latvijas pastāvēšanas pirmajos gados.

Telefons.

Sevišķi strauji attīstījies telefons (sk. 76. zīm.):

Budžeta gads	Vadu garums km	Abonentu skaits	Sarunu skaits tūkstošos	Viens telef. aparats uz	
				km ²	iedzīv.
1919./20.	10.190,0	1.180	—	56	1.331
1920./21.	24.547,0	3.350	9.070	20	496
1927./28.	218.495,2	29.165	61.324	2	63
1933./34.	439.664,4	57.070	98.208	1	33
1935./36.	468.888,8	62.769	105.591	1	30
1936./37.	485.603,3	65.702	109.240	1	29
1937./38.	511.476,9	70.524	114.516	0,9	28

Telefona vadu garums km   Abonentu skaits
76. zīm. Telefons.

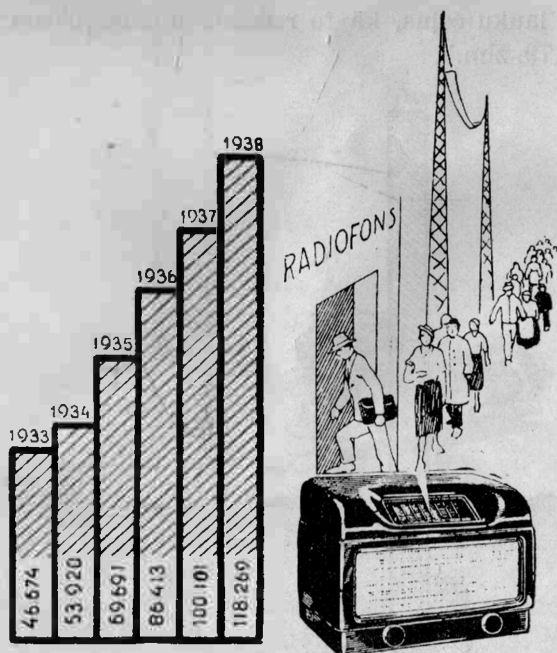
Kā redzam, telefona vadu garums Latvijas pastāvēšanas laikā palielinājies 50- kārtīgi un abonentu skaits pat 70- kārtīgi. Tie ir sasniegumi, kas norāda, ko varam sasniegt kā neatkarīga valsts.

Radiofons.

Radiofons Latvijā, kā jau augstāk minējām, salīdzinot ar pārējām Eiropas kulturas valstīm, uzsāka savu darbību samērā vēlu, tikai 1925. gadā.

Tomēr arī šajā nozarē esam gājuši milzu soļiem uz priekšu un guvuši izcilus panākumus, ko redzam no sekojošiem skaitļiem (sk. 77. zīm.):

Gadi	Abonentu skaits uz 1. aprīli	Abonentu skaits uz 100 iedzīvotājiem
1933.	46.674	2,42
1934.	53.920	2,84
1935.	69.691	3,57
1936.	86.413	4,43
1937.	100.101	5,13
1938.	118.269	6,00

77. zīm. Radiofona abonentu skaits.

Salīdzinot pievestos skaitļus, redzam, ka radiofona abonentu skaits pie mums strauji aug, pie kam sevišķi straujās abonentu skaita pieaugums vērojams atjaunotās Latvijas 3 gados, jo abonentu skaits no 1925. g. līdz 1934. g., t. i. 9 gados pieaudzis līdz 53.920, turpretim laikā no 1934. g. līdz 1938. g.,

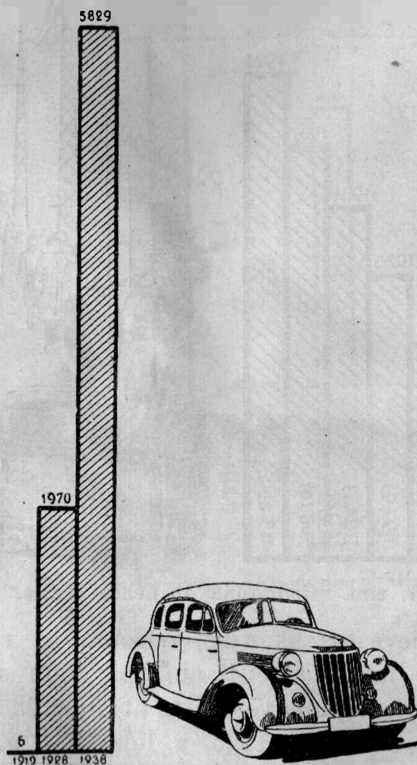

t. i. 4 gados, radiofona abonentu skaits pieaudzis jau līdz 118.269 jeb par 64.349; tā tad abonentu skaits šais 4 gados audzis 3 reiz ātrāk nekā iepriekšējā 9 gadus ilgā laika sprīdī.

Arī radiofona raidstaciju izbūvē esam guvuši labas sekmes, kas, līdztekus radiofona programmas pastāvīgai uzlabošanai, arī sekmē radioabonentu skaita straujo pieaugumu. Ja sākumā darbojās tikai 1 neliela Rīgas raidstacija, tad tagad jau izbūvēti 4 raidītāji, to starpā spēcīgā Madonas stacija.

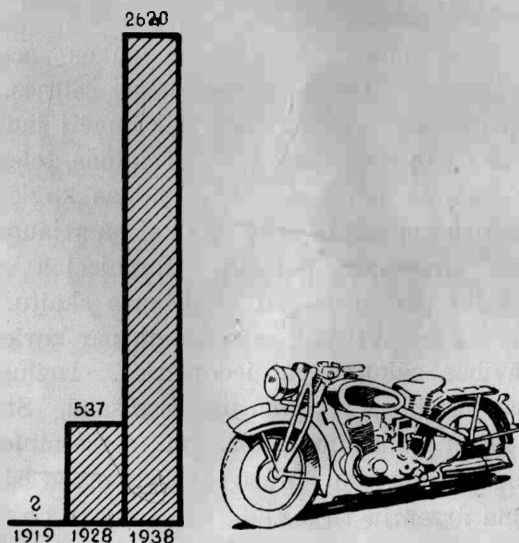
Automobiļi un motocikleti.

Automobilis, kā ērtākais un ātrākais satiksmes līdzeklis, arvienu vairāk iekaro sev stāvokli tautu dzīvē. Lai gan neatrodamiem tik izdevīgos apstākļos, kā daudzas citas lielas valstis, kurām pašām ir savas izejvielas autorūpniecībai un savas deg- un smērvielas, tomēr arī pie mums automobilis sāk iekarot pilsētas un lauku ceļus, kā to redzam no sekojošiem skaitļiem (sk. 78. un 79. zīm.).

78. zīm. Automobiļu skaits.

Gadi	Automobiļu skaits	Motocikletu skaits
1919.	6	—
1928. ¹⁾	1.970	537
1933.	3.376	1.670
1935.	4.158	1.911
1936.	4.742	2.193
1938. ¹⁾	5.829	2.620

79. zīm. Motociklu skaits.

Redzam, ka Lātvijā, saskaņā ar statistiskiem datiem, 1919. gadā skaitījās tikai 6 automobiļi, bet 1938. g. jau 5.829. Par motocikletiem 1919. gadā nemaz ziņu nav, bet 1938. g. to jau ir 2.620.

Šie skaitļi norāda uz mūsu saimnieciskās dzīves nemitīgu attīstību un noteiktu tautas labklājības vairošanos.

¹⁾ Uz 1. janvāri.

Vispārējais atzinums.

Kā no pievestiem skaitļiem redzējām, tad Latvijas valsts pastāvēšanas laikā novērojams liels progress visās saimnieciskās un kulturalās dzīves nozarēs. Izpostīta, bez līdzekļiem, moraliski un saimnieciski ruinēta, ienaidnieku ielenkta — Latvija sāka savu patstāvību. Pagājuši tikai 20 gadi, un mēs redzam, ka esam ne tikai izpostīto atjaunojuši, bet ļoti daudzās nozarēs esam gājuši ar tādiem milzu soļiem uz priekšu, ka esam tālu pārsnieguši pirmskara stāvokli. Atmatā atstātie lauki atkal ir apstrādāti un aramās zemes platība un raža tagad ir lielāka nekā pirms kara. Mājlopu skaits, kas kara apstākļos bija stipri samazinājies, tagad ievērojami pārsniedz priekškara skaitu. Radītas desmitiem tūkstošiem jaunsaimniecību. Kara izpostīto ēku vietā uzceltas jaunas. Pilsētās un laukos paceļas jaunas, skaistas un varenas valsts un sabiedriskas celtnes. Izpostītie satiksmes ceļi uzlaboti. Katru gadu tiek būvēti jauni dzelzceļi, vagoni, šosejas un monumentāli tilti. Telefons, telegrafs, pasts un radiofons attīstas nemitīgi. Ostas pildas kuģiem, un kara laikā iznīcinātā tirdzniecības flote ne tikai kā atjaunota, bet pat tālu pārsniedz pirmskara lielumu. Rūpniecībā nodarbināto strādnieku skaits pārsniedz jau priekškara skaitu. Izglītības un kultūras laukā panākti tādi sasniegumi, par kuriem nevarēja valsts patstāvības sākumā pat iedomāties. Izcilus panākumi gūti arī tautas veselības kopšanā un sargāšanā. Starptautiskā tirdzniecībā mūsu lauksaimniecības un mežsaimniecības ražojumi ieņem cienījamu vietu. Mūsu eksporta preču labā kvalitāte plaši pazīstama ārzemju tirgos.

Mēs redzam, ka visās mūsu valsts dzīves nozarēs valda rosība, darba prieks un spars. Visur dzīve iet uz priekšu un uz augšu.

Ja jautājam, kāpēc viss tas sasniegts, — tad atbilde ir tikai viena. Tāpēc, ka esam brīva un neatkarīga tauta. Tāpēc, ka esam nokratījuši svešu tautu virskundzību, kuras rūpējās tikai par savu laimi un labklājību un lika visādus šķēršļus ceļā latviešiem, lai pēdējie nevarētu viņu labklājību apdraudēt. Nokratījuši sveštautiešu virskundzību, latvju tauta varēja izkopt un izveidot savu dzīvi pēc saviem ieskatiem un vajadzībām. Tikai tāpēc arī esam guvuši tādus izcilus panākumus visās dzī-

ves nozarēs. Nav šaubu, ka turpinot tādā pat gaitā iet uz priekšu, mēs sasniegsim vēl lielāku laimi un labklājību.

Sevišķi tagad, pēc 1934. g. 15. maija, kad esam nokratījuši pēdējos šķēršļus mūsu tautas attīstības ceļā, kad esam atsvabinājušies no latvju tautas veselīgā organisma graužošās un ruiņejošās parlamentārās un politisko partiju varas, kad esam savu valsti atjaunojuši un atguvuši atkal visas tautas vienību, **mums ir atklājies ceļš, pa kuru ejot gūsīm vēl lielākus panākumus kā līdz šim, jo atjaunotā valstī visiem pilsoņiem iespējams izmantot visus uz augstās materialās un garīgās kultūras atrodošās valsts labumus.**

«Es neesmu velti atkārtoti runājis par sabiedriskās taisnības neatvairamām prasībām», teica mūsu Vadonis un Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis darba svētkos Rīgā 1937. gada 25. jūlijā. «Mūsu valdība nav un nebūs nekad ne šķiru, ne partiju, ne grupu, ne arī organizāciju valdība. Viņa tāda nav bijusi un nebūs! Viņas gādība un rūpes būs vērstas nevis uz tautas atsevišķām daļām, uz kaut kuras grupas vai šķiras nepelnītu, nesamērīgu labumu vai rošanu, vai uz grupu, šķiru un organizāciju stāvokļa celšanu vai varas ielikšanu viņu rokās.

Mūsu sabiedriskā, saimnieciskā, kulturalā politika ir bijusi un būs visas tautas politika, kuras vienīgais uzdevums būs kalpot patiesi visai tautai. Viens likums visiem, vienas tiesības visiem, un viena taisnība visiem, bez šķirošanas pēc mantas vai stāvokļa, vai piederības pie vienas vai otras grupas un organizācijas agrākos laikos vai arī tagad.»

Pazaudējot iegūto brīvību un neatkarību, mēs nonāksim atkal stāvoklī, kādā mēs atradāmies vēl nesen atpakaļ, kad krievu un vācu pārtautošanas politika un sevišķi komunistu asiņainais terors bija noveduši latvju tautu līdz pilnīgi beztiesiskam stāvoklim, kas draudēja ar latvju tautas iznīcināšanu un bojā eju.

Tā paceļas nopietnais jautājums par iegūtās brīvības un neatkarības aizsargāšanu un nodrošināšanu. Ko gan dos mums

120

skaistie skolu nami, ja tie stāvēs tukši un nebūs jaunās audzes, kas tajos varēs smelties gara gaismas? Ko līdzēs mums cenšanās pēc augstām lauku ražām, ja nebūs cilvēku, kas tās novāc? Ko dos mums vispār visi lielie materialās un garīgās kulturas ieguvumi, ja nebūs mums cīņas spara apdvestu cilvēku, kas ir gatavi ikkatru brīdi ķerties pie ieročiem, lai visus šos ieguvumus aizsargātu?

Tad mūsu vietā stāsies citi, dzīves spējīgāki, un mums tik dārgi pirkta brīvība un neatkarība būs atkal jāzaudē.

Tāpēc ikviena latvieša pienākums: rūpēties par savas tautas nākotni, lai nekad neizsīktu tautas dzīvie spēki; lai tie ne tikai kā neizsīktu, bet vienmēr pieaugtu un būtu arī moraliski stipri, stipri Tēvijas mīlestībā un pienākumu apziņā pret savu valsti; lai tie būtu gatavi ikkatru brīdi, ja tas būs vajadzīgs, ziedot visu, ziedot savu dārgāko mantu — dzīvību uz Tēvijas altara; lai vienības, vienprātības, satiecības un saderības gars valdītu mūsu starpā vienmēr un pastāvīgi; lai stipra būtu mūsu griba, ticība un pašāvība Latvijas nākotnei, lai tā varētu arī uz priekšu zelt un attīstīties, lai tā «tautu dižā kroni mirdzēt mirdzētu».

Tikai brīva un neatkarīga valsts — latviska Latvija, nodrošinās latvju tautai gaišu un saulainu nākotni.

Lielākai lielmāsimu ātrai
trafijai 209. n. l. l. m. t. s. t. u. n. d. t.
n. l. d. e. v.

Satura rādītājs.

	Lapp.
1. Latvijas politiskais stāvoklis citu valstu interešu krustceļos . . .	11
2. Latvija starp Eiropas valstīm	19
Platība	20
Iedzīvotāju skaits	21
Iedzīvotāju dabīgais pieaugums	24
Dzimums	26
Nacionalais sastāvs	28
Aktīvo iedzīvotāju procents	31
Nodarbošanās	32
Tautas izglītība:	
Analfabetu skaits	34
Tautskolas	35
Vidusskolas	41
Universitātes	43
Iespiesto grāmatu skaits	44
Laikrakstu un žurnālu skaits	46
Galveno laukaugu raža	47
Mājlopu skaits	56
Sviesta eksports	62
Pārtikas vielu patēriņš	63
Meži	65
Rūpniecība	66
Dzelzceļi	68
Pasts	71
Telegrafs	73
Telefons	73
Radiofons	75
Kugniecība	76
Vispārējs atzinums	78
3. Ko devusi latvju tautai neatkarīgā valsts	79
Iedzīvotāji	79
Strādājošo cilvēku procents	81
Tautas izglītība	81
Avīžniecība un grāmatniecība	91
Tautas bibliotēkas	92
Draudzīgais aicinājums	93
Kultūras fonds	94
Tautas veselība un iedzīvotāju dabiskā kustība	95
Lauksaimniecība	99

	Lapp.
Raža	101
Mājlopi	102
Mājputni	103
Bites un medus raža	105
Piensaimniecība	106
Rūpniecība	107
Jūras tirdzniecības flote	108
Dzelzceļi	109
Zemesceļi	110
Pasts	111
Telegrafs	113
Telefons	114
Radiofons	115
Automobiļi un motocikleti	116
Vispārējais atzinums	118